

374.00844591

74830

ร 2

การศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนของ
ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญาโท

ของ

จินตนา สัจจวรรณ

13 ส.ค. 2532

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สิงหาคม 2531

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

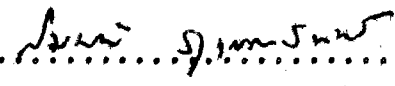
374.00844591

167525

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

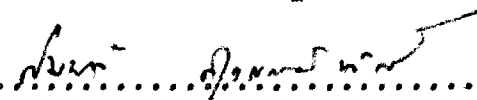
คณะกรรมการที่ปรึกษา

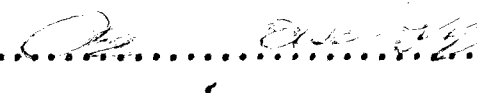

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปฐม นิคมานนท์)

..... กรรมการ
(ดร. สมบัติ สุวรรณพิทักษ์)

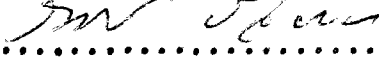
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปฐม นิคมานนท์)

..... กรรมการ
(ดร. สมบัติ สุวรรณพิทักษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. นง อารยะวิญญู)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่... 23... เดือน... สิงหาคม... พ.ศ. 2531

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน
ขอขอบพระคุณ ผู้ค้ำนวยการกองและเจ้าหน้าที่กองแผนงานและวิจัย
กรมการศึกษานอกโรงเรียนที่ได้สนับสนุนและแนะนำในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปฐม นิคมานนท์ ที่ให้ความกรุณา
และความเป็นครู ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้ลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ดร. สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. อนุ
อารยะวิญญู ที่ให้ความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี กองร้อย ทชค. ที่ 134 ชุดพลเรือน
ตำรวจ ทหาร (บ้องคีกลาง) ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน ที่กรุณาให้
ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณวิจิตต์ สัจจวรรณ ผู้เป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือให้การ
วิจัยครั้งนี้ราบรื่นและสำเร็จลงด้วยดี

ส่วนดีที่จะพึงเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบให้กับครอบครัว "กอสินวัฒนา"
และผู้มีพระคุณทุกท่าน

จินตนา สัจจวรรณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
เค้าโครงของรายงานการวิจัย	5
2 วิธีดำเนินการ	6
รูปแบบการวิจัย	6
พื้นที่ที่ทำการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล	6
วิธีการรวบรวมข้อมูล	9
การวิเคราะห์ข้อมูล	11
3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา	12
สภาพทั่วไปของชาวไทยภูเขา	12
อาชีพและเศรษฐกิจของชาวไทยภูเขา	15
การจัดระเบียบทางสังคม	16
ปัญหาอันสืบเนื่องมาจากชาวไทยภูเขา	17
นโยบายเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา	18
การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขา	19
ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในประเทศไทย	21
ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี	23
บริการการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาในจังหวัดกาญจนบุรี ..	27

4	สภาพและปัญหาในหมู่บ้านเป้าหมาย	31
	สภาพทั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรี	31
	สภาพของหมู่บ้านเป้าหมาย	32
	สภาพและปัญหาโดยสรุปของหมู่บ้านเป้าหมาย 4 แห่ง	50
5	ความคิดเห็นของประชาชนและเจ้าหน้าที่	53
	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน	53
	สุขลักษณะในย่านเรือน	55
	ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ	58
	ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมด้านอาชีพ	61
	ข้อมูลและความคิดเห็นด้านข่าวสารข้อมูล	62
	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่	65
	ข้อมูลด้านความมุ่งหมายและลักษณะการจัดกิจกรรม	66
	ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกื้อหนุนและที่เป็นอุปสรรค ในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน	69
	ข้อเสนอแนะและขอคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยง	72
6	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	74
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	75
	วิธีดำเนินการวิจัย	75
	สรุปสภาพของหมู่บ้านเป้าหมาย	76
	สรุปปัญหาของหมู่บ้านเป้าหมาย	77
	ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน	78
	ข้อมูลและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่	80

บทที่	หน้า
อภิปรายและเสนอแนวความคิด	81
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	91
บทคัดย่อ	
ประวัติผู้วิจัย	

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	หมู่บ้านเป้าหมาย จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง และเจ้าหน้าที่ที่ให้ข้อมูล	8
2	ตัวเลขเกี่ยวกับชาวไทยภูเขาในประเทศไทย	14
3	วัฏจักรการเกษตรของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงตามเดือนทางจันทรคติ	25
4	ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเป้าหมาย	33
5	ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสัมภาษณ์	54
6	ข้อมูลส่วนตัวค่านิยมลักษณะในบ้านเรือนของประชากรกลุ่มตัวอย่าง	56
7	ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพของประชากรกลุ่มตัวอย่าง	59
8	ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมด้านอาชีพของประชากรกลุ่มตัวอย่าง	61
9	ข้อมูลและความคิดเห็นด้านข่าวสารข้อมูลของประชากรกลุ่มตัวอย่าง	63
10	ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่	65
11	ข้อมูลด้านความมุ่งหมายและลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ของหน่วยงานต่าง ๆ จากการตอบของเจ้าหน้าที่	66
12	ข้อมูลและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับปัจจัยที่เกื้อหนุนและที่เป็นอุปสรรค ในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน	69
13	ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยง	73

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 การอพยพของชาวไทยภูเขาเข้าสู่ประเทศไทย	13
---	----

กมิหลัง

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าความสำเร็จ
อย่างมั่นคง เพราะ... สกษากับความเจริญของประเทศ มีความสัมพันธ์กัน
ประเทศนั้น... การศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือหรือยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนา
สังคม... สกษการศึกษาที่มีบทบาทในการเตรียมคนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลไปถึงการพัฒนา
และประเทศชาติโดยส่วนรวม (ปฐม นิคมานนท์. 2528 : 93)

ปัจจุบันการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนได้แพร่ขยาย
ออกไปกว้างขวาง ทำให้ประชาชนมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษามากยิ่งขึ้น สามารถเลือก
เรียนตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับตนได้กว้างขวางขึ้น

สำหรับในประเทศที่กำลังพัฒนานั้น ได้มีความตื่นตัวเพิ่มขึ้นในการจัดการศึกษา
สำหรับประชาชนที่พลาดโอกาสการศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย

แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยอาศัยอยู่ในพื้นราบ แต่ก็ยังมีชนกลุ่มน้อย
ที่อาศัยอยู่ตามป่าเขาอีกด้วย จากการสำรวจของกองส่งเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์
เมื่อ พ.ศ. 2528 มีจำนวนถึง 460,328 คน (กรมประชาสงเคราะห์. 2529 : 83)

กลุ่มชนเหล่านี้มีค่านิยม ประเพณี และวิถีชีวิตแตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ
ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในด้านการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

เศรษฐกิจและสังคม การเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน การเพิ่มของจำนวนประชากรชาวเขา

(สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2526 : 1) อีกทั้งยังมีคุณภาพชีวิตต่ำและประสบปัญหาในการ
สื่อสารกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทำให้การพัฒนาเป็น
ไปอย่างเชื่องช้าอันมีสาเหตุมาจากการไม่รู้หนังสือของชนกลุ่มน้อย ซึ่งโดยทั่วไป
ยังได้รับการศึกษาค้นภาษาไทยและการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ทั่วถึง จึงทำให้ผู้ไม่รู้หนังสือเป็น
จำนวนมากซึ่งเป็นอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อชี้แจง แนะนำหรือส่งเสริมให้การพัฒนาบรรลุผล
(กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2528 : 2)

ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีประชากรมากที่สุด ในบรรดาชาวไทยภูเขาทุกเผ่า คือมีประมาณร้อยละ 50.09 ของจำนวนประชากรชาวไทยภูเขาทั้งหมดในประเทศไทย (สถาบันวิจัยชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่. 2529) สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีส่วนมากมักอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวน เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและเขตอุทยานแห่งชาติ ก่อให้เกิดปัญหาในด้านกฎหมายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของ สภาพการคมนาคมมีความยากลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝนมีเส้นทางถูกตัดขาดในหลายหมู่บ้าน อีกทั้งยังมีปัญหาการอพยพจากนอกประเทศเข้ามาอาศัยปะปนกับชาวไทยภูเขาที่มีสัญชาติไทย ทำให้เกิดความลำบากในการจำแนกคนแก่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนา ชาวไทยภูเขาเหล่านี้ส่วนใหญ่มักมีอาชีพทำไร่หาของป่าและรับจ้างทั่วไป มีอาชีพค้าขายเป็นส่วนน้อย

การจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน เช่น การสอนหนังสือผู้ใหญ่ การฝึกอบรมด้านอาชีพและครูสอนชาวเขา การจัดที่อ่านหนังสือ การให้ความรู้ในรูปแบบของมวลชน เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีการประสานงานร่วมกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี และหน่วยงานอื่น ๆ นั้น ยังดำเนินการได้ไม่กว้างขวางนัก เนื่องจากความจำกัดในด้านงบประมาณ ความยากลำบากในการเดินทาง และการไม่รู้หนังสือของชาวไทยภูเขาควรมีหลายหน่วยงานในกระทรวงต่าง ๆ ที่ถือเรื่องของชาวไทยภูเขาเป็นนโยบายสำคัญในการแก้ไขปัญหาดัง ๆ รวมทั้งปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ แต่ขงมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับชาวไทยภูเขาซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการวางแผนยังมีไม่สมบูรณ์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2526 : 2) และไม่เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาลุกล่วงไป โดยเฉพาะขงมูลชาวไทยภูเขาในด้านการศึกษาออกโรงเรียนยังไม่มีรวบรวมไว้เป็นหลักฐานเพียงพอที่จะนำมาประกอบการวางแผน เพื่อพิจารณาจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนได้อย่างจริงจัง ซึ่งในพื้นที่ดังกล่าวกิจกรรมเหล่านี้ยังมีการดำเนินการน้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีถึง 15,194 คน (ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี. 2530 : 14)

จากที่กล่าวมา จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการศึกษาของโรงเรียนของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ประกอบการวางแผนในการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียนและการพัฒนาชุมชนของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการด้านการศึกษาของโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการให้บริการการศึกษาของโรงเรียนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อวิเคราะห์หาข้อ เสนอแนะและแนวทางในการดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะได้อะไรพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพของพื้นที่และความต้องการด้านการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งสภาพการให้บริการการศึกษาของโรงเรียนที่จัดสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง เพื่อนำไปใช้อ้างอิงและประกอบการวางแผนการดำเนินงานด้านการศึกษาของโรงเรียนและพัฒนาท้องถิ่นของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ในอำเภอที่มีชนกลุ่มน้อยเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่มาก ได้แก่ ทองที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอทองผาภูมิ สังขละบุรี ไทรโยค และศรีสวัสดิ์

2. ค่านิยม นวัตกรรมในการศึกษาแบ่งเป็น 3 เรื่อง คือ

2.1 สภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชนกะเหรี่ยง ซึ่งได้จากการสอบถามความคิดเห็นของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยทำการศึกษาข้อมูลด้านสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ อาชีพ การศึกษา สาธารณสุข ความต้องการและปัญหาของชุมชนโดยส่วนรวม ปัญหาภายในครัวเรือน เป็นต้น ตลอดจนปัจจัยที่เกื้อหนุนและที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน และการพัฒนาท้องถิ่นในหมู่บ้านเป้าหมาย ซึ่งเนื้อหาดังกล่าว เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนการดำเนินงาน และการจัดบริการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

2.2 สภาพการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ โดยศึกษากิจกรรมและโครงการการศึกษานอกโรงเรียนที่ดำเนินงานในชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในปัจจุบันของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยวิเคราะห์ลักษณะของการให้บริการ เช่น จุดมุ่งหมาย กิจกรรม ผู้รับบริการ ผลที่ประชาชนได้รับ ปัจจัยที่เกื้อหนุนและที่เป็นอุปสรรค ในการดำเนินงาน และรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่ เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์หาข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

ค่านิยมที่พิเศษเฉพาะ

การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่ได้ดำเนินการโดยรัฐบาลและเอกชน ที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ในที่นี้มุ่งเฉพาะกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดสำหรับประชาชนในชุมชนกะเหรี่ยงจังหวัดกาญจนบุรี ตัวอย่าง เช่น กิจกรรมเพื่อให้ความรู้พื้นฐาน การพัฒนาทักษะวิชาชีพ บริการด้านข่าวสารข้อมูล และกิจกรรมในรูปการอบรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เพิ่มผลผลิตและเพิ่มรายได้ รวมทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชนนั้น ๆ โดยส่วนรวม

ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมายถึง ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ใน
จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีอยู่ในท้องที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอทองผาภูมิ สังขละบุรี ไทรโยค
และศรีสวัสดิ์

เค้าโครงของรายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอโดยแยกเนื้อหาออกเป็น 6 บท ตามลำดับ
ดังต่อไปนี้

- บทที่ 1 วัตถุประสงค์หรือภูมิหลังของการศึกษาค้นคว้า ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า และคำนิยามศัพท์เฉพาะ
- บทที่ 2 เป็นรายละเอียดของวิธีดำเนินการ รูปแบบการวิจัย พื้นที่ที่ทำการวิจัยและ
กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล วิธีการรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 3 เสนอข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา บริการการศึกษาออกโรงเรียน
สำหรับชาวไทยภูเขาโดยทั่วไปและในจังหวัดกาญจนบุรี
- บทที่ 4 ศึกษารูปแบบสภาพและปัญหาในหมู่บ้านเป้าหมายในจังหวัดกาญจนบุรี
- บทที่ 5 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากบทที่ 3 และบทที่ 4 เพื่อพิจารณาหาข้อเสนอแนะ
ในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมาย
- บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล และขอเสนอแนะสำหรับการจัดบริการด้านการศึกษา
ออกโรงเรียน ในชุมชนกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการ

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีลักษณะเป็นการสำรวจความคิดเห็น โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนของประชาชนสภาพและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่ปรากฏอยู่จริงในปัจจุบัน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อสรุปเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พื้นที่ทำการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกศึกษาใน 4 อำเภอของจังหวัดกาญจนบุรี ที่มีชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่มาก โดยเลือกมาศึกษาเป็นรายกรณีเพียงอำเภอละ 1 หมู่บ้าน รวมเป็น 4 หมู่บ้าน

หมู่บ้านที่ทำการคัดเลือกมาศึกษามีลักษณะดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่มีความเจริญระดับปานกลาง เมื่อเทียบกับหมู่บ้านกะเหรี่ยงทั่วไป ในจังหวัดกาญจนบุรี ในทางปฏิบัติศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา จังหวัดกาญจนบุรี ได้จัดระดับการพัฒนาหมู่บ้านชาวเขาเป็น 3 ระดับ คือระดับ 1 เป็นหมู่บ้านที่อยู่ทางไกลติดต่อกับโลกภายนอกได้น้อยและไม่มีหน่วยงานใดเขาไปประจำ ระดับ 2 เป็นหมู่บ้านที่มีหน่วยงานต่าง ๆ เขาไปบ้างแล้ว เช่น โรงเรียน สปจ. สถานีอนามัย ฯลฯ และระดับ 3 เป็นหมู่บ้านที่มีหน่วยงานต่าง ๆ เขาไปพร้อมการคมนาคมสะดวก การศึกษานี้เลือกทำการศึกษามูลนิธิหมู่บ้านที่อยู่ในระดับ 2
2. ขนาดของหมู่บ้านไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป คือมีขนาดระหว่าง 30 - 70 ครัวเรือน
3. เป็นหมู่บ้านที่ไม่อยู่ไกลหรือไกลตัว เมืองจนเกินไป สามารถเดินทางเขาไปไต่สะดวกพอสมควร และมีความปลอดภัยเพียงพอในการเขาไปเก็บข้อมูล

ในการคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย โดยปรึกษาและขอความเห็นจากเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนา
และสงเคราะห์ชาวเขา และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี และขอให้เจ้าหน้าที่
ของศูนย์ฯ ทั้ง 2 แห่ง เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่และประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย
รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในภาคสนาม

การคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายได้ดำเนินการดังนี้

1. เลือกอำเภอที่มีชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง เพื่อทำการศึกษา 4 อำเภอ
ได้แก่ อำเภอทองผาภูมิ สังขละบุรี ไทรโยค และศรีสวัสดิ์
2. ในแต่ละอำเภอ คัดเลือกตำบลที่มีชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่ อำเภอละ
1 ตำบล รวมเป็น 4 ตำบล
3. ในแต่ละตำบลที่คัดเลือกมา ให้ทำการคัดเลือกหมู่บ้านเพื่อทำการศึกษาตามเกณฑ์
ข้างต้นมาตำบลละ 1 หมู่บ้าน รวมเป็น 4 หมู่บ้าน
4. ประชาชนในหมู่บ้านทั้ง 4 หมู่บ้าน เป็นผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
5. เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง
4 หมู่บ้าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เกษตร สาธารณสุข การศึกษา และหน่วยพัฒนาและ
สงเคราะห์ชาวเขา เป็นผู้คอยแบบสอบถาม
รายชื่อสถานที่ จำนวนประชาชน เจ้าหน้าที่ให้การสัมภาษณ์และคอยแบบสอบถาม
แสดงในตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 หมู่บ้านเป้าหมาย จำนวนประชาชนกลุ่มตัวอย่าง และเจ้าหน้าที่ไขช้อมูล

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่	รวม
1. ทองผาภูมิ	ชะแล	ทิพบุเย	20	4	24
2. สังขละบุรี	ไลโว	สะเนพอง	18	4	22
3. ไทรโยค	บองตี	บองตกลาง	17	5	22
4. ศรีสวัสดิ	เขาโจด	เขาเหล็ก	18	2	20
รวม			73	15	88

จากตาราง 1 ประชาชนที่ทำการสัมภาษณ์มี 73 คน และเจ้าหน้าที่ 15 คน รวมทั้งสิ้น 88 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้เลือกหมู่บ้านหรือกลุ่มตัวอย่างไว้ก่อนในขั้นของการเขียนเค้าโครงการวิจัย แต่ได้ไปทำการคัดเลือกเมื่อเข้าสู่พื้นที่แล้ว โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี และเลือกประชาชนเพื่อที่จะสัมภาษณ์ในขณะที่เก็บข้อมูลในหมู่บ้านนั้น ๆ โดยสัมภาษณ์ประชาชนเท่าที่สามารถพบตัวในหมู่บ้าน ซึ่งบางหมู่บ้านประชาชนออกไปทำไร่ในตอนกลางวันต้องรอสัมภาษณ์ในตอนกลางคืน และลักษณะบ้านเรือนตั้งอยู่กระจัดกระจายห่างไกลกันมากอีกทั้งอยู่ในช่วงฝนตกชุกจากสภาพการมดิ่งถล่มจึงไม่สามารถกลุ่มตัวอย่างควยวิธีการทางสถิติได้ จึงใช้วิธีเลือกผู้สัมภาษณ์เท่าที่พบ

ในคืนเจ้าหน้าที่นั้น ได้ทำการสัมภาษณ์เฉพาะเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในหมู่บ้านและอำเภอในช่วงที่เก็บข้อมูลเท่านั้น ซึ่งมีผู้ในการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามรวม 15 คน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เดินทางไปในพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่มีในเอกสารรายงาน สถิติ หรือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของรัฐบาลและเอกชน ในจังหวัดและหน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพของท้องถิ่น ตลอดจนโครงการและกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนที่ดำเนินอยู่ในท้องถิ่นนั้น ซึ่งได้แก่

- 1) สถิติด้านประชากร
- 2) สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน
- 3) ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและอาชีพ
- 4) ข้อมูลด้านการศึกษาและบริการของทางราชการ
- 5) ปัจจัยที่เกื้อหนุนและที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

2. การใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ในการสนทนากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการและตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่ และการสัมภาษณ์ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อ รวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษาออกโรงเรียน ในท้องถิ่นนั้นในแบบสอบถาม โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เติมคำ หรือแสดงความคิดเห็น ซึ่งรูปแบบของคำถามแต่ละข้อไม่เหมือนกัน แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับบริการการศึกษาออกโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่ในพื้นที่ เป้าหมายโดยสอบถามในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ความมุ่งหมายและลักษณะการจัดกิจกรรม
- 2) วิธีการให้บริการ
- 3) ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม
- 4) การประสานงานและการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น

- 5) บัณฑิตที่เกื้อหนุนในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน
- 6) ปัญหา อุปสรรคและวิธีการแก้ไข
- 7) ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

สำหรับหมู่บ้านเป้าหมาย

ชุดที่ 2 แบบสอบถามประชาชน สอบถามในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลส่วนตัว
- 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน
- 3) ปัญหาทั่วไป เช่น ปัญหาด้านอาชีพ สาธารณสุข ความปลอดภัย

ความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ

- 4) ความต้องการด้านการศึกษาออกโรงเรียน เช่น ด้านความรู้พื้นฐาน

ข่าวสารข้อมูล และการฝึกอบรมด้านอาชีพ

- 5) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมการศึกษา

นอกโรงเรียน

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามนี้ ผู้วิจัยได้เดินทางไปด้วยตนเอง ซึ่งมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เป็นต้นว่า ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ สามารถพูดและฟังภาษาไทยได้บ้างเล็กน้อย ฉะนั้นในการเก็บข้อมูลในบางกรณีต้องใช้ล่าม จึงมีปัญหาค้นหาล่าม นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านการคมนาคม เช่นในการเดินทางไปเก็บข้อมูลที่บ้านสะเนฟอง อำเภอสังขละบุรี เส้นทางถูกตัดขาด จึงต้องขออาศัยเฮลิคอปเตอร์ของกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 134 ไปลงใกล้หมู่บ้าน และเดินทางกลับด้วยการเดินเท้าเป็นระยะทาง 9 กิโลเมตร ส่วนที่บ้านเขาเหล็ก อำเภอศรีสวัสดิ์มีฝนตกหนักตลอดเวลา ทำให้ถนนลื่น รถยนต์ที่ผู้วิจัยอาศัยเดินทางเข้าไปเก็บข้อมูลไม่สามารถเข้าไปถึงหมู่บ้านได้ จึงได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าของข้างในบ้านเขาเหล็กให้ยืมช้าง 2 เชือก มาช่วยลากรถยนต์ จึงทำให้เดินทางไปถึงหมู่บ้านโดยปลอดภัย

อนึ่งในการเก็บข้อมูลพบว่า ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านมีลักษณะค่อนข้างเป็นเอกพันธ์ คือ สมาชิกในหมู่บ้านเดียวกัน มักจะมีอาชีพ ระดับการศึกษา ความคิดเห็น และวิถีชีวิตความเป็นอยู่มีลักษณะเหมือน ๆ กัน เมื่อสอบถามสมาชิกเพียงไม่กี่คนก็พอจะสรุปภาพรวมของหมู่บ้านได้

การสัมภาษณ์แต่ละคนใช้เวลาระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง หลังการสัมภาษณ์ ประชาชนได้จำนวนหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยพบว่า แม้จะสัมภาษณ์ต่อก็คงได้ข้อมูลคล้ายคลึงกัน ดังนั้น เมื่อผู้วิจัยเห็นว่าได้ข้อมูลเพียงพอตามความมุ่งหมายของการวิจัยแล้ว จึงได้หยุดการสัมภาษณ์ ในหมู่บ้านนั้น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ได้ดำเนินการวิเคราะห์และ จัดกระทำดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น สถิติประชากร การศึกษา รายได้และอื่น ๆ รวมทั้ง ความคิดเห็นบางประเภทที่สามารถแจกแจงได้ ทำการวิเคราะห์โดยเสนอในรูปสถิติพรรณนา เช่น ความถี่ อัตราส่วน ร้อยละ โดยนำเสนอในรูปตารางตามลักษณะของข้อมูลในแต่ละ ประเด็นคำถาม

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รวมทั้งอุปสรรคและ ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนสภาพของหมู่บ้าน ได้ทำการวิเคราะห์โดยจัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เข้าใจลักษณะธรรมชาติของชุมชน สภาพการจัดบริการการศึกษานอกโรงเรียน สภาพปัญหาและความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนของประชาชน และข้อเสนอแนะ ของเจ้าหน้าที่

บทที่ 3

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา

สภาพทั่วไปของชาวไทยภูเขา

ประวัติความเป็นมาของชาวไทยภูเขา

ชาวไทยภูเขามักอาศัยกระจุกกระจายอยู่ตามบริเวณเทือกเขาต่าง ๆ ตามพรมแดนของประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากระยะเวลาของการอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว อาจจำแนกได้เป็น 2 ตระกูลดังนี้ (ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี. 2529)

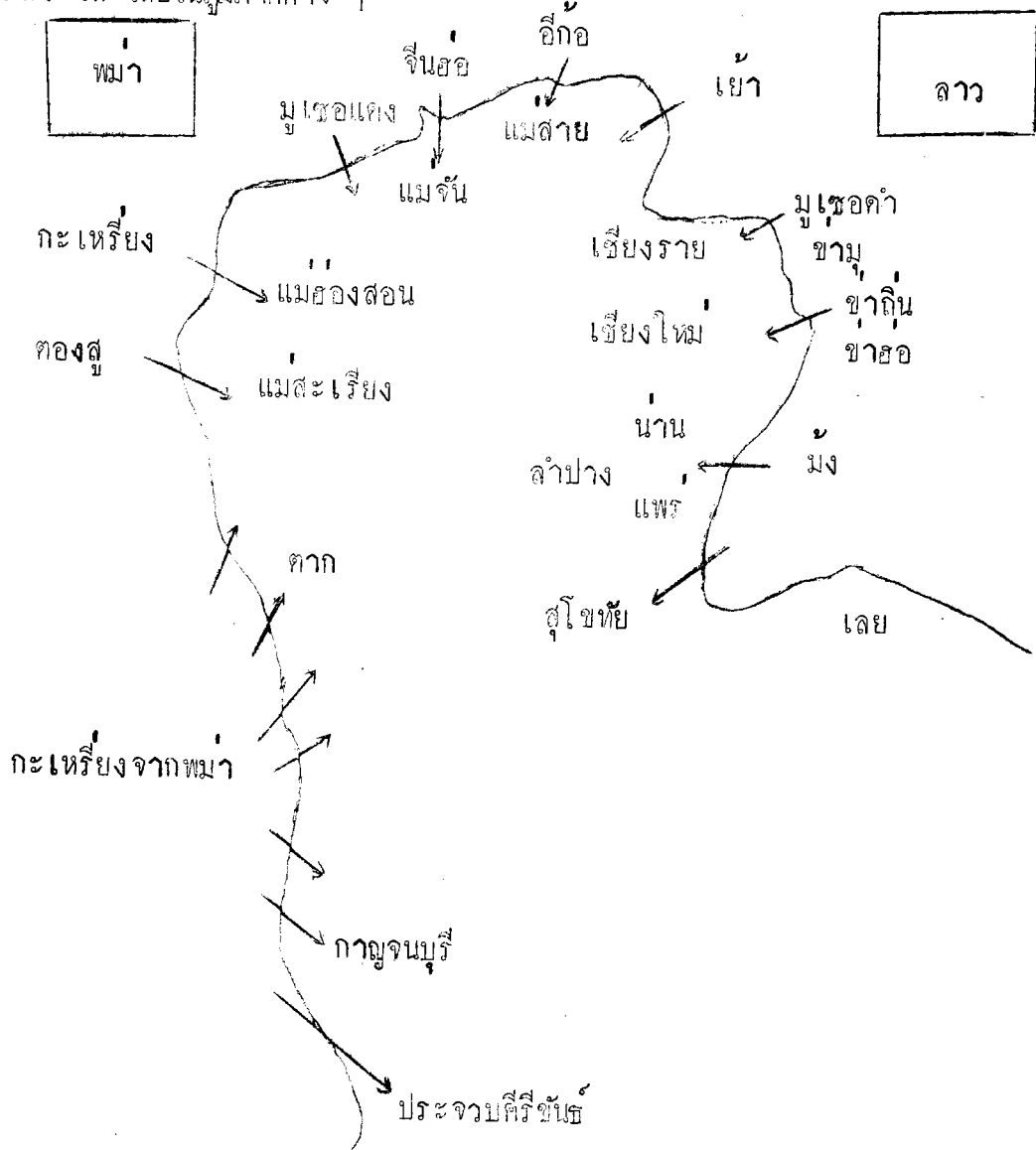
1. ตระกูลออสโตรนีเซียน เป็นชนชาติที่อพยพมาจากตอนใต้ของทวีปออสเตรเลียขึ้นไปทางเหนือ และได้ตั้งรกรากอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย โดยเข้ามาก่อนชนชาติไทยน้อย ไทยใหญ่และลาว ซึ่งอพยพลงมาประมาณ 2,000 ปีเศษมาแล้ว ได้แก่ชนชาติมอญ เขมรโบราณ ต่อมาชนชาติเจ้าของดินเดิมถูกกลืนชาติไปบ้าง อพยพไปอาศัยอยู่ตามป่าเขาทางตอนเหนือของประเทศไทย ได้แก่ ลัวะ ชามู ช่าฮอ ช่าถิน และผีตองเหลือง ซึ่งชอบอาศัยอยู่ในบริเวณหุบเขาเตี้ย ๆ ที่อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่เกิน 3,500 ฟุต

2. ตระกูลจีน-ทิเบต เป็นชาติที่อพยพลงมาทางใต้ของจีน-ทิเบต พม่า และลาว ไปตามสันเขาอันคดเคี้ยว ชอบอาศัยอยู่ในพื้นที่ค่อนข้างสูงประมาณ 3,500 - 5,000 ฟุตจากระดับน้ำทะเล และได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยประมาณ 100 ปีเศษมาแล้ว แบ่งเป็น 2 ชนชาติคือ

2.1 ชนชาติโลโล ซึ่งเป็นตระกูลทิเบต-พม่า ได้รับอิทธิพลของชนชาติทิเบตมาก ได้แก่ เผ่าอีโก หรืออาฮา เผ่ามูเซอ หรือลาฮู ซึ่งแบ่งเป็นมูเซอคำ แคง ชี และเซเล เผ่ากะเหรี่ยง แบ่งเป็นกะเหรี่ยงโป สะกอ บะเว และตองสู กับเผ่าลีซอหรือลีซู

2.2 ชนชาติจีน พวกนี้มีความใกล้ชิดกับชนชาติจีน ได้แก่ เผ่าม้ง หรือแม้ว ซึ่งมีม้งคำ ชาว และกวมป่า เผ่าเย้า และเผ่าจิ้นฮ้อ

ในภาพประกอบที่ 1 โคนแสดงเส้นทางกรอพยของชาวไทยภูเขาจากลาวข้างตน เขา
มาอยู่ในประเทศไทยในภูมิภาคต่าง ๆ

ภาพประกอบ 1 กรอพยของชาวไทยภูเขาเข้าสู่ประเทศไทย

(แหล่งที่มา : Gordon Young. The Hill Tribes of Northern Thailand.
Bangkok: The Siam Society, 1962 p. x)

การสำรวจจำนวนประชากรชาวไทยภูเขาในประเทศไทยทำได้ยากลำบากเนื่องจากชาวไทยภูเขาส່ว่นมากอาศัยอยู่ในเขตป่าเขาที่ทุรกันดาร ห่างไกลการคมนาคม ทำให้การเดินทางเข้าถึงมีความยากลำบาก อีกทั้งมีการเคลื่อนย้ายอยู่เสมอ ปัจจุบันชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ยังมีได้รวมอยู่ในสำมะโนครัวหรือเอกสารของหน่วยราชการในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง การอ้างถึงจำนวนประชากรชาวไทยภูเขามักจะใช้การคาดคะเนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งคาดว่ามีประมาณ 500,000 - 700,000 คน กระจุกกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 22 จังหวัด

จากการคาดคะเนจำนวนชาวไทยภูเขา เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2529 โดยสถาบันวิจัยชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ คาดว่าประชากรชาวไทยภูเขาทั่วประเทศมีประมาณ 530,299 คน ไม่รวมเผ่าปะหล่องและผีตองเหลือง (สถาบันวิจัยชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ 2529) โดยจำแนกเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ดังแสดงในตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 ตัวเลขเกี่ยวกับชาวไทยภูเขาในประเทศไทย

เผ่า	จำนวน			ร้อยละ
	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	ประชากร	
กะเหรี่ยง	1,993	49,651	265,611	50.09
ม้ง	206	9,370	80,082	15.10
มูเซอ	463	10,354	58,696	11.07
ลีซอ	170	3,872	24,013	4.53
เย้า	189	4,515	35,505	6.69
อาก้อ	299	5,714	33,625	6.34
ลัวะ	55	1,627	8,566	1.62
ชาถิ่น	56	2,851	16,219	3.06

ตาราง 2 (ต่อ)

แนว	จำนวน			ร้อยละ
	หมู่บ้าน	หลังคาเรือน	ประชากร	
ชาย	27	1,306	7,982	1.50
รวม	3,230	89,260	530,299	100.00

(แหล่งที่มา : สถาบันวิจัยชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ ตัวเลขเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย
พฤษภาคม 2529)

ในด้านการเพิ่มของประชากรพบว่า อัตราการเพิ่มของชาวไทยภูเขาอยู่ในระดับสูงสุดถึงร้อยละ 4.3 ต่อปี และอัตราการตายของทารกมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากบริการด้านสาธารณสุขของรัฐเริ่มเขาไปถึง ทำให้คาดการณ์ได้ว่าในระยะ 5 ปีข้างหน้า ประชากรชาวไทยภูเขาจะเพิ่มมีได้ประมาณ 10,000 คน เป็นอย่างน้อย (สำนักนายกรัฐมนตรื. 2528 : 13)

อาชีพและเศรษฐกิจของชาวไทยภูเขา

ชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม พืชหลักที่ปลูกคือข้าวไร่ ส่วนพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น ข้าวโพด ถั่ว พริก งาม กาแฟ และฝิ่น เป็นต้น เพื่อการยังชีพและขาย โดยมีรายได้เฉลี่ยปีละ 3,500 - 10,000 บาทต่อครอบครัวต่อปี (สำนักนายกรัฐมนตรื. 2528 : 13) เนื่องจากไม่มีเทคนิคที่เหมาะสมในการเพาะปลูกทำให้ผลผลิตต่ำ มีการทำไร่เลื่อนลอย โดยการย้ายที่ทำกินไปเรื่อย ๆ เมื่อดินเริ่มเสื่อม

สำหรับการเลี้ยงสัตว์นั้น นิยมเลี้ยงหมูและไก่ เพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรม เช่น สรวงบูชาและใช้เป็นอาหาร บางเผ่านิยมเลี้ยงม้าและล่อไ้บรทุกสิ่งของ กะเที๋ยงและตั้ะนิยมเลี้ยงควายไว้ไ้ถนาหรือขาย บางครั้วเรื้อนเลี้ยงขางไว้รับจ้างบรทุกสิ่งของหรือลากไม้ หรือเลี้ยงงัวและแกะ นอกจากนั้นยังมีอาชีพล่าสัตว์ป่า หาของป่า รับจ้างและค้าขาย

ในหมู่บ้านขนาดใหญ่ก็มีช่างทำเครื่องประดับเงิน ช่างตีเหล็กเพื่อทำเครื่องมือ เครื่องใช้ในครัวเรือนและการเกษตร ส่วนการทอผ้า การเย็บปักถักร้อย เครื่องแต่งกาย ในปัจจุบันสามารถเป็นรายได้เพิ่ม เต็มในบางหมู่บ้าน

การจัดระเบียบทางสังคม

หมู่บ้าน

นับได้ว่าหมู่บ้านเป็นสังคมที่ใหญ่ที่สุดของชาวไทยภูเขา เพราะเป็นศูนย์กลางในการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไปนิยมตั้งหมู่บ้านอยู่โคกเดี่ยว เป็นเผ่า ๆ ส่วนการเลือกที่ตั้งหมู่บ้านของแต่ละเผ่าตั้งแต่เดิมพวกที่นิยมปลูกดินมักตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ระดับสูง ส่วนเผ่าที่ไม่นิยมปลูกดินมักตั้งหมู่บ้านในพื้นที่ไม่สูงนักหรืออยู่ในพื้นราบ

โดยทั่วไปหมู่บ้านมีขนาด 20 - 30 หลังคาเรือน ในการอพยพไปตั้งหมู่บ้านใหม่ มักอาศัยความสัมพันธ์ด้านญาติพี่น้อง ซึ่งมักมีสาเหตุจากที่หาไรขาดความอุดมสมบูรณ์ เกิดความขัดแย้งต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน โรคระบาด การถูกรบกวนจากบุคคลภายนอก

บ้าน

นิยมปลูกเป็น 2 แบบ คือ แบบคร่อมดิน ที่ใช้ดินเป็นพื้นบ้าน และแบบยกพื้น ในแต่ละเผ่ามีรูปทรงและแปลนภายในบ้านแตกต่างกันไปตามประเพณีนิยม ซึ่งทุกเผ่ามีความรู้ในการสร้างบ้านทุกคน

ระบบครอบครัวและเครือญาติ

ชาวไทยภูเขาบางเผ่าอนุญาตให้มีภรรยาได้คนเดียว ซึ่งมักเป็นครอบครัวเดี่ยว ส่วนเผ่าที่มีภรรยาได้หลายคน มักเป็นครอบครัวชาย มีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว

ระบบการปกครอง

ในแต่ละชุมชนจะมีสถาบันการปกครองเป็นอิสระ ไม่ขึ้นต่อหมู่บ้านอื่น หัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้นำที่มีหน้าที่ในการดูแลทุกข์สุขของลูกหลานในหมู่บ้านนั้น ส่วนผู้นำตามธรรมชาติมักเป็นกลุ่มอาวุโส และหมอดี มีหน้าที่ให้ความเห็นในเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับส่วนรวมที่หัวหน้าหมู่บ้านไม่สามารถตัดสินใจได้

ความเชื่อ

ทุกเผ่าชนมีการนับถือผี และพิธีเซ่นไหว้ผี โดยผีหมอผีเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมและรักษาโรค โทคนิในหมู่บ้านควย ในชุมชนไม่มีกฎหมายมีแต่จารีตประเพณีที่พึงปฏิบัติต่อกันมา

ค่านิยม

ส่วนใหญ่ชาวไทยภูเขาได้รับบริการด้านสาธารณสุขน้อยมาก เพราะอาศัยอยู่ในเขตทางไกล ทูรกันดาร และยังมีความเชื่อดั้งเดิมในเรื่องผี เมื่อเจ็บป่วยจึงรักษาโดยใช้พิธีกรรมต่าง ๆ สมุนไพร อีกทั้งยังขาดความรู้พื้นฐานในการดูแลสุขภาพอนามัย และสุขาภิบาลในชุมชน

ด้านการศึกษา

โดยทั่วไปแล้วชาวไทยภูเขาเป็นผู้ไม่รู้อ่านเขียนเป็นจำนวนมาก สืบเนื่องจากการให้บริการการศึกษาของรัฐแก่ชาวไทยภูเขาทำได้ไม่ทั่วถึง และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะการให้แรงงานเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องของการศึกษามาก เมื่อพ่อแม่ต้องการให้แรงงานเด็กในการทำอะไร มักพบว่านักเรียนเหล่านี้มักจะขาดเรียนเสมอ ทำให้การเรียนไม่สม่ำเสมอ ส่งผลถึงการจัดการศึกษาให้กับชาวไทยภูเขาไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร (กรมสามัญศึกษา. 2524 : 21)

ปัญหาอันสืบเนื่องจากชาวไทยภูเขา

จากสภาพการดำรงชีวิตของชาวไทยภูเขา ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมคือ

1. ยาเสพติด เป็นพิษเศรษฐกิจที่ทำรายได้ดีเมื่อเทียบกับพืชชนิดอื่น ๆ ทำให้ชาวไทยภูเขาบางเผ่าที่ปลูกฝิ่นได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างปัญหาสังคม

2. การทำลายป่าไม้และต้นน้ำลำธาร การทำไร่เลื่อนลอย การทำไร่โดยการเผาป่า การปลูกดิน รวมทั้งการลักลอบตัดไม้จากหลาย ๆ ฝ่าย รวมทั้งผู้ที่อยู่ในพื้นที่ราบด้วย ได้ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล

3. ความมั่นคงปลอดภัยทางชายแดน ชาวไทยภูเขาพากันอพยพไปตามแนวสันเขา ซึ่งเป็นเส้นพรมแดนระหว่างประเทศตามสภาพการเพาะปลูก อีกทั้งยังมีความแตกต่างด้านภาษาและประเพณีไปจากสังคมส่วนใหญ่ ยังมีหมู่บ้านจำนวนมากที่ยังไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการใด ๆ สภาพดังกล่าวส่งผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงปลอดภัยตามแนวชายแดนของประเทศ

นโยบายเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา

แม้ชาวไทยภูเขาจะได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เป็นเวลานานกว่าร้อยปี แต่รัฐบาลเพิ่งเริ่มให้ความสนใจต่อชาวไทยภูเขาอย่างจริงจัง ในช่วงไม่กี่สิบปีมานี้เอง ด้วยตระหนักถึงปัญหาอันเป็นผลกระทบจากการดำรงชีวิตของชาวไทยภูเขา โดยพิจารณาที่จะพัฒนาและส่งเสริมชาวเขาทั้งในด้านการเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งดูแลให้อยู่ในความสงบเรียบร้อยและเกิดความมั่นคงปลอดภัยทางชายแดน จึงได้ตั้งคณะกรรมการชาวเขาขึ้นในปี 2499 โดยให้การส่งเสริมในเรื่องปัจจัย 4 จนเมื่อ พ.ศ. 2502 รัฐบาลได้ประกาศห้ามการปลูกและสูบดินทั่วราชอาณาจักร ทางราชการจึงเริ่มให้ความสนใจในการพัฒนาชาวไทยภูเขาอย่างจริงจัง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (กรมสามัญศึกษา. 2524 : 28)

จากการวิจัยเรื่องนโยบายและการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขาในประเทศไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เห็นได้ว่า รัฐบาลมีความต้องการที่จะพัฒนาและส่งเสริมชาวเขา ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และเคารพกฎหมายบ้านเมืองอันปรากฏชัดเจนในนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีสาระโดยสรุปดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2528 : 155)

"รัฐพยายามที่จะส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อต้องการให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพ สามารถช่วยตนเอง ให้มีสำนึกว่าเป็นคนไทย โดยเคารพกฎหมายบ้านเมือง ไม่ตัดไม้ทำลายป่า ลดและเลิกการปลูกและเสฟฝิ่น ให้มีความเป็นอยู่ใกล้เคียงกับคนไทยพื้นราบ"

ในปัจจุบันยังไม่มีการระบุนโยบายการจัดการศึกษาชาวเขาอย่างชัดเจน แต่มีการกล่าวถึงมติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) และแนวนโยบายการดำเนินงานเกี่ยวกับชาวเขาของคณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงของชาติเกี่ยวกับปัญหาชาวเขาและการปลูกฝิ่น (2525) ซึ่งสามารถสรุปเป็นนโยบายการจัดการศึกษาชาวเขาดังนี้

"ให้จัดการศึกษาภาคบังคับแก่ชาวเขาให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างกว้างขวาง เพื่อให้การศึกษาได้มีส่วนช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ ช่วยให้ชาวเขาอ่าน เขียน และพูดภาษาไทยได้ รู้จักคิดเป็นและช่วยตนเองได้ โดยมีวิธีดำเนินงานเพื่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ทุกฝ่ายที่จะช่วยให้การศึกษาของชาวเขามบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์" (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2528 : 153)

สำหรับนโยบายการจัดการศึกษาชาวเขาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนนั้น

"มุ่งพัฒนารูปแบบการให้บริการการศึกษาระดับประถมศึกษาแก่ชุมชนเขตภูเขา โดยมีวิธีการและเนื้อหาที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกันตามความต้องการของชาวเขา โดยไม่ทำลายเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เขามีอยู่"

ให้ชาวเขามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาการศึกษาในหมู่บ้าน โดยยึดหลักกระจายอำนาจและบทบาท และมีโอกาสกำหนดตัดสินใจและร่วมดำเนินการช่วยในการพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียน ระบบการนิเทศงาน รูปแบบการอบรม ระบบการประสานงาน และระบบการติดตามประเมินผล การดำเนินงานทุกระดับ เพื่อให้การจัดการศึกษาประสานกับการพัฒนาควยอนามัย การเกษตรและการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ จากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชาวเขา ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่นให้

มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายสำคัญคือ ปลุกฝังทัศนคติที่ใฝ่หาชีวิตและสังคม และมุ่ง เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขา โดยให้ชาวเขาคิดเป็นคิดชอบและช่วยตนเองเป็นสำคัญ" (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2528 : 135 - 136)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขา

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดบริการการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขา พอสรุปได้ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2528)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน เริ่มจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา ในปี พ.ศ. 2517 (ขณะนั้นยังเป็นกองการศึกษานักใหญ่ กรมสามัญศึกษา) เพื่อส่งเสริมให้ชาวเขารู้หนังสือไทย อ่านออกเขียนได้ พูดได้ สามารถทำความเข้าใจกับคนไทยพื้นราบ และรู้จักแก้ปัญหาชีวิตประจำวันได้

ต่อมาองค์การยูเนสโก ได้ให้ทุนช่วยเหลือสนับสนุนโครงการการศึกษาของชาวไทยในเขตภูเขา โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดทำโครงการทดลองเป็นระยะเวลา 5 ปี (2523 - 2528) เรียกว่าโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) โดยร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับกองส่งเสริมชาวเขาและศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ เป้าหมายหลักของการดำเนินงาน คือมุ่งให้ชุมชนชาวเขามีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยใช้การศึกษาเพื่อชุมชนเป็นแนวหลักในการดำเนินงาน จัดการศึกษาให้เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาและผู้ใหญ่ในชุมชน พร้อมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย ซึ่งได้ทำการทดลองที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ในพื้นที่ 45 หมู่บ้าน จากผลการทดลองทำให้ได้รูปแบบในการให้การศึกษานอกโรงเรียนที่เหมาะสมสำหรับชาวเขา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา พุทธศักราช 2524

จากการวิจัยของ รุ่งโรจน์ ทรายกุล และคนอื่น ๆ (2528) เรื่องบทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) จังหวัดเชียงราย พบว่า บทบาทหน้าที่ของครู ศศช. คอนข้างเกินกว่าครูทั่ว ๆ ไปในระบบโรงเรียน เพราะมีบทบาทหลากหลายและเน้นในด้านการพัฒนาที่จะเข้าถึงชุมชนได้มากกว่า อันส่งผลให้มีงานอื่น ๆ มากกว่าที่โครงการกำหนดไว้ ครู ศศช. เปรียบเสมือนตัวแทนของทางราชการที่อยู่ในหมู่บ้าน และสามารถกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัยของ วีระ จำนงค์ (2528) เรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติงานของ ครูโครงการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา พบว่าครูสามารถปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมและสาธารณสุขมูลฐานมาเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านการประสานงานเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการจัดบริการการศึกษา ครูสามารถปฏิบัติงานได้ใกล้เคียงกันเกือบทุกด้าน ความยากจนของประชาชน การคมนาคมและการติดต่อสื่อสารไม่สะดวกในหมู่บ้าน แมวว่าเป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครู งานที่ครูได้ปฏิบัตินอกเหนือจากหน้าที่ซึ่งโครงการกำหนดได้แก่ การแนะนำให้ประชาชนเลิกสูบบุหรี่ จัดตั้งสหกรณ์ร้านค้า ธนาคารยา จัดหาแหล่งน้ำ ตลอดจนวิธีการบำรุงรักษแหล่งน้ำให้สะอาดเป็นประจำ ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ

จากผลการวิจัยเรื่องสภาพความพึงพอใจในการทำงานของ ครูโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) ของ กิตติ จอมแบ่ง (2528) พบว่า ครูมีความพึงพอใจสูงในความสัมพันธ์ภาพในการทำงาน สำหรับด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ครูมีความพึงพอใจต่ำ ส่วนด้านสภาพการทำงาน นโยบายการบริหาร โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน และความมั่นคงปลอดภัยนั้น ครูมีความพอใจในระดับปานกลาง ครูที่เป็นโสดมีความพึงพอใจโดยรวม และในความสัมพันธ์ภาพในการทำงาน นโยบายการบริหาร ความสัมพันธ์ภาพในการทำงาน และความมั่นคงปลอดภัยสูงกว่าครูที่สมรสแล้ว ครูที่เป็นชาวเขามีความพึงพอใจในด้านสภาพการทำงานและ ความสัมพันธ์ภาพในการทำงานสูงกว่าครูชาวพื้นราบ

๙.๓ ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในประเทศไทย

กะเหรี่ยง กะหฺรัง เป็นคำเรียกของคนไทยภาคกลาง คนไทยในภาคเหนือเรียกว่า ยาง พม่าเรียกว่า กะยีน คำในภาษาอังกฤษใช้ Karen จัดอยู่ในตระกูลทิเบต - พม่า สาขา กะเหรี่ยง นักประวัติศาสตร์บางท่านสันนิษฐานว่าเดิมกะเหรี่ยงอยู่ทางภาคตะวันออกของทิเบต แล้วอพยพเข้ามาตั้งอาณาจักรอยู่ในจีน ชาวจีนเรียกว่าชนชาติโจว ภายหลังถูกกษัตริย์จีนรุกราน จึงหนีลงมาอยู่ตามแม่น้ำโขงและสาละวินในเขตพม่า (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. 2506 : 65) ต่อมาในปี พ.ศ. 2428 อังกฤษยึดพม่าเหนือได้ กะเหรี่ยงจึงอพยพเข้าสู่ไทยเป็นจำนวนมาก

เผ่ากะเหรี่ยงนับเป็นชาวไทยภูเขาที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย ซึ่งมีจำนวน 265,611 คน หรือร้อยละ 50.09 ของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย (สถาบันวิจัยชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่. 2529) ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่กระจัดกระจายใน 15 จังหวัด

ซึ่งมีมากที่สุดคือในจังหวัดเชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน นอกนั้นอยู่ในจังหวัดตาก ลำพูน กาญจนบุรี แพร่ เชียงราย ราชบุรี ลำปาง เพชรบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร สุโขทัย และ ประจวบคีรีขันธ์ ตามลำดับ อาศัยอยู่บนภูเขาสูงตั้งแต่ 1,500 - 3,000 ฟุต เหนือระดับน้ำทะเล และมีความเชื่อถือในเรื่องผีและวิญญาณตามปกติวิสัยของผู้ที่มีชีวิตอยู่ตามป่าเขาและนับถือศาสนาพุทธควบคู่ไปด้วย นอกจากนั้นยังรักษาโรคโดยใช้อำนาจจิตและความเชื่อถือในผี โดยมีหมอผีเป็นผู้ทำพิธี

ค่านิยมการเกษตร นิยมทำไร่เลื่อนลอยแบบหมุนเวียนเปลี่ยนที่ทุกปี โดยปล่อยให้ไร่ไถ่ร้างทิ้งไว้ให้ป่าไม้ขึ้นใหม่ ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ และยังรู้จักปรับพื้นที่ตามหุบเขาให้เป็นขั้นบันได ทำให้มีที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินเป็นหลักแหล่งมากกว่าเผ่าอื่น ๆ โดยสร้างบ้านเรือนใกล้แหล่งน้ำและที่ทำกิน ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นุรักษ์ดินและน้ำได้อย่างดี (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2530 : 7)

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการเจ็บป่วยและตายของเด็กและทารกชาวกะเหรี่ยงในภาคเหนือของไทย ของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2530) พบว่า ส่วนใหญ่ชาวกะเหรี่ยงไม่ได้รับการศึกษา สภาพทางค่านิยมสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุขมูลฐานอยู่ในระดับต่ำ ชาคัดเลือกอาหารที่มีคุณภาพทางโภชนาการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะทางโภชนาการและการเจ็บป่วย ตลอดจนการตายของทารก

จากกรณีศึกษาคณะกรรมการกลุ่มหมู่บ้านห้วยน้ำจาง อ.สะเมิง จ. เชียงใหม่ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : 103 - 133) พบว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงตั้งบ้านเรือนตามไหล่เขา หมู่บ้านมีขนาด 12 - 40 หลังคาเรือน มักสร้างบ้านเป็นแบบยกพื้นสูงจากพื้นดินพอสมควรและใช้ไม้ค้ำบ้านเป็นคอกขังสัตว์ เลี้ยงวัว ควาย ครัวเรือนสร้างด้วยไม้ไผ่สับฟาก หลังคามุงด้วยใบตองตึง และมียุ้งฉางสำหรับเก็บข้าวและข้าวโพด มีการค้าเป็นชีวิตแบบสังคมการเกษตร เพื่อการยังชีพ มีการปลูกข้าว เป็นพืชหลัก โดยทำนาแบบขั้นบันได ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ดินและเป็นวิธีการปลูกข้าวที่เหมาะสมกับบริเวณที่เป็นภูเขาลาดชัน นอกจากนั้นยังมีอาชีพหาของป่า ล่าสัตว์ ไ้ชาย หรือรับจ้าง

ส่วนกรณีศึกษาเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มหมู่บ้านแม่สวรรค์ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : 135 - 148) เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอทั้งหมด อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านคือ ทำนา ปลูกกระท่อมกล้วย และรับจ้างฐานะทางเศรษฐกิจของชาวบ้านพออยู่พอกิน มีการยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีของคนอย่าง

เหนียวแน่น อยู่ห่างไกลความเจริญ การศึกษาและการติดต่อกับบุคคลภายนอกไม่ค่อยมี ไม่มีโรงเรียนของรัฐบาลเข้าไปตั้งอยู่ (ก่อนมีโครงการ ศศช.) มีหมอนี่ประจำหมู่บ้านเป็นผู้นำคานหิฐีและประเพณีของหมู่บ้าน และมีผู้ใหญ่บ้านที่ทางอำเภอแต่งตั้งขึ้นมาเป็นหัวหน้า ซึ่งเรียกว่า "พ่อหลวง"

จากการสำรวจสำมะโนเกษตรกรและรายได้ชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ 6 เผ่า โดยศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ (สยามรัฐ. 2530 : 3) พบว่า เผ่ากะเหรี่ยงมีรายได้ครอบครัวละ 8,834.12 บาท หรือคนละ 1,653.02 บาทต่อปี ซึ่งนับว่ามีรายได้ต่ำที่สุดของชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 6 เผ่า* ซึ่งมีสาเหตุมาจากการไม่ยอมรับการพัฒนาของทางราชการที่แนะนำให้ใช้เทคโนโลยีในการผลิต และเป็นผลจากสัถสวนที่ทำติดกับจำนวนประชากรวัย ที่ดินที่ถือครองพบว่า ไม่มีเอกสารสิทธิครอบครองตามกฎหมาย และไคมาโดยการแผ้วถางในเขตกึ่งป่าสงวน มีพื้นที่ชาวเขาไม่ทำประโยชน์ในที่ดินถือครอง เพราะมีความลาดชันสูง เป็นหินหรือหุบเหว และแรงงานในครอบครัวไม่พอเพียง นอกจากนี้ยังพบว่าชาวเขาถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาซื้อผลผลิตอย่างมาก บางหมู่บ้านยากจนมาก ไม่มีทุนในการผลิต มีพ่อค้าคนกลางนำเงินให้ไปลงทุน แต่รับซื้อในราคาต่ำมาก ในลักษณะการ "ตกเขี้ยว" ซึ่งเป็นการขายผลิตผลตั้งแต่ผลผลิตยังไม่สุกพอที่จะทำการเก็บเกี่ยวได้ ซึ่งจะขายในราคาที่ถูกลงกว่าที่ควรจะได้ ทำให้ชาวเขามีฐานะยากจนลงอีก และบางหมู่บ้านไม่มีถนนติดต่อกับภายนอก ทำให้ขนส่งผลผลิตออกสู่ตลาดได้ยากลำบากมาก ผลผลิตจึงสูญเสียหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว

ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

กะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง ไทรโยค ทองผาภูมิ สังขละบุรี และศรีสวัสดิ์ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี การแต่งกาย และความเป็นอยู่แตกต่างกับกะเหรี่ยงในภาคเหนือเล็กน้อย บางหมู่บ้านถูกเรียกว่ากะหร่าง

จากรายงานการสำรวจความต้องการ ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขา พ.ศ. 2526 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2526) ซึ่งสำรวจจากหมู่บ้านตัวอย่างในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 13 หมู่บ้าน และจังหวัดราชบุรี จำนวน 5 หมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้

* หมายเหตุ ในการสำรวจสำมะโนเกษตรกรและรายได้ชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ 6 เผ่า ชาวเขาเผ่าเขี้ยวมีรายได้สูงที่สุดคือ ครอบครัวละ 62,491.99 บาท หรือคนละ 10,358 บาทต่อปี รองลงมาคือ เผ่าอีก้อ เผ่าม้ง เผ่าลีซอ เผ่ามูเซอ และเผ่ากะเหรี่ยงตามลำดับ

“ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนมากมีถิ่นที่เกิดในอำเภอที่อาศัยอยู่ นับถือศาสนาพุทธ มีเพศชายมากกว่าเพศหญิง ชาวเขาอายุ 10 - 49 ปี มีร้อยละ 2.3 ขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 5.4 คน บ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านโคกมกมุงค้ำยกแผกไม้ไผ่ สังกะสี ส่วนใหญ่ไม่มีส้วมใช้ น้ำดื่มน้ำใช้ส่วนใหญ่ได้จากลำห้วย อาชีพหลักคือเกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 1,026.85 บาท ต่อปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา มีร้อยละ 30.2 ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ส่วนมากพูดภาษาไทยได้ อ่านเขียนได้ไม่ถึงร้อยละ 50 และได้รับข่าวสารทั่วไปจากเพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ที่พัฒนาต่าง ๆ และวิทยุ หนึ่งสมรสส่วนใหญ่ไม่ได้คุมกำเนิด จำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 3.4 คน ส่วนใหญ่รับการรักษาพยาบาลจากกรมประชาสงเคราะห์และซื้อยากินเอง ความช่วยเหลือที่ต้องการคือการจัดสรรที่ดิน การปรับปรุงถนนและการศึกษา”

ชาวไทยภูเขาในจังหวัดกาญจนบุรีที่หน่วยงานของรัฐสามารถเดินทางเข้าไปถึงหมู่บ้านได้และได้รับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมต่าง ๆ มีประมาณ 8,000 คนเศษของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงทั้งหมดในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีจำนวน 15,132 คน ชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างขาดแคลน อาหารไม่เพียงพอ มักเป็นโรคขาดอาหาร อีกทั้งบริเวณที่ตั้งถิ่นอาศัยเต็มไปด้วยไข้มาเลเรียชุกชุม (ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี. 2529)

อาชีพหลักของชุมชนกะเหรี่ยง คือการทำไร่ข้าว และมีการปลูกพืชไร่ระยะสั้น เช่น พริก ข้าวโพด ถั่วกระถุนต่าง ๆ ไว้ตามหัวไร่ปลายนา วิธีชีวิตของคนในชุมชน มักสัมพันธ์กับวัฏจักรในค่านเกษตรกรรม ดังแสดงในตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 วิถีกรรมการเกษตรของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงตามเดือนทางจันทรคติ

เดือน	กิจกรรมการเกษตร
1 - 2	เก็บเกี่ยวข้าวไร่ นวดข้าว และขนข้าวสู่ยุ้งฉางในบ้าน โดยการเอาแรงกัน มักนอนค้างตามไร่ กลางคืนผู้ชายออกไล่สัตว์
3	เริ่มฤดูกาลผลิต มีการเลือกพื้นที่เพาะปลูก พันไร่
4	พันไร่ตอจนเสร็จ ปล่อยให้ไม้แห้ง เผาระวังไฟป่าไม่ให้เข้าถึงไร่ ปล่อยให้ เริ่มขึ้น
5	ไม้แห้งสนิทเริ่มเผาครั้งแรก เสร็จแล้วเก็บเศษไม้ที่ไหม้ไม่หมดเผาอีกครั้ง ขึ้นในป่า ฝนเริ่มมาในปลายเดือน
6	คายหญ้าจนหมด แล้วหยอดข้าวโดยขุดหลุมแล้วกลบ มีการเอาแรงกันอีกครั้ง แต่ละบ้านมักเลี้ยงหยอดข้าวไม่ตรงกัน ฝั่งยังพอน้ำฝั่งให้ที่บ้างเล็กน้อย
7	คายหญ้าที่ขึ้นบัง และแยงอาหารคนข้าวที่ยังเล็กอยู่ เวลาว่างเข้าป่าหาของป่า ไล่สัตว์
8	คายหญ้าต่อไป ฝนตกชุกขึ้นเรื่อย ๆ เห็ดและหน่อไม้เริ่มทยอยออก มีปลูกถั่วดำ ละหุ่ง
9	การคายหญ้าไม่สิ้นสุด ฝนตกชุก เห็ดและหน่อไม้มีเต็มป่า ผู้ชายออกไล่สัตว์ใหญ่ เพราะมองเห็นรอยเท้าสัตว์ชัดเจน
10	ต้นข้าวเริ่มโตและตั้งท้อง หยุดคายหญ้าเพราะวัชพืชโตไม่ทันต้นข้าวแล้ว ยังหาของป่า เช่น เห็ด หน่อไม้ และไล่สัตว์อยู่
11	ดูแลต้นข้าวที่กำลังออกรวง ป้องกันศัตรูพืช เช่น หนู ฝนเริ่มน้อยลงแต่ยังคงมีอยู่
12	โรข้าวเหลืองอร่าม คอยป้องกันศัตรูพืช เริ่มเกี่ยวข้าว นวดข้าว และขนข้าว จากไร่สู่ยุ้งฉางในบ้าน

(แหล่งที่มา : อาศัยข้อมูลจากประวัติ โพธิอาศน์ "ปากท้องกะเหรี่ยง" ชาวสาร
ศูนย์วิจัยชาวเขา ก.ค. - ช.ค. 2521 หน้า 47)

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2506 : 109) ได้กล่าวถึงเรื่องราวของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงไว้ดังนี้

"เดิมอยู่บ้านเมกะวะ เขตเมืองมะละแหม่ง ประเทศพม่า ได้เข้ามาอยู่ในเขตไทยที่ห้วยของกะเบ็ย (ปัจจุบันคือ ของกาเลีย) อำเภอสังขละบุรี ประมาณ 200 ปีมาแล้ว หลังจากนั้นได้อพยพติดตามมาอยู่ในเขตไทยเพิ่มขึ้นอีก ภายหลังได้แยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนอยู่คนนำล่าซารต่าง ๆ เมื่อมีจำนวนมากเข้า เจ้าเมืองกาญจนบุรีจึงแต่งตั้งหัวหน้ากะเหรี่ยงให้เป็นเจ้าเมืองสังขละบุรี ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาศรีสุวรรณคีรี (ภาวะโพ) บรรดาบุตรหลานหลานได้เป็นเจ้าเมืองสืบแทนต่อมาอีก 3 คน จนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีนายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ใน ร.ศ. 120 พระยาศรีสุวรรณคีรี (ทะเลียงโปรย) ผู้สืบตระกูลคนที่ 4 ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอ จนถึง พ.ศ. 2467 จึงลาออกจากราชการรับเบี้ยบำนาญ"

จากบันทึกของ นายสุทธิ ศิริบุรณ์ ครูใหญ่โรงเรียนบ้านสามหลัง ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ ได้บันทึกไว้ว่า

"ชาวกะเหรี่ยงในอำเภอศรีสวัสดิ์ แบ่งเป็น 3 พวก คือ พวกผูกค้ายเหลียง ค้ายขาว และพวกคีม้ำน้ำสุก กะเหรี่ยงในอำเภอนี้มีรูปร่างหน้าตา ประเพณีต่าง ๆ เหมือนกัน แต่พิธีหลักไม่เหมือนกัน โดยส่วนใหญ่ขยันทำมาหากินพอสมควร หัวหน้าครอบครัวต้องทำงานหนัก เช่น ทำไร่ หาเนื้อสัตว์ เป็นต้น แมบ้านเลี้ยงลูกและหุงหาอาหาร รับประทานอาหาร 2 มื้อ คือ มื้อกลางวัน และเย็น อาหารหลักคือปลาร้า เนื้อสัตว์ ผักสด ยอดอ่อนของต้นไม้ต่าง ๆ ที่กินได้ และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือเกลือ

เด็ก ๆ มีผิวขาว เหลือง แต่ค่อนข้างมอมแมมเพราะอาบน้ำน้อย หน้าตาคีจุมูกค่อนข้างโค้ง ศาสวย ผมสีดำสนิท

อุปนิสัยรักความสงบ นิสัยเยือกเย็น สุขุม ไม่ชอบลักขโมย ไม่ทุบตีกัน สามีภริยาไม่คบชู้ นับถือศาสนาพุทธ ขอบกินหมากและสุบยา ทั้งหญิงและชาย"
(จังหวัดกาญจนบุรี. 2520 : 239)

สุรพงษ์ กองจันทิก (2530 : 22) ได้กล่าวถึงการแต่งกายของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้านเขาเหล็ก อำเภอศรีสวัสดิ์ ไว้ดังนี้

"การแต่งกายทั้งหญิงและชายมักแต่งตามคนไทยในพื้นที่นั้น เด็กนักเรียนหญิงจะแต่งชุดกะเที๋ยงไปโรงเรียนในวันจันทร์และวันศุกร์ นิยมแต่งชุดกะเที๋ยงไปวัดในวันพระ ผู้ชายในชุดกะเที๋ยงแล้ว จะอนุโลมใส่เสื้อไปวัดแทนกางเกง มีคนเขาคอนแญหญิงบางคนไม่ยอมนุ่งผ้าถุงคนไทยจะนุ่งเฉพาะผ้าถุงกะเที๋ยง แต่ใส่เสื้อคอกระเชาของคนไทย"

บริการการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาในจังหวัดกาญจนบุรี

ในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนในจังหวัดกาญจนบุรี มีกิจกรรมหลักคือ การให้ความรู้พื้นฐาน ขาวสารขอมูล ทักษะอาชีพและการฝึกอบรมประชาชน ซึ่งมีศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี เป็นผู้รับผิดชอบ และทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐ และเอกชน ในการจัดกิจกรรมเหล่านี้ให้กับประชาชนผู้ขาดโอกาสจากการศึกษาในระบบโรงเรียน

ในแผนพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียนฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดกาญจนบุรี (2528 : 1 - 2) ได้สรุปถึงสภาพการจัดการศึกษาออกโรงเรียนในปี พ.ศ. 2525 - 2529 ไว้ดังนี้

มุ่งเน้นจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทุกรูปแบบ ตามนโยบายกรมการศึกษาออกโรงเรียน การให้ความรู้ด้านทักษะอาชีพซึ่งประมาณมากที่สุด รองลงมาคือ การให้ความรู้พื้นฐานและขาวสารขอมูล ตามลำดับ โดยจัดในพื้นที่ทั่วไป หมู่บ้าน อพป. และ ปชด. ใน จังหวัดกาญจนบุรี

มีผู้ได้รับบริการการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ และแบบเบ็ดเสร็จ 9,272 คน ห้องเรียนวิชาชีพ 10,903 คน กลุ่มสนใจ 7,098 คน จัดอบรมประชุมสัมมนาประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1,193 คน ผู้เขารวมโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ 12,330 คน จัดใส่ศพที่ศึกษา 532 ครั้ง ท่อานหนังสือประจำหมู่บ้าน 165 แห่ง ห้องสมุดประชาชน 8 แห่ง ใช้จ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 14,104,315.16 บาท

ในการปฏิบัติงาน การนิเทศติดตามผลงานการศึกษานอกโรงเรียน มักมีปัญหา อุปสรรค ในการเดินทาง เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าเขา ที่ห่างไกลและทุรกันดาร ขาดแคลนยานพาหนะที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ และประชาชนใน ท้องที่ห่างไกล พูภาษาท้องถิ่น เช่น ภาษากะเหรี่ยง เป็นต้น ทำให้การสื่อสาร เป็นไปด้วยความ ลำบาก

จากรายงานการวิจัยสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนจังหวัดกาญจนบุรีของ ผู้ประกอบการศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง. 2530) พบว่า ประชาชนที่ไม่เคยเรียนและอ่านเขียนไม่ได้ รวมทั้งผู้จบ ป.4 แล้วมีความต้องการศึกษาต่อทั้ง แบบเบ็ดเสร็จพื้นฐาน และระดับสูงขึ้นโดยส่วนมากต้องการศึกษาในระดับ 3 - 4 ในด้านวิชาชีพ พบว่า ส่วนมากต้องการศึกษาต่อ แม้จะเคยเรียนในภาคเอกชนมาแล้ว เป็นส่วนใหญ่ก็ตาม ในด้าน ขาวสารขอมูลส่วนใหญ่ทั้งรายการวิทยุประเภทข่าวทั่วไป และสารคดี เพลง เพลง และละคร ตามลำดับ ส่วนที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ประชาชนมีความต้องการสูง ส่วนหมู่บ้านที่มีแล้ว ประชาชนส่วนมากไม่ค่อยเข้าไปอ่าน สำหรับผู้ที่เข้าไปอ่านมักไม่พบหนังสือพิมพ์ประจำที่อ่าน ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่นานา มักว่างในช่วงกลางคืน

ในการวิจัยความต้องการ เทคนิคอาชีพในท้องถิ่นของวิทยาลัยครูกาญจนบุรี (2528) ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการในสาขาวิชาชีพทางเกษตรกรรม ไก่แก พืชไร สัตว์บาล พืชสวนและประมง ส่วนด้านธุรกิจและการท่องเที่ยว ไก่แก การเงินและบัญชี คนตรี คมนาคม ธุรกิจ สหกรณ์ การอาหาร การโรงแรมและเสื่อผ้า ด้านอุตสาหกรรม ไก่แก เครื่องยนต์ อีเล็กทรอนิกส์ ช่างประคิษฐ์ งานหัตถกรรมและช่างไม้

ส่วนบริการการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาในจังหวัดกาญจนบุรี มีหลายหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พัฒนาการ ตำรวจตระเวนชายแดน ชุดพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พตท.) สาธารณสุขตำบล และเกษตรตำบล ในด้านการปฏิบัติศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในหมู่บ้านกะเหรี่ยงจะเป็น ผู้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวในการจัดกิจกรรมให้กับประชาชน ซึ่งศูนย์พัฒนา และสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นแหล่งกลางในการทดลอง ส่งเสริม สนับสนุนและสาธิต เกี่ยวกับการเกษตร และอุตสาหกรรมในครัวเรือน ด้านการผลิต การบริโภค

และการจัดจำหน่ายให้แก่ชาวเขาทุกรูปแบบ ซึ่งรวมทั้งการค้าเป็นการฝึกอบรมด้านวิชาการและวิชาชีพ ในพื้นที่หมู่บ้านชาวเขา (ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี. 2528 - 2530) ซึ่งผลการปฏิบัติงานการบริการการศึกษาออกโรงเรียนปี พ.ศ. 2528 - 2530 สรุปได้ดังนี้

โครงการฝึกอบรมด้านอาชีพ 544 คน งานพัฒนาอาชีพพืชไร่และผักสวนครัว 2984.5 ไร่ ไม้ผลยืนต้น 387.5 ไร่ และ 4000 คน สัตว์เลี้ยง 6,141 ตัว สัตว์น้ำ 36,000 ตัว หองเรียน เบคเสร์จพื้นฐาน 70 คน การอบรมครูสอนชาวเขา 46 คน งานนิเทศการ 11 ครั้ง หองสมุดและห้องหนังสือ 2 แห่ง จัดกิจกรรมวันสำคัญ 38 ครั้ง ฉายภาพยนตร์ 14 ครั้ง ออกอากาศทางสถานีวิทยุ 59 ครั้ง พาชาวเขาทัศนศึกษา 14 ครั้ง

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานมักเนื่องมาจาก ชาวเขาในเขตรับผิดชอบมีจำนวนมาก และอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุกถิ่นการ ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวน เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและเขตอุทยานแห่งชาติทำให้เกิดปัญหาในคานกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการเดินทางเขาหมู่บ้านชาวเขา เป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะในฤดูฝน เส้นทางคมนาคมถูกตัดขาดหลายหมู่บ้าน และในหลายหมู่บ้านก็มีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจากนอกประเทศอพยพเข้ามาอยู่ปะปนกับชาวเขาที่มีสัญชาติไทย ทำให้เจ้าหน้าที่ประสบปัญหาในการจำแนกกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาและส่งเสริมชาวเขา

งานกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการในพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยง ไคแก โครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศ.ช.) ในท้องที่อำเภอศรีสวัสดิ์ ซึ่งมีบ้านเขาเหล็ก เป็นบ้านหลักและบ้านบริวาร 5 หมู่บ้าน คือบ้านกลาง อังจุ พุดอง บึงชะโค และตีนตก โดยไคสังครู ศศช. จำนวน 7 คน ลงหมู่บ้านดังกล่าวในเดือน มีนาคม 2531 เพื่อสำรวจข้อมูลของหมู่บ้าน รวบรวมประชาชนในการจัดชั้นเรียนและดำเนินการก่อสร้าง "อาคาร" คอไป ในปี พ.ศ. 2528 มีการจัดหองเรียนเบคเสร์จพื้นฐาน 2 แห่ง คือที่บ้านเขาเหล็ก อ.ศรีสวัสดิ์และบ้านบองดีล่าง อ.ไทรโยค ส่วนหองเรียนวิชาชีพ วิชาตัดเย็บเสื้อผ้า เปิดสอนที่บ้านพิพเย อ.ทองผาภูมิ บ้านหาดไร่ อ.ศรีสวัสดิ์ ทั้งนี้ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา เป็นผู้รวบรวมกลุ่มผู้เรียน จัดหาสถานที่ ครูผู้สอนและงบประมาณบางส่วน โดยประสานงานกับ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน วิทยากร วิชาชีพและงบประมาณบางส่วน

ในการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในชุมชนกะเหรี่ยง มีจำนวน 16 แห่ง ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนค่าหนังสือพิมพ์จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน วันละ 6 บาทต่อแห่ง โดยคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจว่าจะเลือกรับหนังสือพิมพ์อะไร และจะให้จัดส่งหนังสือพิมพ์โดยวิธีใด

สภาพและปัญหาในหมู่บ้านเป้าหมาย

สภาพทั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางกึ่งตะวันตกของประเทศไทย คีตกชายแดนประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร 129 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 20,349 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าเขาต้นน้ำลำธารซึ่งอยู่ในอำเภอสังขละบุรี ทองผาภูมิ ศรีสวัสดิ์ ไทรโยค เมืองฯและบ่อพลอย ทำให้อำเภอเหล่านี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรเหมืองแร่และป่าไม้ นอกจากนี้ยังมีเขตที่ราบสูง ที่พื้นดินส่วนใหญ่แห้งแล้ง ไถแก่พื้นที่ในเขตอำเภอเลาขวัญ พนมทวน บางส่วนของอำเภอเมืองฯ และบ่อพลอย ส่วนเขตที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์อยู่ในเขตพื้นที่ชลประทานได้แก่ อำเภอท่าม่วง ท่ามะกา บางส่วนของอำเภอเมืองฯ และพนมทวน

จำนวนประชากรของจังหวัด เมื่อเดือนมิถุนายน 2530 มีจำนวน 640,051 คน จากรายงานประจำเดือนของสำนักงานปกครองจังหวัด ซึ่งส่วนมากอาศัยอยู่ในเขตชนบทร้อยละ 80 ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาไทยกลางและยังมีภาษาอื่น ๆ อีกเช่น ภาษากะเหรี่ยง ลาว มอญ และจีน

การปกครองภายในจังหวัดแบ่งเป็น 10 อำเภอ ซึ่งมีอยู่ 5 อำเภอ ที่มีชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง อำเภอที่เป็นเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ อำเภอสังขละบุรี ทองผาภูมิ ไทรโยค และศรีสวัสดิ์ รวม 4 อำเภอ

อำเภอสังขละบุรี อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 209 กิโลเมตร มีพื้นที่ 3,349 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าเขาต้นน้ำลำธาร มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย แบ่งเป็น 3 ตำบล 19 หมู่บ้าน มีประชากร 8,433 คน จากรายงานประจำเดือนสำนักงานปกครองจังหวัดเมื่อเดือนมิถุนายน 2530 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงและมอญร้อยละ 70

อำเภอทองผาภูมิ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติอันเกิดจากป่าเขาในตอนเหนือของจังหวัด ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทำเหมืองแร่และป่าไม้ อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 142 กิโลเมตร พื้นที่ 3,578 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น 5 ตำบล 32 หมู่บ้าน ประชากรนับถึงมิถุนายน 2530 มี 15,232 คน โดยถือตามรายงานประจำเดือนของสำนักงานปกครองจังหวัด

อำเภอไทรโยค แบ่งเป็น 7 ตำบล 50 หมู่บ้าน มีประชากร 31,157 คน จากรายงานประจำเดือนมิถุนายน 2530 ของสำนักงานปกครองจังหวัด พื้นที่ทั้งหมด 3,200 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 52 กิโลเมตร พื้นที่โดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าเขาค้นน้ำดำธาร ติดกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

อำเภอศรีสวัสดิ์ มีประชากร 15,689 คน จากรายงานประจำเดือนมิถุนายน 2530 ของสำนักงานปกครองจังหวัด อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 135 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 3,296 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตป่าเขาค้นน้ำดำธารเช่นกัน แบ่งการปกครองเป็น 5 ตำบล 23 หมู่บ้าน

ทั้ง 4 อำเภอ มีพื้นที่เป็นเขตป่าเขาค้นน้ำดำธาร ที่อยู่ห่างไกลการคมนาคมและทุรกันดาร อันส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ทำให้ไม่สามารถเข้าไปบริการประชาชนในเขตป่าเขาได้อย่างสะดวกและทั่วถึง

สภาพของหมู่บ้านเป้าหมาย

หมู่บ้านเป้าหมายในจังหวัดกาญจนบุรีที่ทำการศึกษานี้มี 4 หมู่บ้านคือ

1. บ้านหุขุเย หมู่ที่ 2 ตำบลระแล อำเภอทองผาภูมิ
2. บ้านสะเนพอง หมู่ที่ 3 ตำบลไลโว่ อำเภอสังขละบุรี
3. บ้านบองคีฉ่าง หมู่ที่ 2 ตำบลบองตี้ อำเภอไทรโยค
4. บ้านเขาเหล็ก หมู่ที่ 4 ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์

ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 4 แสดงในตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเป้าหมาย

ข้อมูล	ทิพuye	สะเนพอง	บองคีฉาง	เขาเหล็ก	รวม/เฉลี่ย
1. <u>คานประชากร</u>					
จำนวนครัวเรือน	36	39	68	44	187
จำนวนประชากร	225	276	325	275	1,101
ชาย (คน)	122	162	170	138	592
(ร้อยละ)	54.2	58.7	52.3	50.2	53.8
หญิง (คน)	103	114	155	137	509
(ร้อยละ)	45.8	41.3	47.7	49.8	46.2
เฉลี่ยจำนวนสมาชิกต่อ ครอบครัว	6.25	7.1	4.8	6.25	5.9
2. <u>ที่ดินและกรรมสิทธิ์ที่ดิน</u>					
พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	1,659	1,320	207	1,409	4,595
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	1,552	1,280	206	1,369	4,407
กรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน	เขต อนุรักษ์พันธุ์ สัตว์ป่าและ ป่าสงวน แห่งชาติ	เขตป่า สงวน แห่งชาติ	เขต ป่าสงวน แห่งชาติ	เขต อุทยาน แห่งชาติ	

(แหล่งที่มา : ข้อมูลจากตารางนี้ปรับมาจากข้อมูลหมู่บ้านในแบบสำรวจ กชช. 2 ค.
ซึ่งออกแบบโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	ทิพูเย	สะเนพอง	บองคีฉาง	เขาเหล็ก	รวม/เฉลี่ย
3. การคมนาคม ไฟฟ้า แหล่ง เชื้อเพลิง					
ความยาวถนนถึงอำเภอ (กม.)	35	17	29	65	-
มีรถรับจ้างวิ่งประจำหรือไม่	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
มีไฟฟ้าใช้หรือไม่	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
เชื้อเพลิงที่ใช้ในการหุงต้ม การไถนา	← ถ่านและฟืน →				
แหล่งของเชื้อเพลิง	← ทำใช้เอง →				
	เขตป่า สงวน แห่งชาติ	เขตป่า สงวน แห่งชาติ	เขตป่า สงวน แห่งชาติ	เขต อุทยาน แห่งชาติ	
4. ที่อยู่อาศัยและร้านค้า					
ลักษณะบ้าน					
บ้านนึ่งสังกะสี	15	10	26	16	67
(ร้อยละ)	41.7	25.6	38.2	36.4	35.8
บ้านนึ่งจาก/หญ้า/อื่นๆ	21	29	42	28	120
(ร้อยละ)	58.3	74.4	61.8	63.6	64.2
จำนวนร้านค้า (ของชำ อาหาร ฯลฯ)	3	1	4	1	9

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	ที่ศูนย์	สะพานทอง	บึงสีฐาน	เขาเหล็ก	รวม/เฉลี่ย
ที่จำหน่ายพันธุ์พืชและวัสดุ					
การเกษตร	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
แหล่งรวมผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย (ตลาดกลาง, สหกรณ์ ฯลฯ)	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
5. <u>การประกอบอาชีพ</u>					
จำนวนครัวเรือนที่ทำไร่ข้าว	←————— ทุกครัวเรือน —————→				
ผลผลิตที่เข้ามา (กก./ไร่)	←————— 200 —————→			600	300
พืชไร่ระยะสั้นที่ปลูก	ข้าวโพด พริก งา	ข้าวโพด พริก	ข้าวโพด พริก ผัก ละหุ่ง	ข้าวโพด พริก ถั่วเหลือง ละหุ่ง	
พืชไร่ระยะยาวที่ปลูก	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
6. <u>ค่านสาธารณสุขและอนามัย</u>					
บริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน ศูนย์ฯ กองทุนยา และ เวชภัณฑ์	มี	มี	มี	มี	4

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	ตีพู่เย	สะเนพอง	บองที่ลาง	เขาเหล็กกรม/เจดีย์	
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/ ศูนย์โภชนาการ บริการสาธารณสุขในตำบล สถานีอนามัย	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
เด็กแรกเกิดใน 1 ปีที่ ผ่านมา	มี	มี	มี	มี	4
จำนวนเด็กแรกเกิด - 1 ชวบ (คน)	4	5	6	6	21
เด็กแรกเกิด - 1 ชวบ ตาย (คน)	-	-	1	-	1
โรคที่พบในเด็กแรกเกิดถึง 14 ปี ในรอบ 2 ปีที่ ผ่านมา					
โรคฟันและช่องปาก					
ป่วย	2	29	30	42	133
โรคหนองพยาธิ					
ป่วย	-	4	10	31	45
พิการปัญหาอื่น โรคจิต					
ป่วย	-	-	6	1	7
โรคอุจจาระร่วง					
ตาย	-	-	-	-	-
ไข้เลือดออก					
ตาย	-	-	-	-	-
มาเลเรีย					
ตาย	-	-	-	-	-

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	ทีพู่เย	สะเนพอง	บองคี่ดาง	เขาเหล็ก	รวม/เฉลี่ย
โรคที่พบในผู้ใหญ่ (14 ปีขึ้นไป) ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา					
พิการ บัญญาออน โรคจิตป่วย	-	-	1	-	1
นิ่วป่วย	-	-	1	-	1
โรคอุจจาระร่วงตาย	-	-	-	-	-
วัณโรคตาย	-	-	-	-	-
อุบัติเหตุตาย	-	-	-	1	1
ฆาตกรรมตาย	-	-	-	-	-
อื่น ๆ ตาย	-	-	-	1	1
บริการคานสุขภาพในรอบ 1 ปี					
คูสมรสที่มีอายุ 15 - 44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด ร้อยละ	15	ไม่มีข้อมูล	55	40	36.6
เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด (ร้อยละ)	80	ไม่มีข้อมูล	70	ไม่มีข้อมูล	75

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	พิศุเย	สะเนพอง	บองคัลาง	เซาเหล็ก	รวม/เฉลี่ย
เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อย ชาวบ้านส่วนมากรักษา โดย ซื้อยาจาก อสม. หรือ กองทุนยา	✓	✓	✓	✓	4
รับบริการจากสถาน บริการสาธารณสุข	-	-	-	-	-
ซื้อยาของ ยาชุดกินเอง	-	-	-	-	-
เมื่อเจ็บป่วยรุนแรง ชาว บ้านสามารถไปรับการ รักษาพยาบาลจาก โรงพยาบาลของรัฐ โดยใช้เวลาเดินทาง ภายใน 2 ชั่วโมง	-	-	✓	-	1
มากกว่า 2 ชั่วโมง	✓	✓	-	✓	3
การมีส่วนร่วมใช้					
ครัวเรือนที่มีส่วนเข้ม	4	1	3	15	23
(ร้อยละ)	11.1	2.8	4.4	34.1	12.3
ครัวเรือนที่มีส่วนหลุม	-	-	-	-	-
(ร้อยละ)	-	-	-	-	-
ครัวเรือนที่ไม่ใช้ส่วน	32	38	65	29	164
(ร้อยละ)	88.9	97.2	95.6	65.9	87.7

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	ทิฟูเย	สะเนพอง	บ่องคี่ล่าง	เขาเหล็ก	รวม/เฉลี่ย
7. <u>ค่านการศึกษ</u>					
ระดับการศึกษอง					
ประชาชน*					
เรียนแต่ไม่จบชั้นประถม					
ศึกษา	10	19	12	6	47
จบชั้นประถมศึกษาและ					
ไม่ได้เรียนต่อ	39	19	63	78	199
จบชั้นมัธยมศึกษา	2	1	4	2	9
กำลังศึกษา ป. 1-ป. 6	36	26	49	47	158
กำลังศึกษาระดับมัธยม	2	-	3	-	5
กำลังศึกษาสูงกว่ามัธยม	-	-	1	-	1
สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน					
โรงเรียนระดับประถม	1	1	1	1	4
โรงเรียนระดับมัธยม					
(ในตำบล)	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	-
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	-
ที่อ่านหนังสือประจำ					
หมู่บ้าน	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	1
หอกระจายข่าว	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	1

* ระดับการศึกษาของประชาชน ถือตามสถิติที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนสำรวบัญชีบุคคลในบ้านของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เมื่อเดือนเมษายน 2531

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	ทิฟูเย	ตะเนพอง	บองต๋าลาง	เซาเหล็ก	รวม/เฉลี่ย
การฝึกอบรมและกิจกรรม ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (ครั้ง)					
ค่านอาชีพ (เช่น เกษตร อุตสาหกรรม อื่น ๆ)	1	2	2	1	6
ค่านการศึกษา (เช่น กลุ่มสนใจ การศึกษา แบบเบ็ดเสร็จ ฯลฯ)	-	1	1	1	3
ค่านความมั่นคงของชาติ (เช่น อพป. ทสปช. กนช. ฯลฯ)	3	2	3	-	8
ค่านสุขภาพ (เช่น โภชนาการ อนามัย แม่และเด็ก ฯลฯ)	-	1	-	-	1
8. <u>ปัญหาด้านกฎหมาย</u>					
ในรอบ 2 ปีมีปัญหาด้าน กฎหมายและคดีต่าง ๆ (ครั้ง)					
ทำร้ายร่างกาย	1	-	1	-	2
อื่น ๆ	-	-	-	-	-

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	ทิฟูเย	สะเนพอง	บองคี่ดาง	เขาเหล็ก	รวม/เฉลี่ย
9. <u>การประเมินปัญหาและ</u> <u>ระดับการพัฒนา*</u> ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน การตั้งถิ่นฐาน (เอกสารสิทธิ์)	3	1	1	2	1.75
การคมนาคม	2	3	2	2	2.25
การมีไฟฟ้าใช้	1	1	1	1	1.00
การมีโรงสีหรือร้านค้า	1	1	1	1	1.00
บ้านเรือนที่พักอาศัย	1	1	1	1	1.00
แหล่งน้ำกินน้ำใช้	2	2	2	1	1.75
น้ำเพื่อการเกษตร	3	3	3	3	3.00
แหล่งไม้ใช้สอยและ เชื้อเพลิง	3	2	2	2	2.25
ปัญหาการประกอบอาชีพ ผลิตและรายได้					
ผลิตจากการทำไร่	3	3	3	3	3.00
การประกอบอาชีพอื่น	1	1	1	1	1.00

(หมายเหตุ* ตัวเลขในตารางแทนระดับความรุนแรงของปัญหา ซึ่งได้จากการประเมินของคณะกรรมการหมู่บ้าน ความหมายของตัวเลขคือ 1 หมายถึง ไม่มีปัญหา/มีปัญหาน้อย 2 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง และ 3 หมายถึง มีปัญหารุนแรง)

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	ทิฟูเย	สะเนพอง	บองคี่กลาง	เขาเหล็ก	รวม/เฉลี่ย
การทำกร เกษตรฤดู แลง	2	2	3	2	1.75
แหล่งลีนเชื้อทางการ เกษตร	1	1	3	1	1.25
ปัญหาคนสาธาณสุขและ อนามัย					
บริการสาธาณสุขใน หมู่บ้าน	2	2	1	2	1.75
บริการสาธาณสุขใน ตำบล	1	3	1	2	1.75
สุขลักษณะในบ้าน	3	3	3	3	3.00
สุขภาพและอนามัย	2	3	3	2	2.50
การรักษาพยาบาล	2	3	1	2	2.00
บริการฉีควัคซีน	2	3	1	2	2.00
ปัญหาคนความรู้และ การศึกษา					
ระดับการศึกษาของ ประชาชน	2	3	2	3	2.50
การให้บริการความรู้ ของรัฐ	2	3	2	3	2.50
ศาสนาศิลปวัฒนธรรม	1	1	1	1	1.00
สถานที่ให้ความรู้ใน หมู่บ้าน	1	1	1	1	1.00

ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเป้าหมาย 4 แห่ง ในจังหวัดกาญจนบุรี จากตาราง 4 สรุปได้ดังนี้

1. บ้านทิพเย ตำบลชะแล อำเภอดงมาดิปรี

บ้านทิพเย อยู่ห่างจากตัวอำเภอดงมาดิปรี 35 กิโลเมตร มีพื้นที่ 1,659 ไร่ มีประชากรซึ่งสำรวจในปี พ.ศ. 2531 จำนวน 225 คน เป็นชาย 122 คน หญิง 103 คน จำนวน 36 ครัวเรือน มีสมาชิกต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ยประมาณ 6.25 คน อาชีพหลักของประชาชนทุกครัวเรือนคือการทำไร่ข้าว ผลผลิตโดยเฉลี่ยในปี 2529 ตกไร่ละ 200 กิโลกรัม พืชไร่อย่างอื่นที่ปลูกเป็นหลักได้แก่ข้าวโพด พริก และงา

ในค่านที่ดินทำกินนั้น ประชาชนจับจองตามกำลังที่จะทำได้ ทุกครัวเรือนไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน เนื่องจากอยู่ในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและเขตป่าสงวนแห่งชาติ การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอ เป็นถนนลาดยาง 30 กิโลเมตร และถนนลูกรัง 5 กิโลเมตร โดยเดินทางด้วยรถยนต์มาลงที่ปากทางเข้าหมู่บ้าน และเดินต่อด้วยเท้า

ในหมู่บ้านไม่มีไฟฟ้าใช้ เชื้อเพลิงในการหุงต้มประจำวันได้แก่ถ่านและฟืน ซึ่งประชาชนทุกครัวเรือนทำใช้เอง โดยใช้ไม้จากป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณใกล้ ๆ

สภาพบ้านเรือนทั่วไป มีบ้านมุงหลังคาสังกะสีร้อยละ 41.7 มุงจาก ทุยาคา หรืออื่น ๆ ร้อยละ 58.3 ในหมู่บ้านมีร้านค้าของชำ 3 ร้าน สำหรับที่จำหน่ายพันธุ์พืชและวัสดุการเกษตรโดยตรง แหล่งรวมผลผลิตเพื่อจำหน่ายโดยตรงไม่มี

บริการด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน ได้แก่ ศูนย์ กงทุนและเวชภัณฑ์ของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาและมีสถานีอนามัยตำบลซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก ถ้าเจ็บป่วยรุนแรงสามารถไปใช้บริการที่โรงพยาบาลของรัฐได้ โดยใช้เวลาเดินทางมากกว่า 2 ชั่วโมง สถิติด้านสาธารณสุขในปี 2530 มีเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบ จำนวน 4 คน เด็กที่ตายจากการคลอดไม่มี कुสมรสอายุระหว่าง 15 - 44 ปี มีร้อยละ 15 ที่ใช้บริการคุมกำเนิด ร้อยละ 80 ของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด ครัวเรือน ร้อยละ 11.1 ใช้ส้วมซึม ส่วนที่เหลือไม่มีส้วมใช้

ด้านการศึกษา ประชาชนจำนวน 10 คนหรือร้อยละ 4.4 ที่เรียนหนังสือ แต่ไม่จบชั้นประถมศึกษา จำนวน 39 คน หรือร้อยละ 17.3 ที่จบชั้นประถมศึกษา และไม่ได้เรียนต่อ จบชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 2 คน หรือร้อยละ 0.9 เด็กจำนวน 36 คน หรือร้อยละ 16 กำลังเรียน ป.1 - ป.6 มี 2 คน หรือร้อยละ 0.9 กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา ไม่มีผู้กำลังศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา

สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา 1 แห่ง ไม่มีโรงเรียนมัธยมระดับตำบล แหล่งการศึกษาอื่นใดแก่ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ไม่มีในหมู่บ้านนี้ ยังไม่มีหอกระจายข่าว

การฝึกอบรมนอกระบบโรงเรียนสำหรับประชาชนในหมู่บ้านในรอบ 2 ปี ที่ผ่านมาได้แก่ ค่านอาชีพ 1 ครั้ง ค่านความมั่นคงของชาติ 3 ครั้ง

ในรอบ 2 ปี มีปัญหาค้นกฎหมายและคดีต่าง ๆ ในหมู่บ้านเพียง 1 ราย คือคดีทำร้ายร่างกาย

สรุปปัญหาที่จัดว่ารุนแรงในทัศนะของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านมี 5 ข้อ ได้แก่

- 1) ปัญหาการตั้งถิ่นฐาน (เอกสารสิทธิ์)
- 2) ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร
- 3) ปัญหาแหล่งไม้ใช้สอยและทำเชื้อเพลิง
- 4) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่
- 5) ปัญหาสุขลักษณะในบ้าน

2. บ้านสะเนพอง ตำบลไผ่ไร่ อำเภอสังขละบุรี

บ้านสะเนพองอยู่ห่างจากตัวอำเภอสังขละบุรี 17 กิโลเมตร พื้นที่ของหมู่บ้านทั้งหมดประมาณ 1,320 ไร่ มีจำนวนครัวเรือน 39 ครัวเรือน ประชากรซึ่งสำรวจในปี พ.ศ. 2531 มีจำนวน 276 คน แยกเป็นชาย 162 คน หญิง 114 คน มีจำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ยประมาณ 7.1 คน

อาชีพหลักของประชาชนทุกครัวเรือนคือการทำไร่ข้าว ผลผลิตโดยเฉลี่ยในปี 2529 คือไร่ละ 200 กิโลกรัม สำหรับพืชไร่ที่ปลูกเป็นหลักได้แก่ข้าวโพดและพริก ในค้ำนที่กินทำกินนั้นทุกครัวเรือนไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินเนื่องจากหมู่บ้านอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

การคมนาคมติดต่อกับอำเภอ นั้น มีถนนลาดยาง 8 ก.ม. และถนนลูกรังทางดิน 9 ก.ม. เดินทางโดยรถยนต์มาลงที่ปากทางเข้าหมู่บ้านและเดินต่อด้วยเท้า ในหมู่บ้านไม่มีไฟฟ้าใช้ เชื้อเพลิงในการหุงต้มประจำวันได้แก่ถ่านและฟืน ซึ่งประชาชนทำใช้เอง โดยใช้ไม้จากป่าสงวนแห่งชาติซึ่งอยู่บริเวณใกล้ ๆ

สภาพบ้านเรือนทั่วไป มีครัวเรือนร้อยละ 25.6 ที่มีบ้านมุงหลังคาด้วยสังกะสี ร้อยละ 74.4 หลังคามุงด้วยจาก หญ้าคาหรืออื่น ๆ ในหมู่บ้านมีร้านค้าของชำ 1 ร้าน ไม่มีร้านจำหน่ายพันธุ์พืชและวัสดุการเกษตร และไม่มีแหล่งรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน

บริการด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน ได้แก่ ศูนย์ กงทุนยา และเวชภัณฑ์ของโรงเรียนประถมศึกษาของตำรวจตระเวนชายแดน ไม่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้าน สถานีอนามัยตั้งอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านมาก ถ้าเจ็บป่วยรุนแรงสามารถไปใช้บริการที่โรงพยาบาลของรัฐได้โดยใช้เวลาเดินทางมากกว่า 2 ชั่วโมง

สถิติด้านสาธารณสุขในปี 2530 มีเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบ จำนวน 5 คน เด็กที่ตายจากการคลอดไม่มี ไม่มีข้อมูลการใช้บริการคุมกำเนิดของคู่สมรสที่มีอายุ 15 - 44 ปี และไม่มีข้อมูลของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด มีเพียง 1 ครัวเรือน ที่มีสมาชิก

ด้านการศึกษา ประชาชน 19 คน หรือร้อยละ 6.9 เรียนไม่จบชั้นประถมศึกษา มี 19 คน หรือร้อยละ 6.9 ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาและไม่ได้เรียนต่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษา 1 คน หรือร้อยละ 0.4 เด็กที่กำลังเรียนในระดับประถมศึกษา มี 26 คน หรือร้อยละ 9.4 ไม่มีผู้กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า

สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาของโรงเรียน
ตำรวจตระเวนชายแดน ไม่มีโรงเรียนมัธยมตำบล หอกระจายข่าวและที่อ่านหนังสือ
ประจำหมู่บ้าน

การฝึกอบรมนอกระบบโรงเรียน ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านในรอบ 2 ปี
ที่ผ่านมา ได้แก่ การฝึกอบรมด้านอาชีพ 2 ครั้ง การศึกษา 1 ครั้ง ด้านความมั่นคง
ของชาติ 2 ครั้ง ด้านสุขภาพอนามัย 1 ครั้ง

ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมาไม่มีปัญหาด้านกฎหมายและคดีต่าง ๆ เกิดขึ้นใน
หมู่บ้าน

สรุปปัญหาที่จี้จ้าวรุนแรงในทัศนะของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่

- 1) ปัญหาการคมนาคม
- 2) ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร
- 3) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่
- 4) ปัญหาบริการสาธารณสุขในตำบล
- 5) ปัญหาสุขลักษณะในบ้าน
- 6) ปัญหาสุขภาพและอนามัย
- 7) ปัญหาการรักษาพยาบาล
- 8) ปัญหาบริการฉีควัคซีน
- 9) ปัญหาระดับการศึกษาของประชาชน
- 10) ปัญหาการให้บริการความรู้ของรัฐ

3. บ้านบ่องตี่ล่าง ตำบลบ่องตี่ อำเภอลำโพง

บ้านบ่องตี่ล่าง อยู่ห่างจากตัวอำเภอลำโพง 29 กิโลเมตร พื้นที่ของ
หมู่บ้านทั้งหมดประมาณ 207 ไร่ มีจำนวนครัวเรือน 68 ครัวเรือน ประชากรซึ่งสำรวจ
ในปี 2531 จำนวน 325 คน แยกเป็นชาย 170 คน หญิง 155 คน มีจำนวนสมาชิก
ต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4.8 คน

อาชีพหลักของประชาชนทุกครัวเรือนคือการทำไร่ข้าว ผลผลิตโดยเฉลี่ย ปี 2529 ตกไร่ละ 200 กิโลกรัม สำหรับพืชไร่ที่ปลูกเป็นหลัก ได้แก่ ข้าวโพด พริก ฝ้ายและละหุ่ง

ในค่านที่ดินทำกิน ทุกครัวเรือนไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินเนื่องจากหมู่บ้าน อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

การคมนาคมติดต่อกับอำเภอมีถนนลาดยาง และลูกรัง ในหมู่บ้านไม่มี ไฟฟ้าใช้ เชื้อเพลิงในการหุงต้มประจำวันได้แก่ ถ่านและฟืน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ ทำใช้เอง โดยซื้อไม้จากป่าสงวนแห่งชาติ

ค่านที่อยู่อาศัย มีบ้านร้อยละ 61.8 มุงจาก ภูเขาหรืออื่น ๆ ร้อยละ 38.2 มุงสังกะสี ในหมู่บ้านมีร้านค้าของชำ 4 ร้าน ไม่มีร้านจำหน่ายพันธุ์พืชและวัสดุ การเกษตร และไม่มีแหล่งรวมผลผลิตเพื่อจำหน่ายที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน

บริการด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน ได้แก่ คลินิก กองทุนยา และเวชภัณฑ์ ของชุดพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พทท.) ไม่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้าน สถานีอนามัย อยู่ห่างจากหมู่บ้าน ถ้าเจ็บป่วยรุนแรงสามารถไปใช้บริการที่โรงพยาบาลของรัฐได้ โดยใช้เวลาเดินทางมากกว่า 2 ชั่วโมง

สถิติด้านสาธารณสุขในปี 2530 มีเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบ จำนวน 6 คน เด็กที่ตายจากการคลอดมี 1 คน कुสมรสที่มีอายุ 15 - 44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด ร้อยละ 55 เด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ได้รับวัคซีนครบตามกำหนดร้อยละ 70 มีร้อยละ 4.4 ที่มีส้วมซึมใช้ และร้อยละ 95.6 ไม่มีส้วมใช้

ด้านการศึกษา มีประชาชน 12 คน หรือร้อยละ 3.7 ที่เรียนไม่จบชั้น ประถมศึกษา มีผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาและไม่ได้เรียนต่อ 63 คน หรือร้อยละ 19.4 จบชั้นมัธยมศึกษา 4 คน หรือร้อยละ 1.2 สำหรับเด็กที่กำลังเรียนในระดับประถมศึกษา มี 49 คน หรือร้อยละ 15.1 กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา 3 คน หรือร้อยละ 0.9 และสูงกว่ามัธยมศึกษา 1 คน หรือร้อยละ 0.3

สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาของตำรวจ
ตระเวนชายแดน ไม่มีโรงเรียนมัธยมตำบล มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ซึ่งไม่มีหนังสือพิมพ์
อยู่ในที่อ่าน จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ในหมู่บ้านทราบว่า เนื่องจากไม่มีผู้ไปรับหนังสือพิมพ์
ทุกวัน เมื่อมีเจ้าหน้าที่ในหมู่บ้านเข้าไปในเมืองเดือนละ 1 ครั้ง จึงไปรับหนังสือจากร้านค้า
บริเวณที่อ่านไม่ได้รับการดูแล ส่วนหอกระจายข่าวอยู่ภายใต้การดำเนินงานของชุดพลเรือน
ตำรวจ ทหาร (พตท.)

การฝึกอบรมนอกระบบโรงเรียน ได้แก่ ประชาชนในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา
ได้แก่ การฝึกอบรมด้านอาชีพ 2 ครั้ง ด้านการศึกษา 1 ครั้ง ด้านความมั่นคงของชาติ
3 ครั้ง

ในรอบ 2 ปี มีปัญหาคำถามกฎหมายและคดีต่าง ๆ ในหมู่บ้าน 1 รายคือ
คดีทำร้ายร่างกาย

สรุปปัญหาที่จี้ว่ารุนแรงในทัศนะของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่

- 1) ปัญหาหนี้เพื่อการเกษตร
- 2) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่
- 3) ปัญหาแหล่งสืบเชื้อทางการเกษตร
- 4) ปัญหาการทำเกษตรถูกดูแล
- 5) ปัญหาสุขลักษณะในบ้าน
- 6) ปัญหาสุขภาพและอนามัย

4. บ้านเขาเหล็ก ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์

บ้านเขาเหล็กอยู่ห่างจากตัวอำเภอศรีสวัสดิ์ 65 กิโลเมตร มีพื้นที่ของ
หมู่บ้านทั้งหมดประมาณ 1,409 ไร่ จำนวนครัวเรือน 44 ครัวเรือน มีประชากรซึ่ง
สำรวจในปี พ.ศ. 2531 จำนวน 275 คน เป็นชาย 138 คน หญิง 137 คน มีจำนวน
สมาชิกต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ย 6.25 คน

อาชีพหลักของประชาชนทุกครัวเรือนคือการทำไร่ข้าว ผลผลิตโดยเฉลี่ย
ปี 2529 ตกไร่ละ 600 กิโลกรัม สำหรับพืชไร่ที่ปลูกเป็นหลักได้แก่ข้าวโพด พริก
ถั่วเหลืองและละหุ่ง

ในด้านที่ดินทำกิน ทุกครัวเรือนไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เนื่องจากหมู่บ้าน
อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

การคมนาคมติดต่อกับอำเภอใช้ถนนลาดยางและลูกรัง ไม่มีไฟฟ้าใช้ใน
หมู่บ้าน เชื่อเพลิงในการหุงต้มประจำวัน ได้แก่ ถ่านและฟืน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่
ทำใช้เอง โดยใช้ไม้จากป่าสงวนแห่งชาติ

สภาพบ้านเรือนทั่วไป ร้อยละ 63.6 หลังคามุงจาก ภูเขาหรืออื่น ๆ
และร้อยละ 36.4 มุงสังกะสี ในหมู่บ้านมีร้านค้าของชำ 1 ร้าน ไม่มีร้านจำหน่ายพันธุ์พืช
และวัสดุการเกษตร และไม่มีแหล่งรวมผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน

บริการด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน ได้แก่ ศูนย์ กงทุนยาและเวชภัณฑ์
ของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ไม่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีสถานีอนามัยตำบล
ซึ่งอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านมาก ถ้าเจ็บป่วยรุนแรงสามารถไปใช้บริการที่โรงพยาบาลรัฐ
ได้โดยใช้เวลาเดินทางมากกว่า 2 ชั่วโมง

สถิติด้านสาธารณสุขในปี 2530 มีเด็กแรกเกิดถึง 1 ขวบ จำนวน 6 คน
ไม่มีเด็กที่ตายจากการคลอด कुสมรสอายุระหว่าง 15 - 44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด
ร้อยละ 40 ไม่มีข้อมูลของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด มีครัวเรือน
ร้อยละ 34.1 ที่มีส้วมซึมใช้ และร้อยละ 65.9 ไม่มีส้วมใช้

ด้านการศึกษา ประชาชนที่เรียนไม่จบชั้นประถมศึกษา มี 6 คน คิดเป็น
ร้อยละ 2.2 ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาและไม่ได้เรียนต่อมี 78 คน หรือร้อยละ 28.4
มีผู้จบชั้นมัธยมศึกษา 2 คน หรือร้อยละ 0.7 มี 47 คน หรือร้อยละ 17.1 ที่กำลังเรียน
ในระดับประถมศึกษา ส่วนที่กำลังศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่าไม่มีในช่วงที่
ทำการเก็บข้อมูล

สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาของศูนย์พัฒนา
และสงเคราะห์ชาวเขา ไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษา หอกระจายข่าวและที่อ่านหนังสือ

การฝึกอบรมนอกระบบโรงเรียน ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้าน ในรอบ
2 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ การฝึกอบรมด้านอาชีพ 1 ครั้ง ด้านการศึกษา 1 ครั้ง

หมู่บ้าน

ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมาไม่มีปัญหาด้านกฎหมายและคดีต่าง ๆ เกิดขึ้นใน

สรุปปัญหาที่จัดว่ารุนแรงในทัศนะของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่

- 1) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่
- 2) ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร
- 3) ปัญหาสุขภาพลักษณะในบ้าน
- 4) ปัญหาระดับการศึกษาของประชาชน
- 5) ปัญหาการให้บริการความรู้ของรัฐ

สภาพและปัญหาโดยสรุปของหมู่บ้านเป้าหมาย 4 แห่ง

จากตาราง 4 เป็นการพิจารณาสภาพและปัญหาของหมู่บ้านเป้าหมายและโดยภาพรวมของหมู่บ้านทั้ง 4 แห่ง มีดังนี้

1. ใน 4 หมู่บ้านมีครัวเรือนทั้งหมด 187 ครัวเรือน มีประชากร 1,101 คน แยกเป็นชาย 592 คน และหญิง 509 คน เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเท่ากับ 6 คน
2. บ้านที่กินทำกิน ทุกครัวเรือนไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและเขตอุทยานแห่งชาติ
3. บ้านการมีไฟฟ้า ทุกหมู่บ้านไม่มีไฟฟ้าใช้ เชื้อเพลิงที่ใช้หุงต้ม ได้แก่ ถ่านและฟืน ซึ่งชาวบ้านทำใช้เองโดยใช้ไม้จากป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ
4. บ้านที่อยู่อาศัย ครัวเรือนร้อยละ 35.8 เป็นบ้านมุงสังกะสี ร้อยละ 64.2 มุงด้วยจาก หญ้าคา หรืออื่น ๆ ครัวเรือนที่มีส้วมใช้มีเพียงร้อยละ 12.3 ที่เหลือไม่มี
5. การประกอบอาชีพ ทุกครัวเรือนมีอาชีพหลักคือการทำไร่ข้าว ผลผลิตโดยเฉลี่ยปี 2529 ตกไร่ละ 300 กิโลกรัม พืชไร่ระยะสั้นที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด พริก ฝรั่ง ถั่วเหลือง งาและฝ้าย อุตสาหกรรมในครัวเรือนไม่มี
6. บ้านสาธารณสุข บริการด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน ได้แก่ ศูนย์ฯ กองทุนยา และเวชภัณฑ์หมู่บ้าน ชาวบ้านมักไปขอยาจากหน่วยงานของรัฐที่ไปตั้งอยู่ในหมู่บ้านนั้น

ได้แก่ ตำรวจตระเวนชายแดน ชุดพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พทท.) ศูนย์พัฒนาและ
สงเคราะห์ชาวเขา ทุกหมู่บ้านมีสถานีอนามัยตำบล ซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนสามารถไปรับ
บริการได้ มีบางแห่งที่ตั้งอยู่ห่างไกลหมู่บ้านเป้าหมาย

จำนวนเด็กแรกเกิดในรอบ 1 ปี มี 21 คน ตาย 1 คน

บริการด้านสาธารณสุขในรอบ 1 ปี ร้อยละ 36.6 ของกลุ่มวัยที่มีอายุ
ระหว่าง 15 - 44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด ร้อยละ 75.0 ของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ
ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด

7. ด้านการศึกษา มีผู้เรียนไม่จบชั้นประถมศึกษา 47 คน คิดเป็นร้อยละ
4.3 ประชาชน 199 คน หรือร้อยละ 18.1 เรียนจบชั้นประถมศึกษาและไม่ได้เรียนต่อ
มี 9 คน หรือร้อยละ 0.8 เรียนจบชั้นมัธยมศึกษา เด็กที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษา
มี 158 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษา 5 คน หรือร้อยละ 0.5
และสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.1

สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน มีโรงเรียนประถมศึกษาของตำรวจตระเวนชายแดน
2 แห่ง และของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา 2 แห่ง ไม่มีโรงเรียนมัธยมตำบล
มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง ซึ่งไม่มีหนังสือพิมพ์ในที่อ่านฯ และขาดการดูแลรักษา
อาคาร และมีหอกระจายข่าว 1 แห่ง

กิจกรรมการฝึกอบรมนอกระบบโรงเรียนทั้ง 4 หมู่บ้าน ในรอบ 2 ปี
มีการฝึกอบรมด้านความมั่นคงของชาติ 8 ครั้ง ด้านอาชีพ 6 ครั้ง ด้านการศึกษา 3 ครั้ง
และด้านสุขภาพ 1 ครั้ง

8. ปัญหาด้านกฎหมายและคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี มีคดีทำร้ายร่างกาย 2 ครั้ง
ใน 4 หมู่บ้าน

9. ปัญหาที่อยู่ในระดับรุนแรงจากการประเมินของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน
เมื่อพิจารณาผลเฉลี่ยโดยส่วนรวม จาก 4 หมู่บ้าน มีดังนี้

9.1 ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร

9.2 ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่

- 9.3 ปัญหาสุขภาพและอนามัย
- 9.4 ปัญหาสุขภาพลักษณะในหมู่บ้าน
- 9.5 ปัญหาการให้บริการความรู้ของรัฐ
- 9.6 ปัญหาระดับการศึกษาของประชาชน

ตาราง 5 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 73)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	38	52.1
หญิง	35	47.9
2. อายุ		
14 - 25 ปี	28	38.4
25 - 40 ปี	23	31.5
40 - 50 ปี	12	16.4
50 ปีขึ้นไป	10	13.7
3. ระดับการศึกษา		
ไม่เคยเรียน	32	43.8
เรียนแต่ไม่จบชั้น ป.4	19	26.0
จบชั้น ป.4	22	30.2
4. อาชีพหลัก		
ทำไร	73	100.0

ข้อมูลในตาราง 5 สรุปได้ดังนี้

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย 4 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น

73 คน แยกเป็นชาย 38 คน และหญิง 35 คน

ช่วงอายุของผู้ถูกสัมภาษณ์อยู่ระหว่าง 14 - 55 ปี โดยแยกตามกลุ่มอายุได้ดังนี้คือ
 อายุระหว่าง 14 - 25 ปี มีร้อยละ 38.4 ระหว่าง 25 - 40 ปี มีร้อยละ 31.5
 ระหว่าง 40 - 50 ปี มีร้อยละ 16.4 และ 50 ปีขึ้นไปร้อยละ 13.7

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง แยกเป็นผูไม่เคยเรียนร้อยละ 43.8 เคยเรียนแต่ไม่จบชั้น ป.4 มีร้อยละ 26.0 ส่วนผู้ที่เรียนจบชั้น ป.4 มีร้อยละ 30.2 หรือเกือบ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอาชีพหลักอย่างเดียวกันคือ ทำไร่ข้าวเพื่อบริโภคในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ไม่พอกินไปได้ตลอดปี

สุขลักษณะในบ้านเรือน

ข้อมูลในตาราง 6 เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับสุขลักษณะในบ้านเรือนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้จากการสังเกตของผู้วิจัยเอง ร่วมกับการสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 คน จาก 73 ครัวเรือน ตัวเลขที่แสดงในตารางจึงหมายถึงจำนวนครัวเรือนที่มีกิจกรรมตามประเด็นที่ถาม

ตาราง 6 ข้อมูลส่วนตัวด้านสุขลักษณะในบ้านเรือนของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน (N = 73)	ร้อยละ
1. <u>สภาพบ้านเรือน</u>		
บ้านมีสภาพคงทนอย่างน้อยอีก 5 ปี	37	50.7
บ้านมีสภาพไม่คงทนถึง 5 ปี	36	49.3
2. <u>การจัดบริเวณภายในบ้าน</u>		
<u>บริเวณบ้าน</u>		
มีการกำจัดขยะให้สะอาด	27	37.0
ไม่มีน้ำโสโครกขังเฉอะแฉะบริเวณครัวเรือน	20	27.4
มีการเก็บกวาดมูลสัตว์เป็นประจำ	21	28.8
<u>ภายในบ้าน</u>		
เก็บข้าวของเป็นระเบียบ เสื้อผ้า พื้นนอนไม่รกรุงรัง	32	43.8
มีฝาปิดภาชนะใส่น้ำดื่มมิดชิด	36	49.3
ในครัวมีการเก็บของใช้ เช่น มีด จาน เครื่องหุงต้ม		
ฯลฯ ไว้เป็นระเบียบ และเก็บอาหารมิดชิด	27	37.0
มีการเก็บสารพิษไว้อย่างปลอดภัย	17	23.3
มีการเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น มีด ขวาน บิน ฯลฯ		
ไว้อย่างปลอดภัย	30	41.1
3. <u>การมีส่วนร่วม</u>		
มี	12	16.4
ไม่มี	61	83.6

(หมายเหตุ : ค่าร้อยละในข้อย่อยของข้อ 1 และข้อ 3 รวมกันได้ 100.0 ส่วนในข้อ 2 ค่าตอบแต่ละข้อเป็นอิสระแก่กัน ซึ่งคิดจากจำนวนเต็ม 73 นั่นคือใน 73 กรณีถือเป็นร้อยละ 100)

ข้อมูลด้านสุขลักษณะในบ้านเรือนของประชาชนกลุ่มตัวอย่างใน 4 หมู่บ้านที่ถูกสัมภาษณ์ ที่แสดงในตาราง 6 สรุปได้ดังนี้

1. สภาพบ้านเรือน

ที่อยู่อาศัยของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง โดยทั่วไปมักสร้างยกพื้นสูง จากพื้นดิน ประมาณ 1 - 3 เมตร โดยใช้วัสดุก่อสร้างที่หาได้ในท้องถิ่นจำพวกไม้ไผ่ และไม้ยืนต้น มาทำพื้นและฝาบ้าน ส่วนหลังคามักมุงด้วยสังกะสี จาก ภูเขาและไม้ไผ่ ซึ่งจากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง 73 ครัวเรือน พบว่า 37 ครัวเรือนหรือร้อยละ 50.7 ที่สภาพของบ้าน มีความคงทนสามารถอาศัยอยู่ต่อไปได้อีกอย่างน้อย 5 ปี และที่เหลือจำนวน 36 ครัวเรือนหรือร้อยละ 49.3 สภาพบ้านไม่คงทนถึง 5 ปี จำเป็นต้องซ่อมแซมหรือปลูกใหม่

2. การจัดบริเวณและภายในบ้าน

สภาพบริเวณบ้านของชุมชนกะเหรี่ยงเป็นลาดเนิน เช่น หมู่บ้านในชนบททั่วไป สำหรับครัวเรือนที่มีสัตว์เลี้ยงจำพวก เป็ด ไก่ หรือหมู มักเลี้ยงปล่อยตามใต้ถุนบ้าน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 73 รายหรือ 27 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.0 ที่มีการกำจัดขยะให้สะอาดโดยการขุดหลุมฝังหรือเผา นอกนั้นมักโยนทิ้งตามบริเวณป่ารอบ ๆ บ้าน มี 20 รายคิดเป็นร้อยละ 27.4 ที่มีบริเวณค่อนข้างสะอาด ไม่มีน้ำโสโครกขังแฉะแฉะในบริเวณครัวเรือน เพราะได้มีการทำรองดิน เพื่อระบายน้ำทิ้งจากการประกอบอาหาร และล้างภาชนะต่าง ๆ ออกไปจากตัวบ้าน ส่วนครัวเรือนที่เหลือซึ่งเป็นส่วนใหญ่ จะปล่อยให้ใต้ถุนบ้านสกปรก แฉะแฉะด้วยมูลสัตว์และน้ำโสโครก และมี 21 รายคิดเป็นร้อยละ 28.8 ที่ครัวเรือนมีการเก็บกวาดมูลสัตว์เป็นประจำ

สภาพภายในบ้าน โดยส่วนใหญ่ชาวของ เสื้อผ้า และที่นอน มักปล่อยให้ไว้ระเกะระกะ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มี 32 ราย หรือร้อยละ 43.8 มีการเก็บข้าวของภายในบ้านค่อนข้างเป็นระเบียบพอใช้ได้ เสื้อผ้า ที่นอนไม่รกรุงรังมากนัก สำหรับน้ำดื่ม น้ำใช้นั้นชาวบ้านมักมาจากลำห้วยโดยมีภาชนะใส่น้ำจำพวก แกสลอน กระบอกไม้ไผ่ และโอ่ง ซึ่งไม่มีฝาปิด ครัวเรือนที่มีโอ่งใส่น้ำดื่มและมีฝาปิดมิดชิดมี 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.3 สำหรับการเก็บของใช้ในครัว เช่น มีด จาน เครื่องหุงต้มต่าง ๆ นั้น ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเพียง 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.0

มีการเก็บไว้เป็นระเบียบและเก็บอาหารมิดชิดพอควร ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่เหลือ
นอกนั้น โดยทั่ว ๆ ไปมักวางข้าวของ เครื่องใช้ในครัวไม่เป็นระเบียบ ไม่มีที่เก็บอาหาร
ให้มิดชิด มักวางตามชั้นไม้หรือบนพื้นในครัว โดยไม่มีสิ่งใดปกปิด ในการเก็บสารพิษ
เช่น ยาฆ่าแมลง และยาปราบศัตรูพืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านบงที่ล่างนั้นพบว่า
จำนวน 17 ราย หรือร้อยละ 23.3 ของกลุ่มตัวอย่าง มีการเก็บไว้ปลอดภัยพอควร
สำหรับการเก็บเครื่องมือเครื่องใช้จำพวก มีด ขวาน ปืน อาวุธ และของมีคมต่าง ๆ
ซึ่งมีไว้ล่าสัตว์ ประกอบอาชีพ และป้องกันตัวนั้นมี 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.4 ของ
กลุ่มตัวอย่างที่มีการเก็บไว้อย่างปลอดภัย

3. การมีส่วนร่วมใช้

การใช้ส่วนยังไม่เป็นที่นิยมในหมู่บ้านกะเหรี่ยง จากครัวเรือนที่ทำการสัมภาษณ์
พบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ คือ 61 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.6 ไม่มีส่วนใช้ ส่วนครัวเรือน
ที่มีส่วนใช้นั้นมีเพียง 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.4 เท่านั้น

ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ

ในการประกอบอาชีพของชุมชนกะเหรี่ยง อาชีพหลักคือการทำไร่ข้าว ส่วนพืช
อื่น ๆ เป็นอาชีพเสริมมักปลูกเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน ถ้ามีมากพอก็จะขายให้แก่พ่อค้า
ที่ขึ้นไปรับซื้อถึงหมู่บ้าน สำหรับสัตว์เลี้ยงมักเลี้ยงตามที่คนเช่าคนแก่เคยเลี้ยงมา สัตว์ที่
เลี้ยงโดยทั่วไปได้แก่ เป็ด ไก่ หมู วัว และควาย ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ในแต่ละ
ชุมชนจะมีข้อห้ามในการเลี้ยงสัตว์บางประเภทตามความเชื่อถือในชุมชนนั้น เช่น ในหมู่บ้าน
สะเนพอง ไม่นิยมเลี้ยงไก่ โดยมีความเชื่อว่าเป็นการผิด "ผีโกลเต็ง" เป็นต้น

ข้อมูลที่น่าสนใจในตาราง 7 เป็นข้อมูลด้านอาชีพจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง
มีดังนี้

ตาราง 7 ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	จำนวน (N = 73)	ร้อยละ
1. การทำไร่		
มีการปลูกพืชหมุนเวียนในไร่นา	73	100.0
มีการใช้ปุ๋ยในพื้นที่เพาะปลูก	(ไม่มี)	0.0
มีการใช้พันธุ์พืชของทางราชการ	(ไม่มี)	0.0
มีการใช้ยากำจัดศัตรูพืช	(ไม่มี)	0.0
2. การเลี้ยงสัตว์		
มีการเลี้ยงเป็ดหรือไก่	55	75.3
มีการเลี้ยงหมู	9	12.3
มีการเลี้ยงวัวหรือควาย	16	21.9
สัตว์เลี้ยงได้รับวัคซีนป้องกันโรค	15	20.5
มีการใช้พันธุ์สัตว์ของทางราชการ	(ไม่มี)	0.0
3. การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ		
กองทุนต่าง ๆ	21	28.8
กลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน	15	20.8
กลุ่มอาชีพ	2	2.7

ข้อมูลที่น่าสนใจในตาราง 7 สรุปได้ดังนี้

1. การทำไร่

อาชีพหลักของชุมชนกะเหรี่ยงคือการทำไร่ข้าว ซึ่งเป็นการเพาะปลูกเพื่อยังชีพ ไม่ได้มุ่งปลูกเพื่อจำหน่าย ใช้วิธีการปลูกแบบดั้งเดิมตามที่บรรพบุรุษเคยทำกันมา พื้นที่ใช้ในการเกษตรคือน้ำฝน ซึ่งปัจจุบันมักไม่ตกต้องตามฤดูกาลหรือมีปริมาณน้อย เนื่องจาก

การตัดไม้ทำลายป่า ผลผลิตที่ได้จากการทำไร่ตามธรรมชาติจึงมีปริมาณต่ำ นอกจากนี้ก็ไม่มีการใช้ปุ๋ย และไม่มีการใช้พันธุ์พืชของทางราชการแต่อย่างใด นอกจากทำไร่ข้าวแล้วที่หมู่บ้านของที่ตั้งมีการทำไร่ฝ้าย ซึ่งใช้พันธุ์พืชและยาฆ่าแมลงที่ได้จากพ่อค้าที่เป็นคนพื้นราบที่เข้ามาค้าขายในหมู่บ้าน โดยชาวบ้านเป็นผู้ไปเอาผลิตภัณฑ์เหล่านั้น รวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ของอื่นไปใช้ก่อน และเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วจึงนำผลผลิตมาขายให้พ่อค้า และหักใช้หนี้ในภายหลัง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินผูกพันตามมา

นอกจากการทำไร่ข้าวแล้ว ทุกครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างยังมีการปลูกพืชเสริมจำพวกข้าวโพด พริก ถั่วเหลือง และงาคั่วย ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านมักปลูกพืชประเภทเดียวกันเพื่อการยังชีพและเก็บไว้ขายเป็นรายได้เสริม

2. การเลี้ยงสัตว์

สัตว์จำพวกเบ็ด ไก่หรือหมู ในบางหมู่บ้านเช่น บ้านสะเนฟองมีข้อห้ามเลี้ยง โดยอ้างว่าเป็นการผิด "ผีโกเต็ง" ทำให้หน่วยงานรัฐที่เข้าไปส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ประสบปัญหาในการดำเนินงาน ข้อมูลด้านการเลี้ยงสัตว์จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 หมู่บ้าน มี 55 ราย หรือร้อยละ 75.3 ตอบว่าในครัวเรือนมีการเลี้ยงเบ็ดหรือไก่จำนวน 9 ราย หรือร้อยละ 12.3 ตอบว่า มีการเลี้ยงหมู จำนวน 16 ราย หรือร้อยละ 21.9 มีการเลี้ยงวัว หรือควาย สำหรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้สัตว์เลี้ยงในบางหมู่บ้านมีเจ้าหน้าที่เข้าไปฉีดให้ถึงบ้านเรือน แต่ไม่ครบทุกครัวเรือน เนื่องจากในเวลากลางวันประชาชนต้องออกไปทำไร่ มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.5 ที่ตอบว่าสัตว์เลี้ยงได้รับการฉีดวัคซีน ส่วนเรื่องการใช้พันธุ์สัตว์ของทางราชการนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตอบว่าไม่มีการใช้ พวกเขาใช้พันธุ์สัตว์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

3. การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ

มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.8 เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาหมู่บ้านหรือกองทุนเฉพาะกิจ เช่น กองทุนยา ธนาคารข้าว รongดงมามีจำนวน 15 ราย หรือร้อยละ 20.8 ตอบว่าเป็นสมาชิกกลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน และ 2 รายคิดเป็นร้อยละ 2.7 ตอบว่าเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร

ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมค่านอาชีพ

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการจัดฝึกอบรมค่านอาชีพให้กับชาวไทยภูเขาเขาเผ่ากะเหรี่ยงคือ ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา โดยมีหน้าที่จัดหาผู้เรียน เตรียมสถานที่และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความสนับสนุนในการจัดหาวิทยากรผู้สอน และความร่วมมือในการดำเนินงาน

ข้อมูลที่น่าสนใจในตาราง 8 เป็นข้อมูลและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการฝึกอบรมค่านอาชีพ ซึ่งได้สอบถาม 2 ประเด็นคือ (1) เคยฝึกอาชีพอะไรมาก่อน และ (2) ควรจะมีการฝึกอบรมด้านใดขึ้นในหมู่บ้าน

ตาราง 8 ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมค่านอาชีพของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

	ข้อมูล/ความคิดเห็น	จำนวน (N = 73)	ร้อยละ
1. <u>การเคยฝึกอบรมอาชีพ</u>	คานเกษตรกรรม	21	28.8
	ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า	6	8.2
2. <u>อาชีพที่น่าจะมีการฝึกอบรมขึ้นมาใหม่</u>	คานเกษตรกรรม	30	41.1
	ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า	20	27.4
	ช่างตัดผม/เสริมสวย	11	15.1
	ช่างเครื่องยนต์	11	15.1

ข้อมูลที่น่าสนใจในตาราง 8 สรุปได้ดังนี้

อาชีพที่ทางการเคยจัดฝึกอบรมให้กับสมาชิกในชุมชนกะเหรี่ยง ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า 21 ราย หรือร้อยละ 28.8 ตอบว่าเคยเข้าอบรมด้านเกษตรกรรม โดยมีการสอนเกี่ยวกับการตอนกิ่ง ทาบกิ่ง การเลี้ยงสัตว์ และเทคนิคอื่น ๆ ในการทำไร้ทำสวน กลุ่มตัวอย่าง 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.2 เคยเข้ารับการอบรมวิชาช่างตัดเย็บเสื้อผ้าซึ่งจัดอบรมให้กับผู้หญิง ที่เหลือซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านอาชีพ

สำหรับอาชีพที่น่าจะมีการฝึกอบรมขึ้นมาใหม่ในหมู่บ้านตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่างนั้น กลุ่มตัวอย่าง 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.4 เห็นว่าควรจัดฝึกอบรมด้านเกษตรกรรม รองลงมา 20 รายคิดเป็นร้อยละ 27.4 เห็นว่าควรเปิดสอนวิชาช่างตัดเย็บเสื้อผ้า เนื่องจากหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังไม่มีการฝึกอบรมด้านนี้ ทำให้เป็นที่ต้องการของหมู่บ้านเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาขาดแคลนช่างตัดเย็บเสื้อผ้าในหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลความเจริญ จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.1 เห็นว่าควรเปิดสอนช่างตัดผมชาย และช่างเสริมสวยสตรี จำนวน 11 ราย หรือร้อยละ 15.1 เช่นกัน ตอบว่าควรเปิดช่างเครื่องยนต์ เพราะในหมู่บ้านเป็นชนบทที่ทุรกันดาร บางครัวเรือนมีรถจักรยานยนต์ไว้ขับขี่ แต่เมื่อเครื่องยนต์เกิดขัดข้องต้องเดินทางไปซ่อมในตำบลที่อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านออกไปอีก

ข้อมูลและความคิดเห็นด้านข่าวสารขอมูล

ในเขตป่าเขา สื่อต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และให้ข่าวสารต่าง ๆ แก่ประชาชนมีจำกัดเนื่องมาจากความห่างไกล และเส้นทางคมนาคมยากลำบาก รวมทั้งเกี่ยวข้องกับปัญหาการไม่รู้หนังสือของประชาชนในชนบทด้วย

ประเด็นคำถามในตาราง 9 แสดงเนื้อหาข่าวสารที่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างสนใจและต้องการรู้ รวมทั้งช่วงเวลาที่เหมาะสมในการรับข่าวสารนั้น ๆ

ตาราง 9 ข้อมูลและความคิดเห็นด้านข่าวสารข้อมูลของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล/ความคิดเห็น	จำนวน (N = 73)	ร้อยละ
1. <u>เนื้อหาที่ต้องการรู้</u>		
การเกษตร	52	71.2
ราคาสินค้า	17	23.3
ข่าวสารบ้านเมือง	14	19.2
2. <u>สนใจจะได้รับข่าวสารข้อมูลโดยทางใด</u>		
เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ	59	80.8
ฟังวิทยุ	43	58.9
อ่านหนังสือ หนังสือพิมพ์	22	30.1
หอกระจายข่าว	17	23.3
ภาพยนตร์	8	11.0
3. <u>ช่วงเวลาว่างที่พอจะอ่านหรือฟังข่าวสารได้สะดวก</u>		
เย็น	69	94.5
เช้า	62	84.9
กลางวัน	13	17.8

จากข้อมูลและความคิดเห็นในตาราง 9 สรุปได้ดังนี้
 ข่าวสารข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ ได้รับเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ กลุ่มตัวอย่าง
 52 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2 ตอบว่าต้องการข้อมูลด้านการเกษตร เพื่อใช้ในการพัฒนา
 อาชีพ ชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั้น รองลงมา มี 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.3
 ตอบว่าอยากทราบราคาสินค้าด้านเกษตรกรรม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการต่อรองราคาพืชไร่

ที่ผลิตขึ้นได้กับพ่อค้าคนกลางที่ขึ้นไปรับซื้อถึงหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างอีก 14 ราย หรือ ร้อยละ 19.2 ตอบว่าสนใจข่าวสารบ้านเมืองและสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป

ด้านวิธีการรับข่าวสารข้อมูลดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ซึ่งมี 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.8 สนใจจะได้รับโดยตรงจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ ในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีการติดต่อกับโลกภายนอกสม่ำเสมอเป็นประจำทุกเดือน สามารถรับและเข้าใจข่าวสารได้เป็นอย่างดี รongลงมาจำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.9 ตอบว่าสนใจรับฟังจากวิทยุ ซึ่งชาวบ้านสามารถเปิดรับฟังได้ตลอดเวลา กลุ่มตัวอย่าง 22 ราย หรือร้อยละ 30.1 ตอบว่าสนใจได้ข่าวสารข้อมูลจากการอ่านหนังสือ และ หนังสือพิมพ์ รongลงมาจำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.3 ตอบว่า สนใจได้รับทาง หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ผู้ตอบอีก 8 รายหรือร้อยละ 11.0 ต้องการได้รับข่าวสาร ข้อมูลทางภาพยนตร์ แต่ในทางปฏิบัติมีปัญหาด้านความยากลำบากในการขนย้ายสัมภาระ เข้าไปฉายในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเขตป่าเขาทุรกันดาร

สำหรับช่วงเวลาของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเหมาะสมสำหรับรับทราบข่าวสารข้อมูลนั้น ส่วนใหญ่จำนวน 69 ราย หรือร้อยละ 94.5 เห็นว่าสะดวกในช่วงเย็น รongลงมา 62 ราย หรือร้อยละ 84.9 ตอบว่า สะดวกในช่วงเช้า และมี 13 ราย หรือร้อยละ 17.8 ตอบว่า สะดวกในช่วงกลางวัน จากข้อมูลในส่วนนี้ จะเห็นได้ว่าช่วงเย็นและช่วงเช้า เป็นช่วงที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเหมาะสมมาก เนื่องจากเป็นช่วงที่ชาวบ้านไม่ได้ออกไป ประกอบภารกิจในไรนา ยังอยู่ในครัวเรือน ซึ่งอาจกำลังทำงานบ้าน หรือพักผ่อนทำให้ เป็นโอกาสเหมาะสมในการได้รับข่าวสารข้อมูลมากกว่าช่วงกลางวัน

ตอนที่ 2 ข้อมูลและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่

ในการเก็บข้อมูลชุดนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปสอบถามเจ้าหน้าที่ในรายที่อยู่ในหมู่บ้านด้วยตนเอง โดยสอบถามถึงสภาพทั่วไปในการดำเนินงานในหมู่บ้านชาวไทยภูเขา ตามหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน สำหรับรายที่ไม่อยู่ในหมู่บ้าน ผู้วิจัย ได้ฝากแบบสอบถามไว้ให้ตอบแล้วไปรับในภายหลัง ประสพการณ์จากการเก็บข้อมูลใน ครั้งนี้จะเห็นว่า มีหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการครอบคลุมถึงชุมชนกะเหรี่ยง แต่ใน

ทางปฏิบัติ นั้น แพบไม่ได้อำไปเกี่ยวข้องเลย ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนตั้งกล่าวตั้งอยู่ในเขต
ทางไกลและทุรกันดาร งานในด้านต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่จึงอยู่ภายใต้การดำเนินงานของ
ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาโดยตรง ซึ่งโคลงเจ้าหน้าที่เข้าไปให้บริการประชาชน
และทำหน้าที่ประสานงาน และขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริการ
งานการศึกษา นอกโรงเรียนให้กับชุมชนกะเหรี่ยง

ประเด็นคำถามในแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบกว้าง ๆ ซึ่งผู้วิจัย
ไม่ถึงครึ่งคิดว่ากลุ่มตัวอย่างต้องตอบให้ครบทุกประเด็น ซึ่งในบางข้ออาจไม่เกี่ยวข้องกับ
กับงานและหน้าที่ของผู้ตอบก็จำเป็นต้องข้ามไป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่

ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ที่ตอบแบบสอบถามเสนอในตาราง 10 ต่อไปนี้

ตาราง 10 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

ข้อมูล	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ
1. <u>สังกัด/ตำแหน่ง</u>		
สาธารณสุขอำเภอ	4	26.6
การประถมศึกษาอำเภอ	3	20.0
ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา พัฒนากร	3	20.0
เกษตรอำเภอ	2	13.3
ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)	1	6.7
ชุดพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พตท.)	1	6.7

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ
2. <u>ทำงานในตำแหน่งคังกลาว</u>		
<u>ต่ำกว่า 5 ปี</u>	6	40.0
<u>5 - 10 ปี</u>	4	26.7
<u>10 ปีขึ้นไป</u>	5	33.3

สรุปข้อมูลของเจ้าหน้าที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในตาราง 10 ดังนี้
 การศึกษาครั้งนี้ได้สัมภาษณ์และให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม
 จำนวน 15 คนใน 4 อำเภอ ซึ่งแยกตามสังกัดและตำแหน่งดังนี้คือ สาธารณสุขอำเภอ
 4 คน การประถมศึกษาอำเภอ และเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาอย่างละ
 3 คน พัฒนาการ 2 คน และเกษตรอำเภอ ตำรวจตระเวนชายแดน และชุด พท.
 อย่างละ 1 คน

กลุ่มตัวอย่างทำงานในตำแหน่งคังกลาวแยกเป็นต่ำกว่า 5 ปี 6 คน 5 - 10 ปี
 4 คน อายุทำงาน 10 ปีขึ้นไป 5 คน

ข้อมูลด้านความมุ่งหมายและลักษณะการจัดกิจกรรม

ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับชาวไทยภูเขา ของหน่วยงานต่าง ๆ มีความ
 มุ่งหมายและขอบข่ายหน้าที่แตกต่างกันไปตามนโยบายของแต่ละหน่วยงาน และกิจกรรม
 การศึกษานอกโรงเรียนก็มีอยู่หลายรูปแบบ

ข้อมูลด้านความมุ่งหมายและลักษณะการจัดกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ที่ได้จากการ
 สอบถาม แสดงในตาราง 11 ต่อไปนี้

ตาราง 11 ข้อมูลด้านความมุ่งหมายและลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
ของหน่วยงานต่าง ๆ จากการตอบของเจ้าหน้าที่

ข้อมูล	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ
1. <u>ความมุ่งหมาย</u>		
ให้การรักษาพยาบาล	9	22.5
แนะนำด้านสุขศึกษาและอนามัย	8	20.0
จัดให้มีการพัฒนา	7	17.5
สอนและแนะนำด้านอาชีพ	6	15.0
สอนหนังสือ	6	15.0
จัดระบบป้องกันความปลอดภัย	2	5.0
จัดระบบประชากร	2	5.0
2. <u>ทราบนโยบายของหน่วยงานหรือไม่</u>		
ทราบ	7	46.7
ไม่ทราบ	5	33.3
อื่น ๆ / ไม่ตอบ	3	20.0
3. <u>ลักษณะการจัดกิจกรรม</u>		
จัดสอนเป็นกลุ่ม	3	15.0
จัดสอนหนังสือโดยใช้สื่อการเรียนจาก สนจ.* เป็นหลัก	2	10.0
อำนวยความสะดวกสถานที่เรียนและให้ค่าปรึกษา	2	10.0
จัดสอนเป็นรายบุคคล	2	10.0
จัดสอนโดยการสาธิต ทดลองปฏิบัติ	1	5.0
เข้าร่วมประชุมกับชาวบ้าน	1	5.0

* สนจ. หมายถึง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ
ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1	5.0
ออกหน่วยปฏิบัติการจิตวิทยา	1	5.0
รับเชิญไปเป็นวิทยากร	1	5.0
อื่น ๆ/ไม่ตอบ	6	30.0
4. การประเมินผล		
มี	-	-
ไม่มี	1	6.7
อื่น ๆ/ไม่ตอบ	14	93.3

ข้อมูลในตาราง 11 สรุปได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่สังกัดอยู่นั้น มีตามลำดับดังนี้คือ ให้การรักษาพยาบาล 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.5 รองลงมาได้แก่ แนะนำคำแนะนาศึกษาและอนามัย 8 ราย จัดให้มีการพัฒนา 7 ราย สอนและแนะนำคำแนะอาชีพ กับสอนหนังสืออย่างละ 6 ราย จัดระบบป้องกันความปลอดภัย กับจัดระบบประชากรอย่างละ 2 ราย
2. เจ้าหน้าที่ที่ถูกล้มภาวะจำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.7 ตอบว่า ทรานนโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของหน่วยงานในสังกัด จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.3 ตอบว่า ไม่ทราบ ที่เหลืออีก 3 ราย หรือร้อยละ 20.0 ไม่ตอบ
3. ลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวไทยภูเขาในหน่วยงานนั้น จำนวน 3 ราย ตอบว่าจัดสอนเป็นกลุ่ม อย่างละ 2 ราย ตอบว่า จัดสอน

หนังสือโดยใช้สื่อการเรียนจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเป็นหลัก มีการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่เรียนและให้ค่าปรึกษาต่าง ๆ และจัดสอนเป็นรายบุคคล 2 คน ที่เหลือออกนั้นมืออย่างละ 1 ราย คอบคังนี้คือ จัดสอนโดยการสาธิตทดลองปฏิบัติ เข้าร่วมประชุมกับชาวบ้าน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ออกหน่วยปฏิบัติการจิตวิทยา และรับเชิญไปเป็นวิทยากร 1 คน และมี 6 ราย หรือร้อยละ 50.0 ไม่ตอบคำถามข้อนี้

4. การประเมินผลในการจัดกิจกรรมดังกล่าว มีผู้ตอบว่าไม่มีการประเมินผล 1 คน ที่เหลือออกนั้นไม่ตอบคำถามข้อนี้

ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกื้อหนุนและที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน

ในประเด็นนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยในด้านการบริหาร ได้แก่ เงิน คน วัสดุ สิ่งของ การประสานงาน ช่วงเวลาการจัดกิจกรรม และการสนับสนุนในท้องถิ่น รวมทั้งสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีของประชาชนด้วย ในทัศนะของเจ้าหน้าที่ซึ่งแสดงในตาราง 12 ต่อไปนี้

ตาราง 12 ข้อมูลและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับปัจจัยที่เกื้อหนุนและที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน

ข้อมูล/ความคิดเห็น	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ
1. <u>ความเหมาะสมด้านจำนวนบุคลากร</u>		
เหมาะสม	6	40.0
ไม่เหมาะสม	5	33.3
อื่น ๆ / ไม่ตอบ	4	26.7

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อมูล/ความคิดเห็น	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ
2. <u>ความเหมาะสมด้านวุฒิและประสบการณ์ของบุคลากร</u>		
เหมาะสม	9	60.0
ไม่เหมาะสม	-	-
อื่น ๆ/ไม่ตอบ	6	40.0
3. <u>งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะ</u>		
เพียงพอ	4	26.7
ไม่เพียงพอ	7	46.6
อื่น ๆ/ไม่ตอบ	4	26.7
4. <u>การประสานงานกับหน่วยงานอื่น</u>		
มีความราบรื่น	9	60.0
ไม่ราบรื่น	2	13.3
อื่น ๆ/ไม่ตอบ	4	26.7
5. <u>วัฒนธรรม ประเพณีของกรมเป้าหมาย</u>		
เป็นปัญหา	6	40.0
ไม่เป็นปัญหา	7	46.6
อื่น ๆ/ไม่ตอบ	2	13.4
6. <u>การสนับสนุนของบุคคลในท้องถิ่น</u>		
ดี	8	53.3
ไม่ดี	4	26.7
อื่น ๆ/ไม่ตอบ	3	20.0

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อมูล/ความคิดเห็น	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ
7. <u>ช่วงเวลาดำเนินการกิจกรรมที่เหมาะสม</u>		
ค.ค. - ม.ค.	2	13.3
ม.ค. - พ.ค.	2	13.3
ช่วงกลางคืน	2	13.3
อื่น ๆ/ไม่ตอบ	9	60.1
8. <u>สภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนกะเหรี่ยง</u>		
เป็นปัญหา	7	46.6
ไม่เป็นปัญหา	4	26.7
อื่น ๆ/ไม่ตอบ	4	26.7

ข้อมูลในตาราง 12 เกี่ยวกับปัจจัยที่เกื้อหนุนและที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน การศึกษาออกโรงเรียนของหน่วยงานต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ความเหมาะสมด้านจำนวนบุคลากรในหน่วยงาน ผู้ตอบ 6 คน คิดเป็น ร้อยละ 40.0 ตอบว่าเหมาะสม 5 คน หรือร้อยละ 33.3 เห็นว่าไม่เหมาะสม ที่เหลือ 4 คน หรือร้อยละ 26.7 ไม่ตอบคำถามข้อนี้
2. ความเหมาะสมด้านวัสดุและประสบการณ์ของบุคลากร ผู้ตอบ 9 คน หรือ ร้อยละ 60.0 เห็นว่าเหมาะสม อีก 6 คน หรือร้อยละ 40.0 ไม่ตอบ
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะ เจ้าหน้าที่ 4 คน หรือร้อยละ 26.7 ตอบว่าเพียงพอ 7 คน หรือร้อยละ 46.6 ตอบว่าไม่เพียงพอ ที่เหลืออีก 4 คน หรือร้อยละ 26.7 ไม่ตอบ

4. การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ผู้ตอบ 9 คน หรือร้อยละ 60.0 เห็นว่า รียบรื่น 2 คน หรือร้อยละ 13.3 ทอบว่าไม่ราบรื่น ที่เหลืออีก 4 คน หรือร้อยละ 26.7 ไม่ตอบ

5. ความเห็นด้านวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มเป้าหมาย มีผู้ตอบ 6 คน หรือร้อยละ 40.0 เห็นว่าเป็นปัญหา 7 คน หรือร้อยละ 46.6 ทอบว่า ไม่เป็นปัญหา ที่เหลืออีก 2 คน หรือร้อยละ 13.4 ไม่ตอบ

6. การสนับสนุนของบุคคลในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ 8 คน หรือร้อยละ 53.3 ทอบว่าเป็นไปด้วยดี มี 4 คน หรือร้อยละ 26.7 ทอบว่าไม่ดี ที่เหลืออีก 3 คน หรือร้อยละ 20.0 ไม่ตอบ

7. ช่วงเวลาการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม มีผู้ตอบอย่างละ 2 ราย เห็นว่า เหมาะสมในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม ช่วงเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม และช่วง กลางคืน ที่เหลือ 9 คน หรือร้อยละ 60.1 ไม่ตอบ

8. สภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนกะเหรี่ยง มีผู้ตอบ 7 คน หรือร้อยละ 46.6 เห็นว่าเป็นปัญหา มี 4 คน หรือร้อยละ 26.7 ทอบว่าไม่เป็นปัญหา ที่เหลืออีก 4 คน หรือร้อยละ 26.7 ไม่ตอบ

ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยง

เจ้าหน้าที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยง ดังแสดงในตาราง 13 ต่อไปนี้

ตาราง 13 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
สำหรับชุมชนกะเหรี่ยง

ข้อคิดเห็น	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ
ควรมีการสอนภาษาไทย	2	13.3
จัดให้มีบุคลากร กศน. ลงในพื้นที่	2	13.3
เพิ่มจำนวนชั่วโมงการสอนภาษาไทย	1	6.7
จัดสอนในช่วงหลังเลิกงานประจำ	1	6.7
จัดให้มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง	1	6.7
ชาวบ้านอยากเรียนซ่อมรถจักรยานยนต์	1	6.7
อื่น ๆ /ไม่ตอบ	7	46.6

จากตาราง 13 สรุปได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ที่ถูกรับสัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเห็นเรียงลำดับความถี่ดังนี้ มี 2 รายตอบว่า
ควรมีการสอนภาษาไทย กับจัดให้มีบุคลากร กศน. ลงในพื้นที่ อย่างละ 1 ราย เห็นว่า
ให้เพิ่มจำนวนชั่วโมงการสอนภาษาไทย ควรจัดสอนในช่วงหลังเลิกงานประจำ จัดให้มีการ
ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และชาวบ้านอยากเรียนซ่อมรถจักรยานยนต์ มี 7 ราย
ที่ไม่ตอบคำถามข้อนี้

ความคิดเห็นของประชาชนและเจ้าหน้าที่

ข้อมูลที่น่าสนใจในบทนี้ได้จากการเก็บข้อมูลในภาคสนามในหมู่บ้านเป้าหมาย ทั้ง 4 หมู่บ้าน ผู้วิจัยได้แบ่งการเสนอออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน

ข้อมูลเหล่านี้ได้จากการที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 4 หมู่บ้าน ด้วยการสัมภาษณ์ประชาชนเพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อจะนำไปสู่การพิจารณาเพื่อนำเสนอถึงแนวทางในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน สำหรับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีต่อไป

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ (ใต้นำเสนอในภาคผนวกท้ายเล่ม) เป็นเพียงแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์เท่านั้น ในการเก็บข้อมูลจริงได้มีการเปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือเพิ่มเติมคำถามบางประเด็นตามความเหมาะสมกับลักษณะและสภาพของผู้ให้การสัมภาษณ์แต่ละคน ปัญหาในการสัมภาษณ์ที่สำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นได้แก่ การที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่กล้าพูดภาษาไทย อีกทั้งยังมีปัญหาในด้านการสื่อสาร จึงจำเป็นต้องใช้ความช่วยเหลือในการสัมภาษณ์ข้อมูลบางส่วน

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการสัมภาษณ์ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 73 คน ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ แสดงในตาราง 5 ต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จังหวัดกาญจนบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งมีชนกลุ่มน้อยอยู่หลายกลุ่ม ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด ส่วนเมียนมามีอาศัยอยู่ตามป่าเขาในเขตป่าสงวน เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า และเขตอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งตามแนวชายแดนไทย-พม่า สภาพการคมนาคมมีความยากลำบาก ในฤดูฝนมีเส้นทางถูกตัดขาดในหลายหมู่บ้าน มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่แร้นแค้น ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ อีกทั้งยังมีปัญหาการอพยพของกะเหรี่ยงจากนอกประเทศ เข้ามາอาศัยปะปนกับชาวไทยภูเขา ทำให้เกิดความยากลำบากแก่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาคน ในการบริการการศึกษาของรัฐที่จัดให้ชุมชนกะเหรี่ยงในระบบโรงเรียนนั้น ไม่สามารถจัดได้อย่างทั่วถึง การจัดการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง ที่สามารถให้บริการแก่ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้ง่าย และมีความยืดหยุ่นตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาให้ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเน้นถึงการศึกษาชุมชน เพื่อนำข้อมูลด้านต่าง ๆ ของชุมชนมาไว้ประกอบการพิจารณาวางแผนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของนอกโรงเรียน และความคิดเห็นของประชาชน และเจ้าหน้าที่รัฐในหมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณาแนวทาง และขอเสนอแนะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับชุมชนกะเหรี่ยงต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกดำเนินการในหมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 4 หมู่บ้าน ในพื้นที่ 4 อำเภอ คืออำเภอทองผาภูมิ สังขละบุรี ไทรโยค และศรีสวัสดิ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร รายงาน สถิติ และโครงการต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น เอกสารที่มีความสำคัญต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก ได้แก่ แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ของคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ
2. การใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ประชาชน เพื่อสอบถามข้อมูลส่วนตัว ปัญหา ความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการบริการการศึกษาในโรงเรียน โดยสอบถามประชาชนใน 4 หมู่บ้าน จำนวน 73 คน
3. การให้เจ้าหน้าที่คอยแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการบริการด้านการศึกษาในชุมชนกะเหรี่ยง ได้สอบถามเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนกะเหรี่ยง เช่น เจ้าหน้าที่ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการเกษตร พัฒนาการ ตำรวจตระเวนชายแดน ชุดพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พทท.) และศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา จำนวน 15 คน
4. การสังเกตและจดบันทึกเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยได้พบเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำโดยนำข้อมูลที่รวบรวมมาประมวลเขาด้วยกัน ข้อมูลที่เป็นปริมาณหรือจำนวนต่าง ๆ ได้ทำการวิเคราะห์ในรูปแบบของความถี่และการร้อยละ ส่วนข้อมูลในเชิงคุณภาพ เช่น ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้นำรวบรวม แล้วจำแนกออกตามหมวดหมู่ของเนื้อหา และเสนอความถี่กับข้อมูลเชิงปริมาณในลักษณะของการขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ให้นำเสนอใน 4 หัวข้อต่อไปนี้ คือ (1) สภาพและปัญหาของหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมาย (2) ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน (3) ข้อมูลและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ และ (4) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในหมู่บ้านกะเหรี่ยง

1. สภาพสภาพของหมู่บ้านเป้าหมาย

1) ใน 4 หมู่บ้าน มีครัวเรือนทั้งหมด 187 ครัวเรือน มีประชากร 1,101 คน แยกเป็นชาย 592 คน และหญิง 509 คน เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเท่ากับ 6 คน

2) ความที่ติดต่อกัน ทุกครัวเรือนไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและเขตอุทยานแห่งชาติ

3) ทั้ง 4 หมู่บ้านไม่มีไฟฟ้าใช้ เชื้อเพลิงที่ใช้หุงต้ม ไคแก ถ่านและฟืน ซึ่งชาวบ้านทำใช้เอง โดยอาศัยไม้จากป่าสงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ

4) ความที่อยู่อาศัย ครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 64.2 เป็นบ้านมุงควายหมาคา และร้อยละ 35.8 มุงควายสังกะสี มีครัวเรือนเพียงร้อยละ 12.3 เท่านั้นที่มีส้วมใช้ ที่เหลืออื่น ๆ ไม่มี

5) การประกอบอาชีพ ทุกครัวเรือนมีอาชีพหลักคือ การทำไร่ชาว โดยทั่วไปมีผลผลิตต่ำ บางปีไม่พอบริโภคในครอบครัว พืชไร่ระยะสั้นปลูกไคแก ข้าวโพด พริก ละหุ่ง ถั่วเหลือง งา และฝ้าย อุตสาหกรรมในครัวเรือนอื่น ๆ ไม่มี นอกจากการทอผ้าชาวเขาบางเล็กน้อย

6) ด้านสาธารณสุข บริการด้านสาธารณสุขที่มีในหมู่บ้าน ไคแก ตูยา กองทุนยา และเวชภัณฑ์หมู่บ้าน ชาวบ้านมักไปขอยารจากหน่วยงานของรัฐที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ไคแก ตำรวจตระเวนชายแดน ชุดพลเรือนตำรวจ ทหาร (พทท.) ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา

จำนวนเด็กแรกเกิดในรอบปีใน 4 หมู่บ้าน มี 21 คน และมีตาย 1 คน รอยละ 80 ของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ใ้รับวัคซีนครบตามกำหนด และรอยละ 36.6 ของคูสมรสที่มีอายุระหว่าง 15 - 44 ปี ใ้บริการคุมกำเนิด

7) ด้านการศึกษา มีผู้เรียนไม่จบชั้นประถมศึกษา 47 คน คิดเป็นรอยละ 11.2 มีผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาและไม่ใ้เรียนต่อจำนวน 199 คน หรือรอยละ 47.5 เรียนจบชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 9 คน หรือรอยละ 2.2 เด็กที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษา มี 158 คน หรือรอยละ 37.7 กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษา 5 คน หรือรอยละ 1.9 และกำลังเรียนสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาเพียง 1 คน หรือรอยละ 0.2 ของจำนวนราษฎรทั้งหมด

สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน มีโรงเรียนประถมศึกษาของตำรวจตระเวนชายแดน 2 แห่ง และศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา 2 แห่ง มีหมู่บ้านเดี่ยวที่มีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน แต่ไม่มีห้องสมุดพิ้ให้อ่าน และขาดการดูแลรักษาอาคารและหมู่บ้านแห่งเดียวกันนี้ มีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านอยู่ควย 1 แห่ง ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ ไม่มี

กิจกรรมการฝึกอบรมของโรงเรียนใน 4 หมู่บ้าน ในรอบ 2 ปี มีการฝึกอบรมด้านความมั่นคงของชาติ 8 ครั้ง ด้านอาชีพ 6 ครั้ง ด้านการศึกษา 3 ครั้ง และด้านสุขภาพ 1 ครั้ง

8) ปัญหาความกฎหมายและคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี มีคดีทำร้ายร่างกายเพียง 2 ครั้ง ใน 4 หมู่บ้าน

2. สรุปปัญหาของหมู่บ้านเป้าหมาย

ปัญหาในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 4 แห่ง ที่จ้คว่าอยู่ในระดับรุนแรง จากการประเมินของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน มี 6 ประการดังนี้

1) ปัญหาเ้าเพื่อการเกษตร ในการทำไร่ชาวและพืชไร้ของชุมชนกะเหรี่ยงนั้น ใ้ชน่าฝน ในปีใ้ใดที่ฝนแล้ง หรือไม่ตกตามฤดูกาล ผลผลิตที่ใ้ได้มักต่ำหรือใ้ได้รับความเสียหายมาก ทำให้ชาวไม่พอกินในปีนั้น ก่อใ้เกิดปัญหาความอดอยากและมีหนี้สิน

2) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่ เนื่องจากประชาชนมีการทำไร่ชาวตามแบบดั้งเดิมที่บรรพบุรุษทำกันมา เมื่อคินจ้ค้มักหมุนเวียนไปทำการเพาะปลูกในไร่อื่นต่อไป ไม่มีเทคนิคที่ทันสมัยในการเพาะปลูก ยิงปีใ้ใดฝนแล้งหรือไม่ตกตามฤดูกาลก็งทำให้ผลผลิตตกต่ำยิ่งขึ้น

3) ปัญหาสุขภาพและอนามัย เมื่อมีการเจ็บป่วย มักรักษาตามวิธีพื้นบ้านหรือขอยาจากหน่วยงานรัฐในหมู่บ้าน หรือไปรับการรักษาจากสถานพยาบาลต่าง ๆ รวมทั้งเมื่อมีคนตายก็ไม่ได้มีการแจ้งตายอย่างเป็นทางการ ซึ่งผู้ตายอาจตายในหมู่บ้าน หรือสถานพยาบาลต่าง ๆ ที่ทำการรักษา ทำให้ไม่มีตัวเลขตามประชากรและข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้อง

4) ปัญหาสุขภาพและอนามัยในหมู่บ้าน สภาพบ้านเรือนโดยทั่วไปขาดการระวังรักษาเรื่องความสะอาด รวมทั้งอนามัยส่วนบุคคลและครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาโรคภัยไข้เจ็บและปัญหาด้านสุขภาพ

5) ปัญหาการใช้บริการความรู้ของรัฐ ในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 4 แห่ง มีโรงเรียนประถมศึกษาครบทุกแห่ง ซึ่งมีการดำเนินการเรียนการสอนตามปกติ แต่ไม่สามารถออกไปประกาศนียบัตรรับรองการจบชั้นประถมศึกษาได้ ผู้เรียนต้องสอบผ่านในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจึงจะมีสิทธิ์รับประกาศนียบัตรดังกล่าวได้ ส่วนแหล่งบริการความรู้ในหมู่บ้าน มีเพียงหมู่บ้านเดียวที่มีหนังสือประจำหมู่บ้านนั้น มีแค่ตัวอักษร

อ่านหนังสือละหกลดกระจายข่าว สำหรับที่อ่าน
ไม่มีหนังสืออื่นใด

6) ปัญหาระดับการศึกษาของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่เรียนจบชั้นประถมศึกษาและไม่ได้เรียนต่อ เนื่องจากต้องรับนิคชอบในการทำมาหากิน ไม่มีโอกาสได้อ่านเขียนหนังสือ รวมทั้งขาดแคลนหนังสือ ขาดสารและข้อมูลต่าง ๆ ขาด ทำให้กลายเป็นผู้ลืมหนังสือไปในที่สุด

3. ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 73 คน สรุปข้อมูลและความคิดเห็นได้ดังนี้

1) สภาพและสุขภาพในหมู่บ้านเรือน คราวเรือนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.7 มีสภาพบ้านเรือนคงทนอยู่ได้อย่างน้อยอีก 5 ปี และที่เหลือร้อยละ 49.3 อยู่ได้ไม่คงทนถึง 5 ปี เกี่ยวกับสุขภาพและอนามัยในบริเวณหมู่บ้าน พบว่าปีคราวเรือนร้อยละ 28.8 ที่เก็บกวาดมูลสัตว์และรักษาความสะอาดเป็นประจำ ร้อยละ 27.4 ไม่มีน้ำโสโครกซึ่งเฉอะแฉะในบริเวณคราวเรือน และร้อยละ 37.0 มีการกำจัดเศษขยะในคราวเรือน สำหรับสุขภาพภายในบ้านนั้น ร้อยละ 43.8 ในคราวเรือนของกลุ่มตัวอย่างมีการเก็บกวาดของเครื่องใช้ เป็นระเบียบพอใช้ได้ คราวเรือน

รอยละ 49.3 มีโองใสน้ำดื่มและมีผ้าปิดกั้นครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างรอยละ 37.0 มีการเก็บของใช้ในครัว เช่น มีด จาน เครื่องหุงต้มต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบและเก็บอาหารไว้มีกั้น รอยละ 23.3 มีการเก็บสารพิษคอนข้างปลอดภัย และรอยละ 41.4 มีการเก็บเครื่องมือเครื่องใช้จำพวก มีด ขวาน ปืน อาวุธ และของมีคมไว้อย่างปลอดภัย การมีส่วนร่วม พบว่าครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างรอยละ 16.4 เท่านั้นมีส่วนร่วม นอกนั้นไม่มี

2) ด้านการประกอบอาชีพ ทุกครัวเรือนมีอาชีพหลักคือ การทำไรชา และมี การปลูกพืชเสริมจำพวกข้าวโพด พริก เป็นต้น ซึ่งเพาะปลูกโดยอาศัยธรรมชาติ ไม่มีการใช้ปุ๋ย ไม่ไถใช้พันธุ์พืชของทางราชการ แต่มีการใช้ยากำจัดศัตรูพืชในการปลูกฝ้ายที่บ้านบงที่ตั้ง ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างรอยละ 75.3 มีการเลี้ยงเป็ด ไก่ รอยละ 12.3 มีการเลี้ยงหมู รอยละ 21.9 เลี้ยงวัว และควาย ไม่มีการใช้พันธุ์สัตว์ของทางราชการ และรอยละ 20.5 ตอบว่าสัตว์เลี้ยงของตนเคยไ้รับวัคซีน

การเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างรอยละ 28.8 เป็นสมาชิก กลุ่มกองทุนของหมู่บ้าน รอยละ 20.8 เป็นสมาชิกกลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน และรอยละ 2.7 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ

เกี่ยวกับการฝึกอบรมด้านอาชีพ กลุ่มตัวอย่างรอยละ 28.8 ตอบว่า เคยเข้าอบรมเกี่ยวกับอาชีพด้านเกษตรกรรม และรอยละ 8.2 เคยอบรมวิชาตัดเย็บเสื้อผ้า ในด้าน ความเห็นที่ว่าควรจะจัดให้ฝึกอบรมอะไรบางในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างรอยละ 41.4 ตอบว่า ด้านเกษตรกรรม รอยละ 27.4 ตอบว่าทางตัดเย็บเสื้อผ้า ข่างตัดผมและเสริมสวย กับช่างเครื่องยนต์ มีผู้ตอบรอยละ 15.1 เท่านั้น

4. ด้านการรับข่าวสารขอมูล ผู้ตอบรอยละ 71.2 สนใจอยากได้ขอมูลด้านการเกษตร รอยละ 23.3 อยากได้ขอมูลเรื่องราคาสินค้าด้านการเกษตร และรอยละ 19.2 สนใจข่าวสารบ้านเมือง ส่วนวิธีการรับข่าวสารขอมูลที่เหมาะสม รอยละ 80.8 เห็นว่า ต้องการรับจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ โดยตรง รอยละ 58.9 ตอบว่าทางวิทยุ รอยละ 30.1 ตอบว่า ทางหนังสือพิมพ์และหนังสือ รอยละ 23.3 ตอบว่าทางหอกระจายข่าว และรอยละ 11.0 ทาง ภาพยนตร์ สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการรับทราบข่าวสารขอมูลนั้น รอยละ 94.5 เห็นว่า สะดวกในช่วงเย็น รอยละ 84.9 สะดวกในช่วงเช้า และรอยละ 17.8 สะดวกในช่วงกลางวัน

5. ข้อมูลและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่

การวิจัยครั้งนี้ได้สอบถามเจ้าหน้าที่ 15 คน ซึ่งสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับหมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งสรุปข้อมูลและความคิดเห็นได้ดังนี้

- 1) ความมุ่งหมายในการให้บริการของหน่วยงานนั้น ๆ เรียงตามลำดับคือ
 - ๑) รายนงในการรักษาพยาบาล 8 ราย
 - ๒) มุ่งกระทำด้านสุขศึกษาและอนามัย 7 ราย
 - ๓) จัดให้มีการพัฒนาโดยทั่วไป อย่างละ 6 ราย
 - ๔) ตอบว่า มุ่งสอนและแนะนำควยอาชีพ กับมุ่งสอนหนังสืออีกอย่างละ 2 ราย
 - ๕) ตอบว่า มุ่งจัดระบบป้องกันความปลอดภัย กับมุ่งจัดระบบประชากร
- 2) เกี่ยวกับการทราบนโยบายของหน่วยงาน 7 ราย
- ๓) ลักษณะการจัดกิจกรรมนอกโรงเรียนของหน่วยงานนั้น 3 ราย
- ๔) จักสอนเป็นกลุ่ม อย่างละ 2 ราย
- ๕) ตอบว่า จักสอนเป็นรายบุคคล
- ๖) จักสอนหนังสือโดยใช้สื่อการเรียนจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเป็นหลัก และอำนวยความสะดวกด้านสถานที่เรียนและให้ค่าปรึกษา อย่างละ 1 ราย
- ๗) ตอบว่า จักสอนโดยการสาธิต
- ๘) เขารวมประชุมกับชาวบ้านประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ออกไปปฏิบัติงานจิตวิทยา และรับเชิญไปเป็นวิทยากร
- ๙) ความปัจจัยเกื้อหนุนและอุปสรรคในการดำเนินงาน มีดังนี้ 6 ราย
- ๑๐) ตอบว่า มีจำนวนบุคลากรเหมาะสม 5 ราย
- ๑๑) ตอบว่า มีน้อยไป อีก 4 ราย
- ๑๒) ไม่มีความเห็น ในด้านวุฒิและประสบการณ์ของบุคลากร มี 9 ราย
- ๑๓) ตอบว่า เหมาะสมแล้ว อีก 6 ราย
- ๑๔) ไม่มีความเห็น
- ๑๕) ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และยานพาหนะ ผู้ตอบ 4 คน เห็นว่าเพียงพอ 7 คน เห็นว่าไม่เพียงพอ อีก 4 คน ไม่มีความเห็น
- ๑๖) ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ผู้ตอบ 9 ราย
- ๑๗) ตอบว่า **ราบรื่น** 2 ราย
- ๑๘) ตอบว่า **ราบรื่น** อีก 4 ราย
- ๑๙) ไม่มีความเห็น
- ๒๐) ในด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนนั้น ผู้ตอบ 6 คน เห็นว่าเป็นปัญหาต่อการทำงาน 7 คน เห็นว่าไม่เป็นปัญหา
- ๒๑) อีก 2 คน ไม่มีความเห็น
- ๒๒) ด้านการสนับสนุนจากประชาชนนั้น เจ้าหน้าที่ 8 คน เห็นว่าได้รับการสนับสนุนดี 4 คน
- ๒๓) ตอบว่า ไม่ดี อีก 3 คน
- ๒๔) ไม่มีความเห็น
- ๒๕) ด้านระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม ไคแก ช่วงชั้นวาคมถึงมกราคม กับมกราคมถึงพฤษภาคม ช่วงเวลาแต่ละวัน ไคแก

ตอนกลางคืน เกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศนั้น ผู้ตอบ 7 คน เห็นว่าไม่เป็นปัญหา ผู้ตอบ 4 คน เห็นว่าเป็นปัญหา อีก 4 คน ไม่มีความเห็น

สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ โคกแก ควรให้มีการสอนภาษาไทย ให้เพิ่มจำนวน ชั่วโมงการสอนภาษาไทย ควรจัดสอนช่วงหลังเลิกงาน ควรจัดให้มีบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียน ลงในพื้นที่และจัดให้มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายและเสนอแนวความคิด

ข้อจำกัดของการวิจัยฉบับนี้ที่สำคัญยิ่งคือ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล เนื่องจากหมู่บ้านแต่ละแห่งอยู่ไกล เดินทางลำบาก ผู้วิจัยใช้เวลาอยู่ในแต่ละหมู่บ้านเพียง 1 - 2 วัน และยังมีปัญหาด้านภาษาและการสื่อสารด้วย การศึกษาครั้งนี้เป็นการพิจารณาข้อมูลจากเอกสารทางราชการที่มีอยู่ โดยเฉพาะข้อมูล หมู่บ้านจากแบบ กทช. 2 ค การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง การสอบถามเจ้าหน้าที่และการสังเกตจากผู้วิจัยเอง สิ่งที่น่าสนใจยิ่งนี้ สามารถแสดงได้ก็คือ การเสนอข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน เพื่อนำมาเป็นสิ่งประกอบการพิจารณาในการวางแผนการจัดบริการการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และ ความต้องการของชุมชน ซึ่งในการจัดบริการลงสู่พื้นที่ในขั้นดำเนินการจริงจำเป็นต้องพิจารณาส่วนอื่นประกอบ เช่น ความเป็นไปได้ในแง่การลงทุน การระดมกำลังและประสานงานระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ การจัดกลุ่มหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้รับบริการมีจำนวนมากพอ เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ผู้วิจัยขอเสนอแนวความคิดในการจัดบริการการศึกษา นอกโรงเรียนในหมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี แยกเป็น 7 ประการ เพื่อการพิจารณาดังต่อไปนี้คือ

1. การพัฒนาความรู้พื้นฐาน
2. การพัฒนาคนชาวสารขอมูล
3. การพัฒนาคนอาชีพ
4. ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

5. การพัฒนาเทคโนโลยีชุมชน
6. การพัฒนาองค์กรท้องถิ่น
7. การพัฒนาระบบการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. การพัฒนาความรู้พื้นฐาน

ชุมชนกะเหรี่ยงมีความต้องการในการเรียนหนังสือในชั้นอ่านออกเขียนได้ และการพูดภาษาไทยอยู่มาก ทั้งนี้เพราะนอกจากผู้ที่ไม่เคยเขาเรียนส่วนหนึ่งแล้ว ยังมีอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่เรียนจนชั้นประถมศึกษาไปแล้วแต่ลืมหนังสือ การพิจารณารูปแบบการจัดการศึกษาแบบครูอาสาสมัคร เติบสอน เช่นเดียวกับในโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) จึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะครูจะเข้าไปอยู่ประจำในพื้นที่คล้ายกับเป็นสมาชิกของชุมชนกับสามารถให้การอบรมสั่งสอน และชี้แนะการพัฒนาได้เป็นอย่างดี เพื่อเปิดโอกาสในการศึกษาให้กับชุมชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร และสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานในพื้นที่ และชุมชนที่ต้องการให้มีบุคลากรการศึกษานอกโรงเรียนลงประจำในพื้นที่ อันนี้ควรมีการพัฒนาความรู้แบบการสอนภาษาไทยสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากชุมชนในแถบนี้มีความแตกต่างกันในภาษา สภาวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยม ๗ กับชุมชนกะเหรี่ยงในภาคเหนือของประเทศไทย

ในหมู่บ้านที่ยังไม่สามารถใช้รูปแบบ ศศช. ได้ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมครูสอนระดับเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน โดยใช้ครูจากโรงเรียนของศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาหรือตำรวจตระเวนชายแดนที่มีในหมู่บ้าน เพื่อทำการสอนประชาชนวัย 14 ปีขึ้นไป ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาระดับเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถรับไปประกาศนียบัตรจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนได้เลย

2. การพัฒนาความรู้ข่าวสารข้อมูล

โอกาสในการได้รับข่าวสารข้อมูลของชุมชนกะเหรี่ยงมีน้อย เนื่องจากความจำกัดในด้าน การอ่าน การอยู่ห่างไกลการคมนาคม เป็นต้น จึงควรเพิ่มโอกาสในการสื่อสาร โดยจัดทำสิ่งพิมพ์ประเภทข่าวสารต่าง ๆ สารแนะนำ ที่ควรเน้น คือข่าวด้านการเกษตร

ราคาสินค้า พืชผลต่าง ๆ ชาวสารบ้านเมือง การให้ความรู้คานอนามยส่วนบุคคลและ
ในครัวเรือน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยง โดยฝากส่งไปกับผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ที่ประจำหมู่บ้านนั้น เพื่อเป็นสื่อในการบอกข่าวให้กับชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงทั้ง
ในด้านการสนทนา หรือนำไปไว้ในที่อ่านหนังสือของหมู่บ้านซึ่งควรจัดให้มีขึ้นทุกหมู่บ้าน
โดยมีระบบจัดส่งหนังสือพิมพ์หรือวารสาร ให้ถึงที่อ่านฯ อย่างเป็นทางการพัฒนาและดูแลที่อ่านฯ อยู่
สม่ำเสมอ ส่วนหอกระจายข่าว เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการแพร่ข่าวสารข้อมูลที่น่าสนใจ
สำหรับชุมชนกะเหรี่ยง ซึ่งมีการตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างกระจัดกระจาย และควรจัดให้
มีรายการวิทยุภาคภาษาไทยและภาษากะเหรี่ยง ในคลื่นความถี่ที่ชุมชนกะเหรี่ยง
สามารถฟังได้

3. การพัฒนาบ้านอาชีพ

อาชีพหลักของชุมชนกะเหรี่ยง คือการทำไร่ข้าว ซึ่งเป็นการทำไร่หมุนเวียน
บุคคลากรในพื้นที่ที่รับผิดชอบในค่านี้อีกคือ เกษตรตำบล หน่วยพัฒนาและส่งเสริมชาวเขา
จากการสำรวจ สิ่งที่ควรให้ความสนใจ คือเทคนิคในการทำไร่เพื่อเพิ่มผลผลิตคือไร
ให้สูงขึ้น เช่น การใช้ปุ๋ยธรรมชาติ การใช้พันธุ์พืชของทางราชการ เป็นต้น โดยไม่ใช่
เป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิต เช่น การใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ การใช้ยาฆ่าแมลง ซึ่งก่อ
ให้เกิดมลภาวะขึ้นในชุมชนได้ ส่วนการปลูกพืชไร่ การเลี้ยงสัตว์ การปลูกผักสวนครัว
เป็นสิ่งที่หน่วยงานดังกล่าวได้ทำการศึกษาและพัฒนาอยู่แล้ว รวมทั้งการจัดอบรม
ให้กับชาวบ้าน

อาชีพที่ควรจัดฝึกอบรมเพิ่มขึ้นในหมู่บ้าน คือช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างเสริมสวย
ช่างตัดผมชาย ช่างซ่อมเครื่องยนต์ โดยเปิดสอนแบบครบวงจร มีการสนับสนุนและช่วย
เหลือในด้านวัสดุอุปกรณ์ การจัดการและเงินทุน เป็นต้น ให้สามารถดำเนินการในหมู่บ้าน
ได้ และคำนึงถึงความเหมาะสม ความต้องการในท้องถิ่นว่าควรมีจำนวนเท่าใดในแต่ละวิชาชีพ
และอาชีพที่ควรพัฒนา เป็นต้นว่า การจัดสถาน เนื่องจากมีวัสดุในท้องถิ่น จำพวกไม้ไผ่

ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในเขตป่าเขาของจังหวัดกาญจนบุรี และการท่องเที่ยวที่ควรถือเป็น การฟื้นฟูการท่องเที่ยวเองในล้านเครื่องนุ่มห่ม ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นรายได้เสริม ในกฎ วางจากการทำไร่ โดยจัดหาตลาดให้กับสินค้าประเภทนี้ด้วย

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญ คือการให้การศึกษากลุ่มชนกะเหรี่ยงในเรื่องความเชื่อ ที่ขัดขวางการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่และอาชีพ เช่น ความเชื่อว่ามีผีเมื่อมีการเลี้ยงสัตว์ บางประเภทในหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนไปจากอดีตแล้ว

4. ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน

ควรจัดช่วงเย็น หลังเลิกงานประจำวัน หรือหลังถูกเก็บเกี่ยว ในสังคม ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ชาวบ้านมักหยุดงานไปทำบุญที่วัด ในวันพระ จึงควรอาศัยเวลาในช่วงนี้ทำการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล หรือจัดกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียน

5. การพัฒนาเทคโนโลยีชุมชน

สิ่งที่ควรให้ความสำคัญ คือการพัฒนาการใช้เชื้อเพลิงในชุมชนกะเหรี่ยง ซึ่งนิยามตัดไม้จากป่าสงวนมาทำเชื้อเพลิง รวมทั้งการใช้ไม้เป็นวัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัย แม้ว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านป่าไม้จะผ่อนปรนให้ประชาชนนำมาใช้สอยได้ แต่ ในอนาคตเป็นสิ่งที่จะต้องตระหนักร่วมกันว่าเป็นการตัดไม้ทำลายป่า ดังนั้น การคิดค้น และพัฒนาการใช้วัสดุอื่น ๆ ทดแทนการใช้ไม้ จึงเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีชุมชน ที่ควรให้ความสนใจอย่างจริงจัง และถือเป็นงานหนึ่งในการบริการการศึกษานอกโรงเรียน ให้กับประชาชน

6. การพัฒนาองค์กรท้องถิ่น

ควรจัดให้มีการฝึกอบรม ประชุมสัมมนาและการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ให้กับ คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มยุวเกษตรกร เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้องค์กรเหล่านี้ ได้มีส่วนร่วมช่วยพัฒนาหมู่บ้านและงานการศึกษานอกโรงเรียนในชุมชนกะเหรี่ยง

7. การพัฒนากระบวนการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาชุมชนกะเหรี่ยง แม้จะมีหน่วยงานหลักรับผิดชอบในพื้นที่ แต่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับชุมชน ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยงานด้านการศึกษาของโรงเรียนด้วย ดังนั้นในการพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยง จึงควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้าน การทำความเข้าใจนโยบายด้านการศึกษาของโรงเรียนของหน่วยงานนั้น และการประสานแผนการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติ จอมแสง. สภาพความพึงพอใจในการทำงานของครูโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.). ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. 83 หน้า. อักษรสำเนา
- กาญจนบุรี, วิทยาลัยครู. การวิจัยความตองการเทคนิคอาชีพในท้องถิ่นของวิทยาลัยครูกาญจนบุรี. กาญจนบุรี : วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, 2527. 81 หน้า. อักษรสำเนา
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขาพุทธศักราช 2524. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2528. 83 หน้า.
- _____ . คณะกรรมการหมู่บ้าน : ความหวังใหม่ของชุมชน. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2529. 149 หน้า.
- การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี, ศูนย์. แผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534). กาญจนบุรี : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกาญจนบุรี, 2528. 139 หน้า. อักษรสำเนา
- การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง, ศูนย์. รายงานการสำรวจสภาพปัญหาและความตองการของประชาชน จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2523. ราชบุรี : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง, 2525. 55 หน้า.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลการวิจัย โครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522. 95 หน้า
- _____ . รายงานการวิจัยเรื่องนโยบายและการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528, 188 หน้า. อักษรสำเนา.
- จังหวัดกาญจนบุรี, สำนักงาน. รวมเรื่องเมืองกาญจน์. กรุงเทพฯ : พิมพ์, 2529. 260 หน้า.

- จังหวัดกาญจนบุรี, สำนักงาน. บรรยายสรุปขอราชการ จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับนักศึกษา
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วันที่ 29 วันที่ 22 กรกฎาคม 2530. กาญจนบุรี :
 สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2530. 81 หน้า. อักสำเนา.
- เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย. สถาบันวิจัยสังคม. การเจ็บป่วยและการตายในกลุ่มชาวเขาเผ่า
กะเหรี่ยง ในเขตอำเภอสะเมิง และอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ :
 ส.ทรัพย์สินการพิมพ์เชียงใหม่, 2530. 110 หน้า.
- ปัจจัยการเสี่ยงที่มีผลต่อการเจ็บป่วยและตายของทารกชาวกะเหรี่ยงในภาคเหนือ
ของไทย. เชียงใหม่ . ส.ทรัพย์สินการพิมพ์เชียงใหม่, 2530. 167 หน้า.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ชาวเขาในไทย. กรุงเทพฯ : ธรรมการพิมพ์, 2506. หน้า 64 - 65
- ประชาสงเคราะห์, กรม. รายงานประจำปี 2528. กรุงเทพฯ . สหมิตรออฟเซต,
 2529. 103 หน้า.
- ปฐม นิคมานนท์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ทิพย์อักษร, 2528.
 361 หน้า
- ปีเตอร์ ฮิลตัน. รายงานเบื้องต้นเรื่องกะเหรี่ยงไป ในภาคเหนือของประเทศไทย. (ฉบับแปล)
 เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยชาวเขา, อักสำเนา.
- ประวิตร โภธิอาศน์. "ปากทองของกะเหรี่ยง," ข่าวสารศูนย์วิจัยชาวเขา. ตุลาคม -
 ธันวาคม, 2521. 57 หน้า.
- "เผยแพร่เขา รายได้ต่ำ ไม่รับการพัฒนาของราชการ," สยามรัฐ. 24 กันยายน, 2530.
 หน้า 3.
- พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี, ศูนย์. สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2528.
 กาญจนบุรี : ศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี, 2528. ไม่มีเลขหน้า.
 อักสำเนา.
- สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2529. กาญจนบุรี : ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์
 ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี, 2529. ไม่มีเลขหน้า. อักสำเนา.

- พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี, ศูนย์. สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2530. กาญจนบุรี : ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี, 2530. 33 หน้า. อักสำเนา
- พาณิชย์จังหวัดกาญจนบุรี, สำนักงาน. ข้อมูลการค้าจังหวัดกาญจนบุรีประจำปี 2529. กาญจนบุรี : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกาญจนบุรี, 2530, 208 หน้า. อักสำเนา.
- เมืองกาญจนบุรี, เทศบาล. วารสารแนะนำจังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ : ชีระการพิมพ์, 2530. 88 หน้า.
- มนตรีรา อินทรอราม. "ความก้าวหน้าของการพัฒนาชนกลุ่มน้อย," สยามรัฐ. 7 เมษายน 2530. หน้า 11.
- รุ่งโรจน์ ทรายสกุลและคนอื่นๆ. บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.). จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง : ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาคเหนือ 2528.
- วิจัยชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่, สถาบัน. ตัวเลขเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย. พฤษภาคม 2529. อักสำเนา.
- วีระ จ่างงค์. ความสามารถในการปฏิบัติงานของครูโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528. 153 หน้า. อักสำเนา
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการสำรวจความต้องการและปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมของชาวเขา พ.ศ. 2526. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2526, 87 หน้า.
- สุนทรী ศิลไพพัฒน์. ชาวเขาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, 2524. 218 หน้า
- สามัญศึกษา, กรม. แนวคิดในการให้การศึกษาชาวเขา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2524. 214 หน้า.

สุรพงษ์ กองจันทึก. ประเพณีการผูกข้อมือ - การกินน้ำตักและพระพุทธรูปศึกษา
กรณีกะเหรี่ยงโป ภาคกลาง กรุงเทพฯ : กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม,
 2530. 66 หน้า. อักสำเนา.

Young, Gordon. The Hill Tribes of Northern in Thailand. Bangkok, The
 Siam Society, 1962. p. x

ภาคผนวก

แบบสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของนักเรียน
ของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

เริ่มเวลา.....น. ถึง.....น. วันที่..... เดือน..... พ.ศ..... ผู้สำรวจ.....
 หัวหน้าครอบครัวชื่อ นาย นาง นางสาว.....นามสกุล.....
 อายุ.....ปี
 ผู้ให้ข้อมูลชื่อ นาย นาง นางสาว.....นามสกุล.....
 อายุ.....ปี
 บ้านเลขที่..... หมู่บ้าน..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

- บ้านหลังนี้มีสภาพคงทนต่อไปอย่างน้อยอีก 5 ปีหรือไม่
 คงทน ไม่คงทน
- บ้านหลังนี้มีการจัดบริเวณบ้านและภายในบ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
บริเวณบ้าน
 มีการกำจัดขยะมูลฝอยให้สะอาด
 ไม่มีน้ำโสโครกขังแฉะและบริเวณครัวเรือน
 มีการเก็บกวาดมูลสัตว์ให้สะอาด
ภายในบ้าน
 มีการเก็บข้าวของเป็นระเบียบ เสื้อผ้า ฝักรองรัง
 มีฝาปิดภาชนะใส่น้ำดื่มมีच्छิด
 ในครัวมีการเก็บของใช้ เช่น มีด จาน
 เครื่องหุงต้ม ฯลฯ ไว้เป็นระเบียบและเก็บ
 อาหารไว้มิดชิด

ข้อตั้งเกกเพิ่มเติม

มีการเก็บสารพิษ เช่น ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช ยาอันตราย และยารักษาโรค ฯลฯ ไว้อย่างปลอดภัย

มีการเก็บเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น มีด ขวาน เป็นต้น ฯลฯ ไว้อย่างปลอดภัย

3. บ้านหลังนี้มีส่วนหรือไม่

มี

ไม่มี

4. บ้านหลังนี้มีอาชีพหลักทำอะไร.....

ก. บ้านหลังนี้ทำนาหรือทำอะไรหรือไม่

ทำ

ไม่ทำ

ข. มีการปลูกพืชหมุนเวียนในไร่นาหรือไม่

ปลูก

ไม่ปลูก

ค. มีการใช้ปุ๋ยในพื้นที่เพาะปลูกหรือไม่

ใช่

ไม่ใช่

ง. มีการใช้พันธุ์พืชของทางราชการหรือไม่

ใช่

ไม่ใช่

จ. มีการใช้ยากำจัดศัตรูพืชหรือไม่

ใช่

ไม่ใช่

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

5. บ้านหลังนี้มีการเลี้ยงสัตว์ต่อไปนี้หรือไม่
- ก. มีการเลี้ยงเป็ดหรือไก่หรือไม่
- มี
- ไม่มี
- ข. มีการเลี้ยงหมูหรือไม่
- มี
- ไม่มี
- ค. มีการเลี้ยงวัวหรือควายหรือไม่
- มี
- ไม่มี
- ง. ในรอบปีที่ผ่านมาสัตว์เลี้ยงดังกล่าวได้รับวัคซีนป้องกันโรคหรือไม่
- ได้รับ
- ไม่ได้รับ
- จ. ในการเลี้ยงหรือผสมพันธุ์สัตว์นั้น ได้ใช้พันธุ์สัตว์ที่ทางราชการส่งเสริมหรือไม่
- ใช่
- ไม่ใช่
6. บ้านหลังนี้มีคนเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ต่อไปนี้หรือไม่
- กลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ
- กองทุนพัฒนาหมู่บ้านหรือกองทุนเฉพาะกิจ เช่น กองทุนยา ธนาคารชาว ฯลฯ
- กลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

7. ท่านเคยฝึกอบรมอาชีพอะไรบ้าง.....จากใคร:..
.....ได้นำมาใช้ประโยชน์อะไรบ้าง.....
8. ท่านคิดว่าน่าจะมีการฝึกอบรมอาชีพอะไรใหม่ ๆ
เพิ่มขึ้นมาบ้าง.....จากใคร.....
คาดว่าจะได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง.....
.....
9. ท่านอยากบูรณาการเรื่องอะไรเพิ่มบ้าง.....
.....
10. ท่านสนใจจะใคร่รับข่าวสารข้อมูลโดยทางใด.....
.....
11. ท่านสามารถที่จะอ่านหรือฟังข่าวสารใดสะดวกในช่วงใด
.....
12. ท่านมีความคิดเห็นและขอเสนอแนะอื่น ๆ ในการ
ดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนอย่างไรบ้าง...
.....
.....

แบบสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่
เกี่ยวกับบริการคานการศึกษานอกโรงเรียนในชุมชนกะเหรี่ยง
เริ่มเวลา.....น. ถึง.....น. วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ผู้สำรวจ.....

1. ข้อมูลทั่วไป

สถานที่ทำงาน.....สังกัด.....

ตำแหน่งของท่านในปัจจุบัน.....ท่านได้ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน
มาแล้ว.....ปี

2. ความมุ่งหมายและลักษณะการจัดกิจกรรม

ก. ท่านทราบนโยบายการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวเขาในหน่วย
งานของท่านหรือไม่

ทราบ (ระบุ).....

ไม่ทราบ (ระบุ).....

ข. จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวเขาในหน่วยงาน
ของท่านเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

ค. ลักษณะการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับชาวเขาของ
หน่วยงานของท่านเป็นอย่างไรบ้าง.....

.....

ง. ในการจัดกิจกรรมดังกล่าวมีการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาหรือไม่

มี

ไม่มี

3. ปัจจัยที่เกื้อหนุนและที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน

ก. บุคลากรที่ทำงานคานการศึกษานอกโรงเรียนในหน่วยงานของท่าน มี

จำนวน วุฒิและประสบการณ์เหมาะสม เพียงพอหรือไม่ และควรมีวิธีการ
แก้ไขอย่างไร

จำนวน เพียงพอ

ไม่เพียงพอ

วิธีการแก้ไข.....

วุฒิและประสบการณ์ เหมาะสม

ไม่เหมาะสม

วิธีแก้ไข.....

ข. หน่วยงานของท่านได้รับงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และยานพาหนะในการ
จัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เหมาะสมเพียงพอหรือไม่ และควรมี
วิธีการแก้ไขอย่างไร

เพียงพอ

ไม่เพียงพอ

วิธีการแก้ไข.....

ค. การประสานงานกับหน่วยงานอื่น มีความราบรื่นเพียงใด และควรมีวิธี
การแก้ไขอย่างไร

รราบรื่น

ไม่ราบรื่น

วิธีการแก้ไข.....

ง. วัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มเป้าหมาย ก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานของท่าน
หรือไม่ และควรมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

ไม่เป็นปัญหา

เป็นปัญหา

วิธีการแก้ไข.....

- จ. การสนับสนุนของบุคคลในท้องถิ่น เป็นไปด้วยดีหรือไม่ และควรมีวิธีการแก้ไข
อย่างไร
- เพียงพอ
- ไม่เพียงพอ
- วิธีการแก้ไข.....
- ฉ. มีการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาใดจึงเหมาะสม
- จัดในเวลา.....น. ถึง.....น.
- ทุกวัน.....ถึงวัน.....
- ในช่วงเดือน.....ถึงเดือน.....
- ช. สภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนกะเหรี่ยง ก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน
ของหน่วยงานท่านหรือไม่ และควรมีวิธีการแก้ไขอย่างไร
- ไม่เป็นปัญหา
- เป็นปัญหา
- วิธีการแก้ไข
4. ขอเสนอแนะ และ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับชุมชน
กะเหรี่ยง.....
-
-

สภาพภูมิประเทศและเส้นทาง

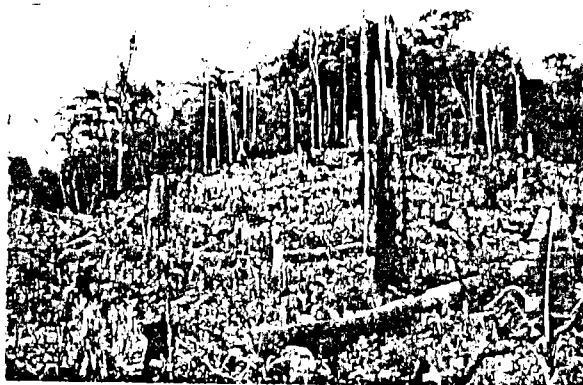
เส้นทาง เขาสุภพาน

เส้นทางควนเต

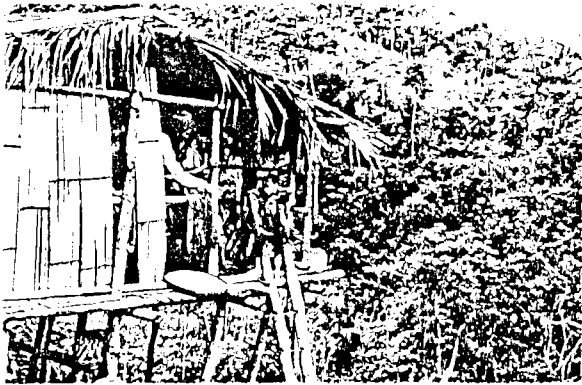

ที่ตั้งชุมชนและบริเวณที่ทำการ

ไร่

สภาพบ้านเรือนของชุมชนเกาะเตี๋ย

บ้านไต่ถุนสูง

บ้านไต่ถุนสูง

การเก็บเงินไต่ถุนบ้าน

ผู้ทรง

ชาว ไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

ตามน้ำในลำห้วย

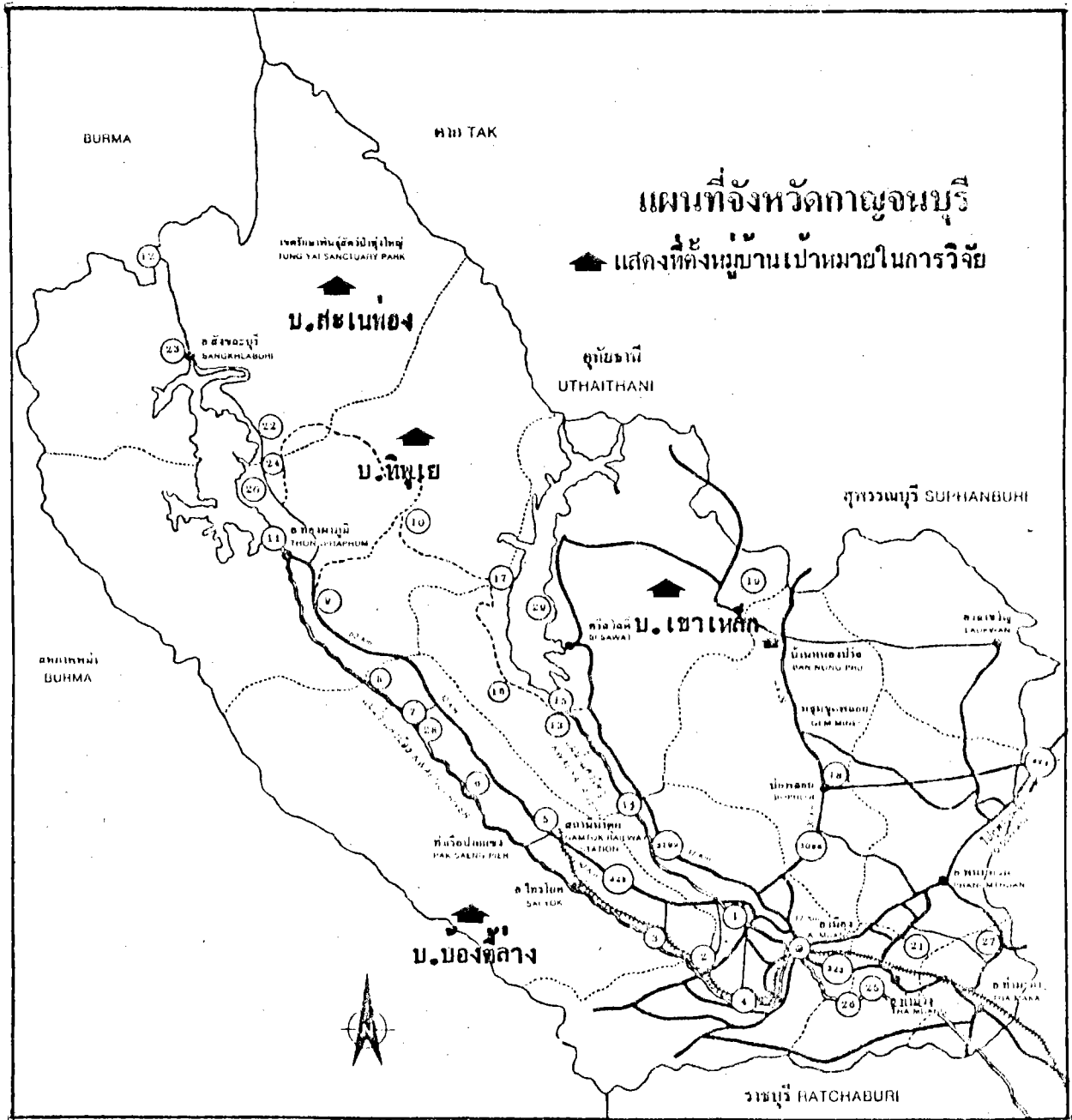
ชาวกะเหรี่ยง

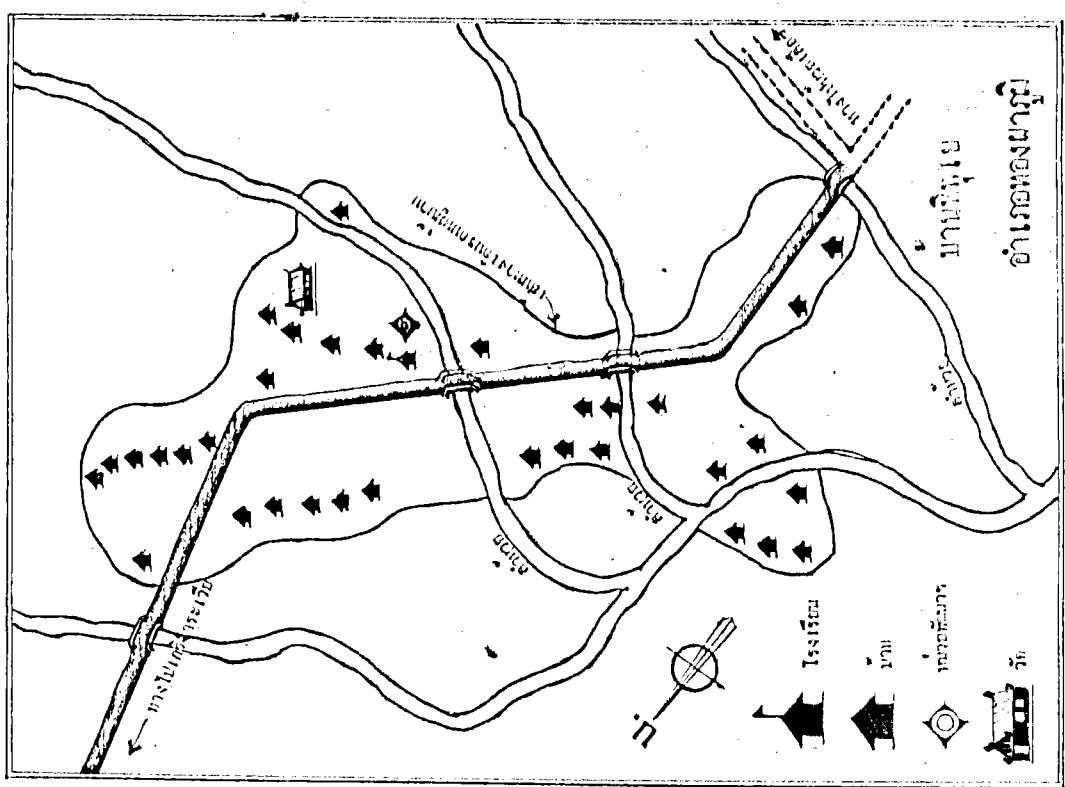
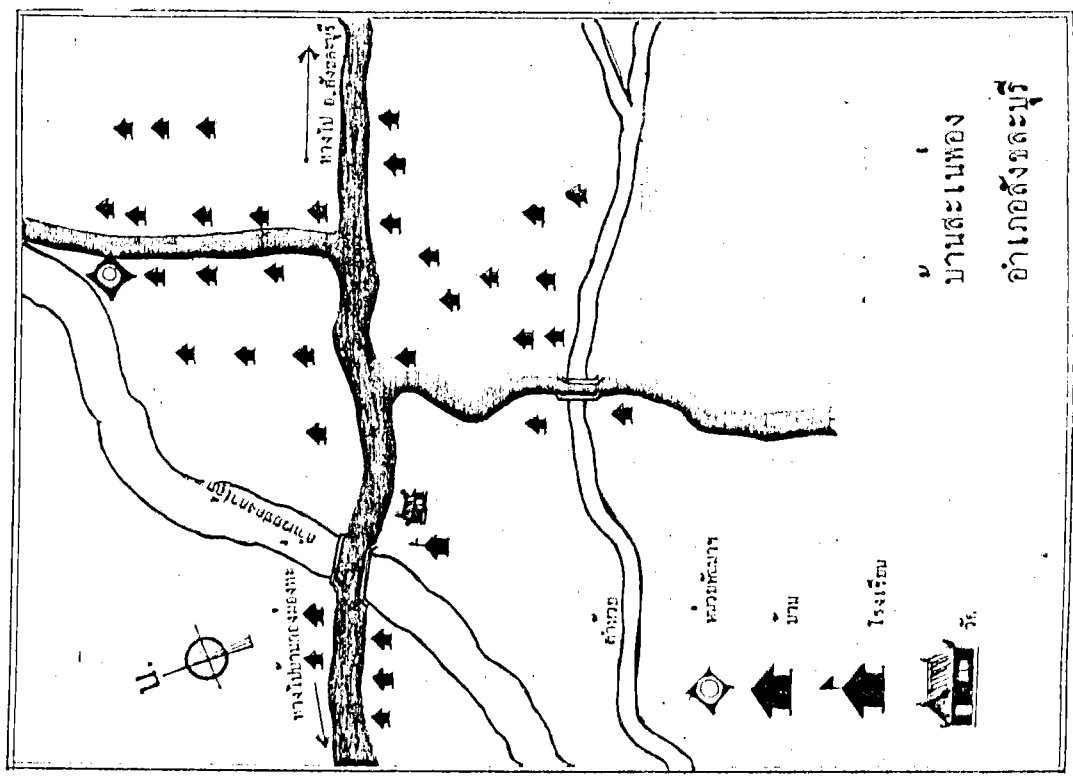

แม่ลูกอ่อน

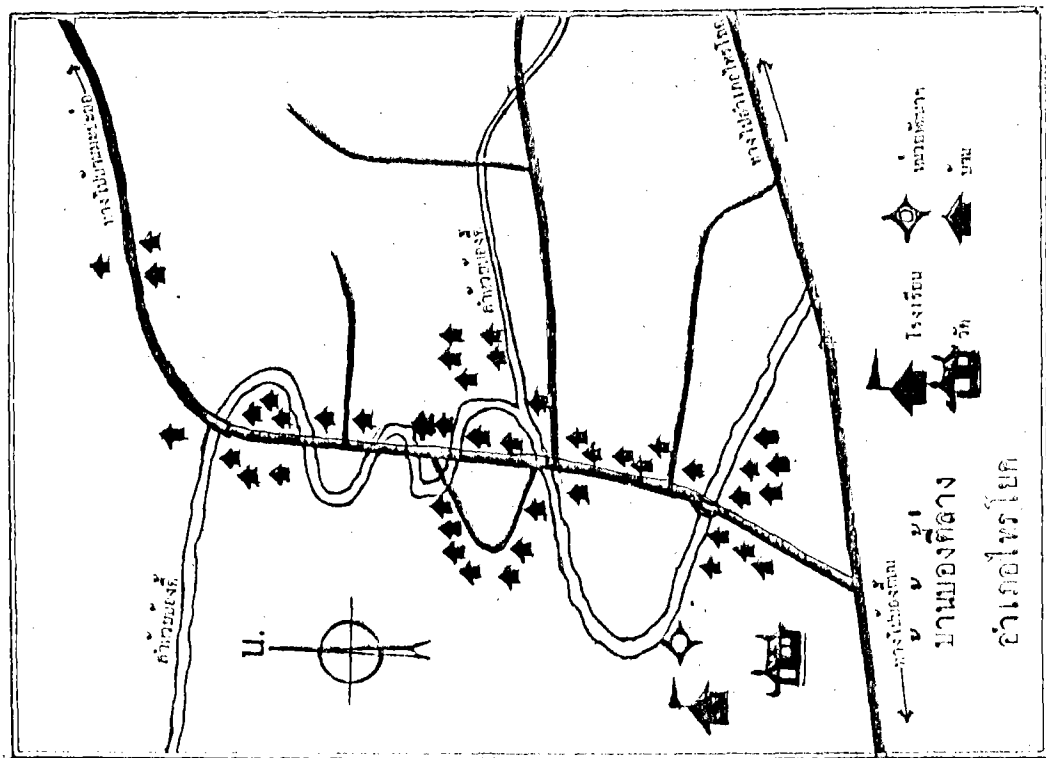
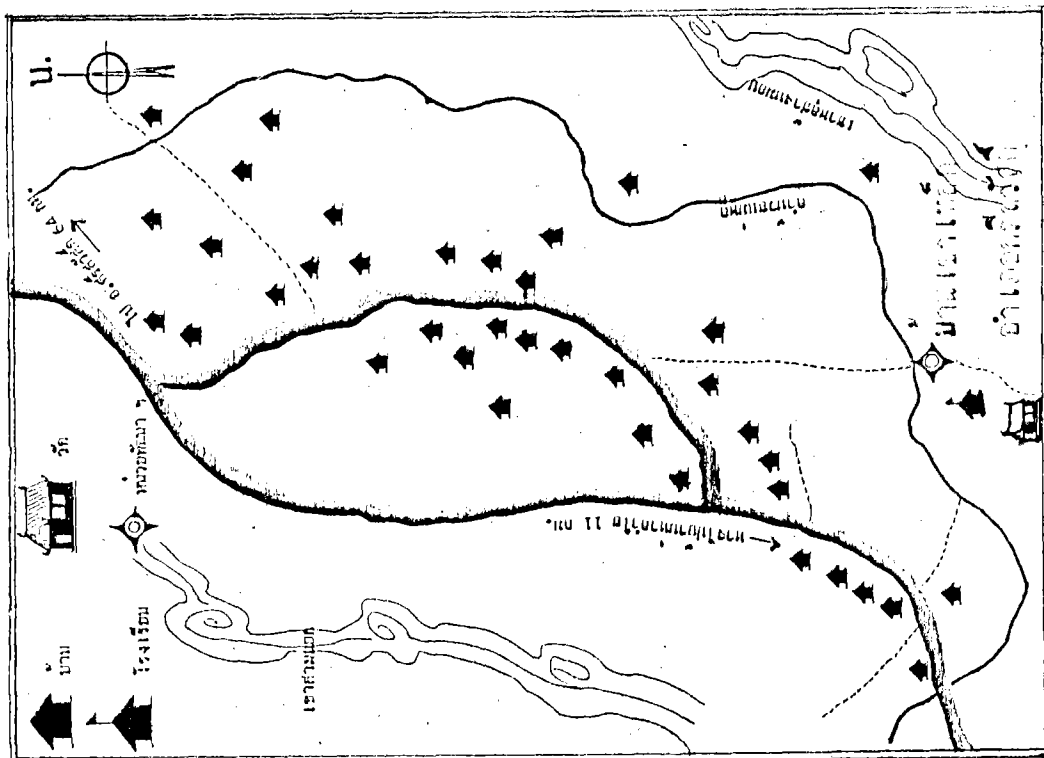

ผู้ส่งลาและชาวกะเหรี่ยง

แผนที่สังขละบุรี และกิ่งอำเภอสังขละบุรีในเขตอำเภอสังขละบุรี

แผนที่แสดงที่ตั้งของกองกำลังฝ่ายไทยและกองกำลังฝ่ายพม่าในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว

บ้านท่าเสา

บ้านท่าอิฐ

บ้านท่าเตียน

บ้านท่าช้าง

บ้านท่าม้า

บ้านท่าวัว

บ้านท่าควาย

บ้านท่าปลา

บ้านท่าหมู

บ้านท่าไก่

บ้านท่าหมูแดง

บ้านท่าหมูดำ

บ้านท่าหมูขาว

บ้านท่าหมูดำ

บ้านท่าหมูขาว

บ้านท่าหมูดำ

บ้านท่าหมูขาว

การศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการด้านการศึกษาของโรงเรียนของ
ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

บทคัดย่อ
ของ
จินตนา สัจจวรรณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สิงหาคม 2531

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการที่เกี่ยวกับการศึกษา
นอกโรงเรียนรวมทั้งความคิดเห็นของประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานใน
ชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณา
กำหนดแนวทาง และขอเสนอแนะในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่เหมาะสมกับสภาพ
ของชุมชนกะเหรี่ยงซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในหมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัด
กาญจนบุรี 4 อำเภอ คือ อำเภอทองผาภูมิ สังขละบุรี ไทรโยค และศรีสวัสดิ์ โดย
คัดเลือกมาศึกษาอำเภอละ 1 หมู่บ้าน รวม 4 หมู่บ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ด้วยตนเอง
ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลดังนี้ (1) ศึกษาเอกสาร รายงาน สถิติและโครงการต่าง ๆ
ที่มีในพื้นที่และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์
ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 73 คน (3) สอบถามกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ จำนวน 15 คน
และ (4) การสังเกตและจดบันทึกเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยได้พบเห็น

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. สภาพของหมู่บ้านเป้าหมาย ใน 4 หมู่บ้านมีครัวเรือนทั้งหมด 187
ครัวเรือน มีประชากร 1,101 คน เฉลี่ยจำนวนสมาชิกครัวเรือนละ 6 คน บ้าน
ที่กินทำกินทุกครัวเรือนไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตป่าสงวน
แห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและเขตอุทยานแห่งชาติ ทุกหมู่บ้านไม่มีไฟฟ้าใช้
เชื้อเพลิงที่ใช้หุงต้ม ได้แก่ ถ่านและฟืน ซึ่งชาวบ้านทำใช้เองโดยอาศัยไม้จากป่า
สงวนและเขตอุทยานแห่งชาติ บ้านที่อยู่อาศัยครัวเรือนร้อยละ 64.2 เป็นบ้านมุงด้วย
หญ้าคา และร้อยละ 35.8 มุงด้วยสังกะสี ครัวเรือนเพียงร้อยละ 12.3 เท่านั้นที่มีส่วน
ใช้ ที่เหลือไม่มี อาชีพหลักของทุกครัวเรือนคือการทำไร่ข้าวเพื่อบริโภคในครอบครัว
พืชไร่ระยะสั้นที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด พริก ละเอียด ถั่วเหลือง งา และถั่ว อุตสาหกรรม
ในครัวเรือน ได้แก่ การทอผ้าชาวเขาซึ่งปัจจุบันมีเหลือน้อย บริการด้านสาธารณสุข

ที่มีในหมู่บ้าน ได้แก่ การจัดการกองขยะ และเวชภัณฑ์หมู่บ้าน เมื่อเจ็บป่วย ชาวบ้านมักไปขอยาจากหน่วยงานของรัฐที่ไปตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ หน่วยตำรวจตระเวนชายแดนชุดพลเรือน ตำรวจ ทหาร (พตท.) ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จำนวนเด็กแรกเกิดในรอบปีที่ผ่านมามี 21 คน ร้อยละ 36.6 ของกลุ่มรสที่มีอายุระหว่าง 15 - 44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด และร้อยละ 80 ของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ขวบ ได้รับวัคซีนครบตามกำหนด

ด้านการศึกษา ประชาชนร้อยละ 11.2 เคยเข้าเรียนหนังสือแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 47.5 เรียนจบชั้น ป.4 มีเพียงร้อยละ 2.2 จบระดับมัธยมศึกษาที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 58 คน หรือร้อยละ 37.7 ของประชากร กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษา 5 คน หรือร้อยละ 1.9 และสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 1 คน หรือร้อยละ 0.2 สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษาของตำรวจตระเวนชายแดน 2 แห่ง และของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา 2 แห่ง มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง แต่ไม่มีหนังสือพิมพ์และหนังสืออื่น ๆ ให้อ่าน และขาดการดูแลสุขภาพ มีเพียง 1 หมู่บ้านที่มีหอกระจายข่าว

กิจกรรมการฝึกอบรมนอกโรงเรียนทั้ง 4 หมู่บ้านในรอบ 2 ปี มีการฝึกอบรมด้านความมั่นคงของชาติ 8 ครั้ง ด้านอาชีพ 6 ครั้ง ด้านการศึกษา 3 ครั้ง และด้านสุขภาพ 1 ครั้ง

ปัญหาด้านกฎหมายและคดีต่าง ๆ ในรอบ 2 ปี ทั้ง 4 หมู่บ้านมีคดีทำร้ายร่างกายเพียง 2 ครั้ง

2. ปัญหาของหมู่บ้าน ปัญหาในหมู่บ้านเป้าหมายทั้ง 4 แห่ง ที่จัดว่าอยู่ในระดับรุนแรงจากการประเมินของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านมี 6 ข้อคือ (1) ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร (2) ปัญหาผลผลิตจากการทำไร่ (3) ปัญหาสุขภาพและอนามัย (4) ปัญหาสุขลักษณะในหมู่บ้าน (5) ปัญหาขาดการให้บริการความรู้ของรัฐ และ (6) ปัญหาเรื่องระดับการศึกษาของประชาชน

3. ข้อมูลและความคิดเห็นของประชาชน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนใน 4 หมู่บ้าน จำนวน 73 คน สรุปได้ดังนี้คือ บ้านเรือนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.7 มีสภาพคงคนอยู่โดยอย่างน้อยอีก 5 ปี และร้อยละ 49.3 อยู่ในสภาพทรุดโทรม ด้านการจัดบริเวณและภายในบ้านนั้น มีครัวเรือนร้อยละ 28.8 ที่เก็บกวาดมูลสัตว์เป็นประจำ ร้อยละ 27.4 ไม่มีน้ำโสโครกขังเฉอะแฉะในบริเวณครัวเรือน และร้อยละ 37.0 มีการกำจัดเศษขยะในครัวเรือนค่อนข้างดี ส่วนสภาพภายในบ้านพบว่า ร้อยละ 43.8 เก็บข้าวของเครื่องใช้ค่อนข้างเป็นระเบียบ ไม่รกรุงรัง ร้อยละ 49.3 มีโถงใส่น้ำดื่มและมีฝาปิดมิดชิด ร้อยละ 37.0 มีการเก็บของใช้ในครัว เช่น มีด จาน เครื่องหุงต้มต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบและเก็บอาหารไว้มิดชิดร้อยละ 23.3 มีการเก็บสารพิษไว้นอกห้องปลอดภัย และร้อยละ 41.4 มีการเก็บเครื่องมือเครื่องใช้จำพวกมีด ขวาน และอาวุธ ไว้ค่อนข้างปลอดภัย

ด้านการประกอบอาชีพ ในทุกครัวเรือนทำไร่ข้าว และมีการปลูกพืชเสริมจำพวกข้าวโพด พริก เป็นต้น ไม่มีการใช้พื้นที่ของทางราชการ ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.3 มีการเลี้ยงสัตว์จำพวกเป็ดและไก่ ร้อยละ 12.3 มีการเลี้ยงหมู ร้อยละ 21.9 มีการเลี้ยงวัวและควาย และไม่มีการใช้พื้นที่ของทางราชการ สัตว์เลี้ยงได้รับวัคซีนร้อยละ 20.5 ร้อยละ 28.8 ของกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกของกองทุนในหมู่บ้านร้อยละ 20.8 เป็นสมาชิกของกลุ่มพัฒนา และร้อยละ 2.7 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพ

เกี่ยวกับการฝึกอบรมด้านอาชีพ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.8 เคยฝึกอบรมอาชีพด้านเกษตรกรรม และร้อยละ 8.2 เคยอบรมวิชาตัดเย็บเสื้อผ้า ส่วนอาชีพที่น่าจะมีการจัดฝึกอบรมขึ้นในหมู่บ้านตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง นั้น ร้อยละ 41.1 ตอบว่าควรอบรมด้านเกษตรกรรมร้อยละ 27.4 ตอบว่าช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ส่วนช่างตัดผมและเสริมสวยมีร้อยละ 15.1 ช่างเครื่องยนต์มีผู้ตอบร้อยละ 15.1 เท่ากัน

ด้านการรับข่าวสารข้อมูล กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 71.2 ตอบว่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องราคาสินค้าด้านการเกษตร ร้อยละ 23.3 สนใจเรื่องราคาสินค้าด้านการเกษตร ร้อยละ 19.2 สนใจข่าวสารบ้านเมือง ส่วนวิธีการรับข่าวสารข้อมูลนั้น ร้อยละ 80.8 ตอบว่าควรได้รับจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ร้อยละ 58.9 ตอบว่ารับฟังทางวิทยุ ร้อยละ 30.1 ทางหนังสือและหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 23.3 ทางหอกระจายข่าวและ ร้อยละ 11.0 ทางภาพยนตร์ สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการรับทราบข่าวสารข้อมูลนั้นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 94.5 เห็นว่าสะดวกในช่วงเย็น ร้อยละ 84.9 สะดวกในช่วงเช้า และร้อยละ 17.8 ตอบว่าสะดวกในช่วงกลางวัน

จากข้อสรุปผลการวิจัยข้างต้น ได้เสนอแนะแนวความคิดในการจัดการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี ที่ควรพิจารณาเป็น 7 ประเด็น คือ (1) การพัฒนาความรู้พื้นฐาน (2) การพัฒนาค้นข่าวสารข้อมูล (3) การพัฒนาอาชีพ (4) ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียน (5) การพัฒนาค้นเทคโนโลยีชุมชน (6) การพัฒนาองค์กรท้องถิ่น และ (7) การพัฒนาระบบการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

A STUDY OF PROBLEMS AND NEEDS FOR NONFORMAL EDUCATION OF
SELECTED KAREN HILLTRIBE IN CHANGWAT KANCHANABURI

AN ABSTRACT

BY

CHINTANA SUNGVORN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
August 1988

The purposes of this research were to study community conditions problems and needs related to nonformal education, and opinions of villagers and government officials working in the Karen hilltribe communities in Kanchanaburi, and to use these data for setting up guidelines and recommendations in provision nonformal education suitable for those minority hilltribe communities.

The research was undertaken in 4 Karen hilltribe villages, chosen one each from 4 districts of Kanchanaburi.

The data were gathered personally by the researcher through the following means: (1) reviewing documents, reports, statistics and projects pertinent to the areas and organizations involved, (2) using the questionnaires for interviewing 73 villagers in the areas, (3) interviewing 15 government officials, and (4) observing and recording situations as perceived by the researcher herself.

The research findings were summarized as follows:

1. Situations of the Target Villages. In 4 villages there were 187 households and 1,101 people, 6 people per household on an average. All households did not have landholding licenses, since the villages were located in the forest reservation, wildlife protection, and national park areas. All households did not have electricity. The fuels used for cooking were charcoals and firewoods produced by the villagers themselves and from the wood cut from the national and reserved forests. In regard to housing, 64.2% of households resided in the thatch-roof houses, 35.8% in zinc-roof

houses. Only 12.3% of households had toilets, while the rest had none. The main vocation of households was upland rice farming. And the short-period upland crops produced were corn, chilli, castor oil, yellow bean, sesame, and cotton. The home industry was hilltribe-style cloath weaving, which would gradually diminish. Health services in the villages included the medicine funds, and village medical plans. When the villagers became ill, they would go for medicines at the government units working in the villages, such as the Border Patrol Police, the Joint Civil Police and Military, and the Hilltribe Development and Welfare Unit. The number of infants born during the year was 21 with only one dead after birth. The married couples with ages between 15 and 44 years that used birth-control services accounted for 36.5%, and 80.0% of the infant younger than 1 year old were vaccinated within the time dued.

In regard to education, it was found that 11.2% of villagers never went to school and went to shcool but did not finish elementary dedcation, 47.5% finished Grade 4, and only 2.2% finished the secondary level. There were 158 children, or 37.7% of population, learning in primary school; and 5 persons, or 1.9%, learning in secondary school and only 1 person, or 0.1%, learning at a higher level. The facilities used for learning in the villages were 2 border patrol police schools, and 2 hilltribe development and welfare units. There was one village reading center, but no newspapers and other reading materials, and nobody to take its care. One village had the news boardcasting post.

The nonformal education conducted in 4 villages during the past two years included eight training programs on national security, six training programs on vocation, three training programs on education, and one program on health.

In regard to legal problems within 2 years, it was found that in 4 villages there were 2 cases of physical abuses.

2. Problems in Villages. In the 4 target villages there were six problem areas that were rated as serious by the village development committees: (1) problems on water for agricultural purposes, (2) problems on upland crop production, (3) problems on health, (4) problems on village sanitation, (5) problems on the services of knowledge rendered by the government, and (6) problems on educational attainment levels of villagers. It is therefore necessary that these problem areas be considered in provision of nonformal education.

3. Opinions of Villagers.

From the interview of 73 people in the sample from 4 villages it was summarized; that 50.7% of houses of the villagers in the sample were in a durable condition and could be used for at least another five years, and 49.3% were in a bad condition. In regard to household beautification, it was also found that 28.8% of households regularly took care of animal confinement areas and the remains, 27.4% had no dirty water around their households, and 37.0% had the garbage disposal by a relatively good method. In regard to the condition inside the houses, it was found that 43.8% orderly and

tidily took good care of their houses, 49.3% had water jars with lids, 37.0% had certain places to keep kitchen utensils, such as knives, cooking utensils, and foods; 23.3% had relatively safe places to keep poisonous chemicals; and 41.4% had relatively safe places to keep tools such as knives, axes and weapons.

Vocations. All households engaged in rice farming, and grew additional crops, such as corn and chilli. Neither government fertilizers nor seed varieties were used. It was found that 75.3% of the sample households raised ducks and chicken, 12.3% raised pigs, and 21.9% raised cows and buffaloes. Only 20.5% of animals were vaccinated, and no government animal breeds were used. It was also found that 28.8% of the sample were members of fund-saving groups, 20.8% were members of development groups, and 2.7% were members of vocational groups.

Vocational Training. It was found that 28.8% of the sample used to attend the training programs on agriculture, and 8.2% on dressmaking. The vocational training programs that should be conducted in the villages, as perceived by the sample, included 41.1% on agriculture, 27.7% on dressmaking, and 15.1% on barbering and hairdressing and on auto-mechanics.

Data and Opinions on Information. It was found that 71.2% of the sample responded that they were interested in learning agricultural skills and knowledge 23.3% in information about price of goods and agricultural products, 19.2% in domestic news.

In regard to the means of obtaining information it was found that 80.8% from the government officials working in the units, 58.9% from radio, 30.1% from books and newspaper, 23.3% from the news broadcasting post, and 11.0% from the movies. In regard to the time suitable for obtaining information it was found that 94.5% of the sample viewed that the suitable time was in the evening, 84.9% in the morning, and 17.8% during the day.

From the research summary above the proposed ideas in provision education for Karen hilltribe minorities in Kanchanaburi should be considered in 7 areas; (1) development of basic knowledge, (2) development of information, (3) development of vocations, (4) duration for nonformal education activities, (5) development of rural technology, (6) development of local organizations, and (7) development of coordinating systems among agencies involved.

ประวัติผู้วิจัย

- จินตนา (กอสินวัฒนา) สว่างวรณ์ เกิดที่อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
ที่อยู่ปัจจุบัน 1/1 หมู่บ้านจिरกาญจนวิลเลจ ถนนอุทอง หมู่ 7 ตำบลปากแพรง
อำเภอเมืองฯ จังหวัดกาญจนบุรี 71000
- ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2512 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนพิบูลมังสาหาร
(วิพากย์วิทยากร) จังหวัดอุบลราชธานี
- พ.ศ. 2515 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนารีนุกูล
จังหวัดอุบลราชธานี
- พ.ศ. 2517 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
จังหวัดอุบลราชธานี
- พ.ศ. 2525 ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พ.ศ. 2531 กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
- ประวัติการทำงาน พ.ศ. 2527 - ปัจจุบัน ตำแหน่งอาจารย์ 1 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัดกาญจนบุรี